

**EMİNE İŞİNSU ROMANLARININ TÜRK DİLİ
EDEBİYATI DERSİ PROGRAMININ GENEL
AMAÇ VE KAZANIMLARINI
GERÇEKLEŞTİRMEDE
KULLANILABİLİRLİK DURUMU**

Tuğçe KURT

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

2023

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI

**EMİNE İŞINSU ROMANLARININ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ
PROGRAMININ GENEL AMAÇ VE KAZANIMLARINI GERÇEKLEŞTİRMEDE
KULLANILABİLİRLİK DURUMU**

(The Availability of the Turkish Language and Literature Course Program of Emine
İŞINSU Novels in Realizing the General Purpose and Achievements)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğçe KURT

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOLUKISA

Erzurum

Aralık, 2023

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOLUKISA danışmanlığında, Tuğçe KURT tarafından hazırlanan “Emine Işınsoy Romanlarının Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Programının Genel Amaç ve Kazanımlarını Gerçekleştirmede Kullanılabilirlik Durumu” başlıklı çalışması 29 / 12 / 2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Bahadır GÜCÜYETER Aslı ıslak imzalıdır
Atatürk Üniversitesi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOLUKISA Aslı ıslak imzalıdır
Atatürk Üniversitesi

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Yahya AYDIN Aslı ıslak imzalıdır
Düzce Üniversitesi

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

... / ... / 20..

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans “Emine İşinsu Romanlarının Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Programının Genel Amaç ve Kazanımlarını Gerçekleştirmede Kullanılabilirlik Durumu” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

29 / 12 / 2023

Aslı ıslak imzalıdır

Tuğçe KURT

Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimim boyunca bana yol gösteren, manevi desteğini esirgemeyen kıymetli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOLUKISA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Tez sürecinin tamamında maddi ve manevi her anlamda benden desteklerini esirgemeyen sevgili aileme ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Tuğçe KURT

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMİNE İŞINSU ROMANLARININ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ PROGRAMININ GENEL AMAÇ VE KAZANIMLARINI GERÇEKLEŞTİRMEDE KULLANILABİLİRLİK DURUMU

Tuğçe KURT

Aralık 2023, 107 sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı Emine İşinsu'nun romanlarının 2018 Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programının amaç ve kazanımlarını gerçekleştirme de kullanılabilirlik durumunu belirlemektir. Ayrıca romanların Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarına metin olarak alınıp alınmayacağına veyahut Türk dili ve edebiyatı derslerinde materyal olarak kullanılıp kullanılmayacağını değerlendirmek de çalışmanın amaçları arasındadır.

Yöntem: Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme deseni kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini Emine İşinsu'nun romanları oluştururken örneklemini ise bu romanlar arasından seçilen on bir romanı oluşturmuştur. Romanlar, 2018 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programındaki “öyküleyici edebî metinler” bölümündeki genel amaç ve kazanımlar açısından incelenmiştir. Veriler toplanırken kazanımlara ulaştıracak içeriklerin romanlarda yer aldığı tespit edilmiş ve içerik analizi yöntemiyle de veriler çözümlenmiştir.

Bulgular: Yapılan çalışmada Emine İşinsu'nun sekiz romanının derslerde materyal olarak kullanılabilmesi ve kazanımların çoğunu taşıdığı tespit edilmiştir. İncelenmiş olan diğer iki romanının ise kazanımları sağladığı tespit edilse de ders kitabına alınacak metinlerin niteliklerini taşımadığı görülmüştür.

Sonuçlar: Bulgulardan yola çıkarak Emine İşinsu'nun sekiz romanının ders kitabına alınabilecek metinler arasında olabileceği ve derslerde materyal olarak kullanılabilmesi söylenebilir. Sancı ve Tutsak romanları da kazanımı sağlar ancak bu romanların bazı bölümlerinin ders kitabına alınacak metinlerin niteliklerini sağlamamaktadır. Bu kısımların derslerde materyal olarak kullanılmaması sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Emine İşinsu, roman, genel amaç ve kazanımlar, öğretim programı, Türk dili ve edebiyatı

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE AVAILABILITY OF THE TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE COURSE PROGRAM OF EMİNE İŞİNSU NOVELS IN REALIZING THE GENERAL PURPOSE AND ACHIEVEMENTS

Tuğçe KURT

December 2023, 107 pages

Purpose: The purpose of this research is to determine the usability of Emine İşinsu's novels in achieving the aims and achievements of the 2018 Turkish Language and Literature Course Curriculum. In addition, it is among the aims of the study to evaluate whether the novels will be included as texts in Turkish language and literature textbooks or used as materials in Turkish language and literature courses.

Method: In the study, document analysis design, one of the qualitative research methods, was used. While the universe of the study consists of Emine İşinsu's novels, the sample consists of eleven novels selected from these novels. Novels were examined in terms of general aims and achievements in the "narrative literary texts" section of the 2018 Turkish language and literature course curriculum. While collecting the data, it was determined that the contents that would lead to achievements were included in the novels and the data were analyzed using the content analysis method.

Findings: In the study, it was determined that Emine İşinsu's eight novels could be used as material in classes and carried most of the learning outcomes. Although it was determined that the other two novels examined provided the achievements, it was seen that they did not meet the qualifications of the texts to be included in the textbook.

Conclusions: Based on the findings, it can be said that Emine İşinsu's eight novels can be among the texts that can be included in the textbook and can be used as material in classes. The novels Sancı and Tutsak also provide learning outcomes, but some parts of these novels do not meet the qualifications of texts to be included in the textbook. It was concluded that these sections should not be used as material in courses.

Keywords: Emine İşinsu, novel, general objectives and gains, curriculum, Turkish language and literature.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	vii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş.....	1
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	6
Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programının Tarihsel Gelişimi.....	6
Emine Işınsoy'un Hayatı ve Edebî Faaliyetleri.....	9
Emine Işınsoy'un Eserleri	11
Romanların Özetleri	12
İlgili Araştırmalar	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	33
Yöntem.....	33
Araştırma Yöntemi	33
Çalışmanın Veri Kaynakları.....	33
Veri Toplama Araçları.....	34
Süreç/Uygulama	35
Verilerin Analizi.....	35

Geçerlik ve Güvenirlik	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	37
Bulgular.....	37
Emine İşınsu'nun Romanlarının Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Programının Genel Amaç ve Kazanımlarına Göre Değerlendirilmesi.....	37
Ders Kitabına Alınacak Metinlerin Nitelikleri.....	37
Materyal Olarak Kazanımları Sağlayan Romanlar	38
BEŞİNCİ BÖLÜM	90
Sonuç ve Öneriler.....	90
KAYNAKÇA	94
Emine İşınsu'nun Materyal Olarak Kullanılan Romanları.....	94
Diğer Kaynaklar	94
ÖZ GEÇMİŞ	97

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Küçük Dünya Romanının Kullanılması.....	41
Tablo 2. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Azap Toprakları Romanının Kullanılması.....	45
Tablo 3. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Ak Topraklar Romanının Kullanılması.....	51
Tablo 4. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Nisan Yağmuru Romanının Kullanılması.....	55
Tablo 5. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri Romanının Kullanılması	60
Tablo 6. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Atlıkarınca Romanının Kullanılması	63
Tablo 7. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Cumhuriyet Türküsü Romanının Kullanılması.....	69
Tablo 8. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Kaf Dağı'nın Ardında Romanının Kullanılması.....	76
Tablo 9. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Tutsak Romanının Kullanılması	81
Tablo 10. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Sancı Romanının Kullanılması	87
Tablo 11. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Romanların Kullanılması	89

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Edebiyat, duygularımızın ve düşüncelerimizin ifade edilmesidir. Sözlü ve yazılı olmak üzere edebiyatın iki kolu vardır. Bir milletin yazısı yokken onun sözlü edebiyatı vardır. Sözlü edebiyat ağızdan ağıza aktarılarak millet içinde yaşayan masallar, türküler, darbımesellerdir. Bir milletin yazıyı icat etmesinden ya da kabul etmesinden sonra oluşturduğu, taşlara veya kâğıtlara yazdığı ise yazılı edebiyattır (Atsız, 2015). Sözlü veya yazılı edebiyat milletlerin kendilerini en iyi ifade etme şeklidir. Zira edebiyat, derinleştirme, işleme, gelişmesini sağlama, düzenleme, iyice belirtme demektir. Duygularımız, düşüncelerimiz ve hayallerimiz ifade olarak en uygun şekillerini edebî eserlerde bulur (Kaplan, 2019). Sosyal hayatta işlevini sürdürmeye devam eden edebiyat, eğitim ile de gençlere öğretilmeye devam etmektedir. Verilen edebiyat eğitimi ile bireyin kendini gerçekleştirme, gizli kalmış olan güçlerinin açığa çıkarılması, millî ve evrensel değerlerle donanması, Türk dilini doğru ve güzel kullanması amaçlanmaktadır (Demir, 2020).

Edebiyat unsuru günümüzde sosyal hayattaki işlevini sürdürmeye devam ederken bir yandan da eğitim öğretim faaliyetleri sayesinde edebî birikim, millî kültür genç nesillere aktarılmaktadır. Edebiyat eğitimi bireylere, çağdaş eğitimi yaklaşımı içerisinde yer bulan ve temel çıkış noktası bireyin kendisini gerçekleştirme, gizli kalmış güçlerini açığa çıkartma, millî ve evrensel değerlerle donanma, Türkçeyi doğru ve güzel kullanması amacı ile verilmektedir.

Edebiyat dile dayanmaktadır. Doğal olarak dil olmadan bir edebiyattan söz edilemez. Kaplan'ın (2019); bir şiirde, hikâyede, romanda, tiyatrodaki bize heyecan veren duygular, kafamızın içinde bize bir dünya yaratan hayaller ve betimlemeler, varlıklarını ve etkilerini kelimelere borçludur. Ona göre edebiyatta kelime neyse resimdeki boya, musikideki ses, mimarideki taş aynı şeydir.

Dil, ince damar ve sinir ağlarıyla oluşan münasebet kelime ile hayat arasındaki bağı benzer. Dil, küçük ses organizmalarından meydana gelmektedir ve bu durum da onu mühim hâle getirir. Eğer bir kelime yerinde kullanılmazsa edebî olacak bir mısra topal ve sakat duruma düşer (Kaplan, 2019). Bu sebeplerden ötürü ana dilin öğretimi oldukça önem arz etmektedir.

Ana dil; dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel beceriye dayanır. Birey, bilgilerinin çoğunu dinleme ve okuma yoluyla edinir. Kendi bilgilerini, düşüncelerini ve duygularını da başka insanlara konuşma ya da yazma aracılığıyla aktarır. Bu dört beceri bütün

derslerdeki öğrenmeler için gereklidir (Gücüyeter, 2002). Türk dili ve edebiyatı programında da bu dört temel beceri kapsamlı olarak ele alınmış ve bunlarla ilgili kazanım ve açıklamalara yer verilmiştir.

2018 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programında “Öyküleyici (Anlatmaya Bağlı) Edebî Metinler (Masal/Fabl, Destan, Mesnevi, Hikâye, Roman vb.) okuma kazanım ve açıklamaları şu şekildedir (TEDÖP, 2018):

“A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.

Öğrencilerin bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını metindeki bağlamından hareketle tahmin etmesi ve tahminini kaynaklardan yararlanarak kontrol etmesi sağlanır.

A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.

Metin türlerinin ortaya çıkmasında sözlü ve yazılı kültürün, toplumsal değişimlerin ve etkileşimlerin, basın yayın organlarının etkisi üzerinde durulur.

A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.

A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.

Metindeki temel çatışmayı/karşılaşmayı ve bu çatışma etrafında metinde yer alan veya metnin ima ettiği diğer çatışmaları/karşılaşmaları/karşıtlıkları belirlenmesi sağlanır.

A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.

Öyküleyici metinlerde olayların birbirleriyle ilişkisi ve sıralanışı (kurgulanması) üzerinde durulur.

A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

Öyküleyici metinlerde şahısların rol dağılımları, olay akışını etkileyen fiziksel, psikolojik ve ahlaki özellikleri, toplumsal statüleri, -varsa- tarihsel/gerçek kişilikleri veya bu kişiliklerle ilişkileri; tip veya karakter özelliği gösterip göstermedikleri vb. belirlenir.

A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.

a) Öyküleyici metinlerde kahramanların ruh hâli ile zaman ve mekân arasındaki ilişki, olayların gelişiminde zaman ve mekânın işlevi vb. belirlenir.

b) Metnin kurgu zamanı ile -varsa- içeriğin bir tarihsel zamanla/dönemle ilişkisine değinilir. Örneğin romancı veya hikâyecinin olayları hangi zaman dilimleri içinde kurguladığı (günün bir saati, aylar, yıllar, geri dönüş ve ileri gidişler vb.) kurgu zamanını, olayların/konunun Sultan II. Abdülhamit döneminde geçmesi ise tarihsel zaman/dönem ilişkisini ortaya koyar.

A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.

a) Öyküleyici metinlerde anlatıcının özellikleri ile hâkim, kahraman ve gözlemci bakış açılarından hangisinin kullanıldığı belirlenir.

b) Seçilen bakış açısının anlatımı nasıl etkilediğine dikkat çekilir. Anlatıcının yönlendirme yapıp yapmadığı, olayları yorumlayıp yorumlamadığı,

yazarın düşünce veya kişiliğiyle örtüşen bir yansıtıcı olup olmadığı, taraflı davranıp davranmadığı gibi hususlar değerlendirilir.

- c) Bir metinde birden fazla anlatıcı ve bakış açısı bulunabileceği, anlatıcının değişmesine göre bakış açısının da değişebileceği vurgulanır.

A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.

Öyküleyici metinlerde yararlanılan anlatım biçimleri (öyküleme, betimleme vb.) tespit edilir. Anlatım teknikleri ise (gösterme, tahkiye etme, özetleme, geriye dönüş, diyalog, iç konuşma, iç çözümleme, bilinç akışı, pastiş, parodi, ironi vb.) 9. sınıfta verilir. Anlatım tekniklerinin tespiti ilgili metinler üzerinde yapılır.

A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.

Metinde yazara özgü dil ve anlatım özellikleri belirlenir (Cümle yapıları, deyimler, kelime kadrosu, anlatım teknikleri, söz sanatları, akıcılık, nesnellik, öznellik, duygusallık, coşkunculuk gibi hususlar dikkate alınır.).

A.2. 11. Metinde millî, manevî ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.

- a) Metinde, metnin yazıldığı dönemin gerçekliğini yansıtan unsurlara ve/veya metnin dönemin gerçekliğiyle ilişkisine değinilir.
b) Bazı metinlerde ise içeriğin/göstergelerin genel anlamda doğal, toplumsal veya bireysel gerçeklikle ilişkisi incelenir.
c) Bu hususlar değerler eğitimi çerçevesinde ele alınır.

A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.

- a) Bu kazanım 10, 11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.
b) Metnin; bağlı olduğu edebî dönem, akım, gelenek, topluluk açısından değerlendirilmesi ve/veya metinde görülen edebî, felsefî, estetik anlayışın; diğer metinler veya yazarlarla bağlantılarının/etkileşimlerinin belirlenmesi sağlanır.
c) Metnin aynı, benzer, farklı veya karşıt anlayıştaki metinlerle karşılaştırılması sağlanır.

A.2. 13. Metni yorumlar.

Metindeki açık ve örtük iletileri; metinle ilgili tespitlerini, eleştirilerini, güncellemelerini ve beğenisini metne dayanarak/gereçlendirerek ilgili kazanımlar çerçevesinde ifade etmesi sağlanır.

A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.

- a) Metnin yazarın ünlü eserlerinden biri olması, yazarın tanınmasına katkısı, metnin edebiyat ve/veya toplum hayatındaki akisleri vb. hususlar üzerinde durulur. Bu hususların metne ve yazara göre farklılık göstereceği vurgulanır.
b) Yazarın diğer önemli eserlerinden bahsedilir. Metnin ve/veya yazarın aynı türdeki diğer metinlerinin -varsa- sinema ve tiyatroya yapılan uyarlamalarından ve bunun yankılarından/etkilerinden bahsedilebilir.

A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

Masal/fabl hariç türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazar ve eserleri 10,11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.

A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.”

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Emine Işinsu'nun romanlarının 2018 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programının amaç ve kazanımları açısından değerlendirilmesidir. Bunun yanı sıra bu romanların derslerde materyal olarak kullanılıp kullanılmayacağına yahut ders kitaplarına alınıp alınmayacağını değerlendirmek çalışmanın diğer amaçları arasındadır.

Konu üzerine araştırma yapılırken üç ana problemle karşılaşmıştır. Bunlar:

1. Emine Işinsu'nun romanlarında Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programının genel amaç ve kazanımlarına yönelik unsurlar nelerdir?
2. Emine Işinsu'nun romanları Türk dili ve edebiyatı derslerinde materyal olarak kullanılabilir mi?
3. Emine Işinsu'nun romanlarında tespit edilen unsurlardan yola çıkılarak Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında yer alabilecek metinlerde hangi özellikler bulunmalıdır?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Araştırmanın kuramsal çerçevesini Emine Işinsu'nun romanlarının 2018 yılı Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programının genel amaç ve kazanımları açısından derslerde materyal olarak kullanılabilirliği oluşturur.

Literatür incelemesi yapıldığında böyle bir çalışmaya rastlanmamıştır. Benzer çalışmalar olsa da ele alınan tür ve yazar farklılığı mevcuttur. Ayrıca daha önce yapılmış olan çalışma eski program temelinde ele alınmıştır. Bundan dolayı çalışmamız diğerlerinden ayrılmaktadır.

Bu çalışmanın Emine Işinsu'nun romanlarının Türk dili ve edebiyatı dersinin genel amaçlarına ulaşmadaki etkililiğini gösterebileceği düşünülmektedir. Çalışmanın sonucunda da ele alınan romanların Türk dili ve edebiyatı dersinin kazanımlarıyla örtüşüp örtüşmediği değerlendirilecektir. Bunun sonucunun da ileride yapılacak çalışmalara ve hazırlanacak Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın sonunda Emine Işinsu'nun romanları Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programının genel amaç ve kazanımları açısından incelenip romanların kazanım haritası ortaya konacaktır. Araştırmadan çıkarılacak sonuçlarla ileride Türk dili ve edebiyatı ders kitapları hazırlayacak olanlara ve derslerde Emine Işinsu'nun romanlarından metin seçmek isteyen öğretmenlere önerilerde bulunulacaktır.

Topluma ve kendisine katkısı olan bireylerin yetiştirilmesi önemlidir. Derslerde işlenecek metinlerle öğrencileri birçok yönden nitelikli bireyler olarak yetiştirmek mümkündür.

Emine Işinsu romanında yer alan değerler, tarihi gerçekler ve millî manevî öğeler ile birçok kazanımın öğrencilere öğretilmesi beklenmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Emine Işinsu'nun romanları araştırmanın evrenini oluşturur. Araştırma için seçilen romanlar da araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Bu romanlar:

- Ak Topraklar
- Azap Toprakları
- Sancı
- Küçük Dünya
- Tutsak
- Atlıkarınca
- Nisan Yağmuru
- Kaf Dağı'nın Ardında
- Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri
- Cumhuriyet Türküsü

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programının Tarihsel Gelişimi

Eğitim, bireyin yaşantısı yoluyla şuurlu olarak istenen değişimleri oluşturması süreci olarak tanımlanabilir.

Eğitim, bir toplumda, o cemiyeti oluşturan fertlerin toplu yaşama katılarak kişiliklerini geliştirmeleri için onlara takdim edilen araçlar ve yöntemlerdir. İletişim teknikleri, dil, ahlak kuralları vb. eğitim kapsamındadır. Bu anlamda eğitim; fertlerin toplumsallaşmasını, bireyin içinde yer aldığı toplumun kültürünü, kurallarını ve değerlerini benimseyerek o toplumla bütünleşme sürecidir (Güven, 2018).

Dersler için hazırlanmış müfredat programları, eğitim öğretimin en önemli unsurlarından birini oluşturmaktadır. Bundan dolayı ilk önce dersin amaçları belirlenmeli ardından da derste kazandırılacak davranış tespit edilmelidir. Aksi takdirde istenilen sonuçlara ulaşılamayacaktır (Gücüyeter, 2002).

Literatürde Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programlarına yönelik yapılan bazı çalışmalar şunlardır:

Calp ve Aslan, 2019 yılında “2011 Dil – Anlatım ve Türk Edebiyatı Dersleri ile 2018 Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi” adında bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada amaçlanan; 2011 yılında uygulamaya sokulan “Dil ve Anlatım”, “Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı” ile 2018 yılında uygulamaya sokulan “Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı”nı vizyon ve amaçlar, esas aldıkları yaklaşım, kazanımlar ve üniteler, araç-gereçler-kaynaklar, ölçme ve değerlendirme bakımlardan karşılaştırarak benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar şunlardır:

- Türk dili ve edebiyatı dersleri programının 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında 9. ve 10. Sınıflar için birleştirilerek verildiği, 11. ve 12. sınıfların ise 2018-2019 Eğitim Öğretim yılı içerisinde birleştirileceği tespit edilmiştir.
- 2011 ve 2018 Türk dili ve edebiyatı öğretim programları karşılaştırıldığında her iki programın da hedefler bakımından aynı olduğu görülmüştür.
- 2011 Dil ve anlatım programı ile Türk edebiyatı programı öğretim programları beş öğrenme alanı üzerine yapılandırılmıştır. Bunlar: Dinleme, konuşma, okuma, yazma,

görsel okuma ve görsel sunudur. Ancak 2018 Türk dili ve edebiyatı programı öğretim programında üç öğrenme alanı mevcuttur. Bunlar: sözlü iletişim, okuma ve yazmadır.

- 2011 programları öğrenci merkezli ve yapılandırmacı bir yaklaşımla hazırlanmıştır. 2018 programı ise tür odaklı ve beceri merkezli bir yaklaşımla hazırlanırken öğrenme öğretme süreci değer odaklı ele alınmıştır.

Cemiloğlu, 2018 yılında “2017 Tarihli Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programına Eleştirel Yaklaşım” adında bir çalışma yapmıştır. 2017 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programı incelediğinde, programın iki ayrı dersi tek ders biçimine dönüştürdüğü ve öğrenci kazanımlarını da yeniden düzenlediği görülmüştür. Araştırmada amaçlanan, 2017 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programını incelemek ve eleştirisini yapmaktır.

Çalışmada, 2017 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programıyla ilgili ulaşılan sonuçlar:

- 2005 yılında, Türk dili ve edebiyatı dersi, “Türk Edebiyatı” ve “Dil Anlatım” olmak üzere iki ayrı ders olarak işlenmiştir. Ancak 2017 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programında bu iki ayrı ders birleştirilmiştir.
- 2005 programında yer alan kazanımlar da 2017 programında birleştirilerek kazanımların işlevselliği artırılmıştır.
- Edebiyat metinlerine bakıldığında Türk Dünyasından ve Dünya Edebiyatlarından örneklere yer verilmiştir.

2017 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programında bazı sorunlar da tespit edilmiştir.

- Ünitelerin düzenlenmesi, becerilerin ve kazanımların tanımlanması açısından 2017 programı yetersiz kalmıştır.
- Programdaki, “yeterlilikler” ve “değerler” adı altında yapılan eklemeler de program bütünlüğü ile uyumlu hâle getirilememiştir.
- Dil bilimi konuları göz ardı edilmiştir.
- Öğrenme-öğretme süreci bilimsel bir sistematiğe olmadığından yol gösterici de değildir.
- Ölçme ve değerlendirme işlemlerinde genel ifadeler kullanılmıştır. Süreç değerlendirme ve sonuç değerlendirme için uygulamalar belirtilmemiş, örneklendirilmemiştir.

Çalışmanın sonucunda, 2017 yılında programda birkaç iyileştirme olsa da bilimsel yeterlilik açısından eksik olduğu tespit edilmiştir. Program, felsefi bir bakışa ya da anlayışa dayandırılmış ve ayrıntıları birbiriyle sıkı bir şekilde ilişkilendirilememiştir.

Topbaş, 2021 yılında “9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabındaki Metinlere Ait Değerlendirme Sorularının Öğretim Programındaki Okuma Kazanımlarına Uygunluğu” adında bir çalışma yapmıştır. Yaptığı çalışmada, 9. sınıflar için Sonuç Yayınları tarafından hazırlanan Türk dili ve edebiyatı ders kitabındaki metin değerlendirme sorularının, 2018 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programındaki okuma kazanımları ile uyumunu tespit etmeye çalışmıştır.

Çalışmanın sonucunda; şiir, öyküleyici (anlatmaya bağlı) edebî metin, tiyatro ve öğretici (bilgilendirici) metinlere ait “Hazırlık” sorularının kazanımlarla çok az ilgili olduğu, “Metni Anlama ve Çözümleme” ile “Etkinlik” sorularının ise tamamen ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun dışında bazı kazanımların tekrar edildiği bazılarının ise hiç ölçülmediği tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda birkaç öneride bulunulmuştur.

- Okuma kazanımları, metin değerlendirme sorularına düzenli dağılmalı
- Benzer çalışmalar diğer kazanımlarla ilgili olarak da yapılmalıdır.

Işıksalan, 2011 yılında “2005 Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi: Eskişehir Örneği” adında bir çalışma yapmıştır. Işıksalan bu çalışmasında, “metin” odaklı sınıflama esasına göre hazırlanan 2005 Türk edebiyatı dersi 9. sınıf öğretim programının uygulanma sorunlarını saptamayı ve bu konuda öğretmenlerin görüş ve önerilerini belirlemeyi amaçlamıştır.

Çalışmanın sonucunda öğretmenler metin odaklı sınıflama anlayışını, edebiyat öğretimi açısından yararlı bulmuşlardır. Ancak öğretmenler programın; öğrencinin bilişsel, ruhsal ve dilsel gelişim düzeylerinin üzerinde, akademik derinlikte ve kapsamlı bir çerçevede hazırlandığını; yeni yöntem ve yaklaşımların farklı örneklerle tanıtıldığı ayrıntılı bir edebiyat rehberlik kitabına gereksinim duyduklarını belirtmiştir.

2018 Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı

2018 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programı, 2018-2019 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

2018 programında, dil ve edebiyat eğitimi tür odaklı ele alınarak birbirini destekleyecek şekilde düşünülmüştür. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde öğrencilerin bedensel, duygusal ve zihinsel alanlarda sağlıklı bir şekilde gelişmesini, ahlaki bütünlük ve öz farkındalık

çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip olarak millî ve manevi değerleri benimsemelerini, hak ve sorumluluklarını yerine getirmelerini, hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak programda vurgulanan unsurlardır. Bu programın vizyonu daha kısa ve özür. Programda diğer hedeflenenler ise bilgi teknolojilerini şuurlu kullanabilen, görüş ve tezlerini sebep ve belgelerle destekleyebilen bireylerin yetişmesidir (Calp & Aslan, 2019).

Bu programda edebî metin merkeze alınarak, metinden döneme giden bir anlayışa yer verilmiştir. Edebiyat öğretimine, yakın dönemden alınan metin örnekleriyle başlanmıştır. Bu metinlerin seçilmesindeki amaç öğrencilerin daha kolay anlayabilmesidir (Calp & Aslan, 2019).

2018 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programında dil anlatım dersi metin merkezli bir yaklaşım gözetilerek yapılandırılmıştır. Yani metinler üzerinden dil anlatım öğretimi yapılmıştır.

Emine Işınsu'nun Hayatı ve Edebî Faaliyetleri

17 Mayıs 1938'de Kars'ta doğan Emine Işınsu, Türk edebiyatının önemli yazarlarından biridir. Emine Işınsu'nun babası, Bulgaristan Türklerinden olan Aziz Vecihi Zorlutuna, annesi de öğretmen Halide Nusret Zorlutuna'dır. Babası Aziz Vecihi'nin asker, annesi Halide Nusret'in de öğretmen olmasından dolayı Işınsu Anadolu'nun farklı şehirlerinde bulunmuştur.

Eğitim hayatına Urfa'daki bir ilkokulda başlamış daha sonra Ankara'da Alp Arslan İlkokulu'nda ilkokul eğitimini tamamlamıştır. Ortaokulunu Ankara'daki Cebeci Ortaokulunda, liseyi de TED Ankara Kolejinde almıştır. Lise eğitiminden sonra Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü kazanmış bu bölümü yarıda bırakıp ODTÜ İşletme bölümüne kayıt yaptırmıştır. Bu durumu da bir süreliğine babasından gizli tutmuştur. Bu sıralarda ilk eşi Mimar Erdoğan Cemil Okçu kendisiyle evlenmek ister. Babası da üniversiteyi devam ettirme şartıyla bu evliliğe onay verir ve 1959 yılının sonlarında evlenirler. Okulunu ve evliliğini bir arada yürütemeyeceğine karar veren Işınsu, bu fakülteyi de yarıda bırakır. Ardından kısa bir ara Hukuk Fakültesine, sonra da çok istediği Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Felsefe bölümüne kaydolar. Fakat Emine Işınsu, bu bölümlerin hepsini yarıda bırakmış ve üniversite diploması almamıştır. İyi bir eğitim hayatı olan Işınsu'nun üniversite diploması yoktur (Erol, 2006).

Emine Işınsu edebiyat hayatına erken yaşta atılmıştır. İlkokul yıllarında yazı yazmaya başlar ve kolej yıllarında da yazmaya devam eder. İlkokul zamanlarında bir köpeğin ağzından kaleme aldığı *Minko'nun Hatıraları*, roman sayılacak niteliktedir (Kökdemir, 1995). Öğrencilik yıllarındayken okul dergisi, on sekiz yaşındayken *İki Nokta* (1956) isimli şiir kitabını çıkarmış

ilk romanı olan *Küçük Dünya*'yı da 1966 yılında yayımlamıştır. Emine Işınsu, 1960 sonrası Türk romanının bir temsilcisi olarak da kabul edilebilir (Çetin, 2015).

Edebiyat hayatına şiirle başlayan Emine Işınsu; fıkra ve oyun kaleme almış, gazete ve dergilerde çeşitli yazılar yazmıştır. *Küçük Dünya* adlı ilk romanıyla da Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Sanat Armağanı ödülünü almıştır (Karadamla, 2018).

Emine Işınsu'nun edebiyat hayatındaki önemli uğraşlardan biri de dergiciliktir. İlk olarak 1969'da Halide Nusret'in çıkardığı "Ayşe" isimli derginin adı ilerleyen zamanlarda "Töre" olarak değişir ve bu dergi uzun yıllar Emine Işınsu tarafından çıkarılır (Karadamla, 2018). Bunun dışında Yeni İstanbul ve Sabah gazetelerinde köşe yazarlığı yapmış olan Işınsu'nun eserlerinde milliyetçi, mistik bir açılım vardır (Yazıcı, 2017).

Farklı gazete ve dergilerde yazarak kendisini geliştiren, birikim kazanan ve aynı zamanda kendisini edebiyat âlemine kabul ettiren Işınsu, 1966 yılında TRT'nin açtığı radyofonik oyun yarışmasında *Bir Yürek Satıldı* adlı tiyatro eseriyle birinci olmuştur. Daha sonra bu eser televizyona uyarlanıp filme alınmıştır (Karakeçi, 2017).

Bir Milyon İğne, Ne Mutlu Türküm Diyene (1969) adlı oyunlarıyla, radyofonik skeçlerden oluşan *Adsız Kahramanlar* adlı eserini yazar (Karakeçi, 2017).

Farklı alanlarda eserler kaleme alan Emine Işınsu, aynı zamanda hikâyeler de yazmıştır. "Kadın", "Dost", "Hisar" dergilerinde hikâyeleri yayınlanmıştır. İlerleyen yıllarda da bu hikâyelerini *Bir Gece Yıldızlarla* altında toplayıp kitaplaştırmıştır.

Bütün bunların yanı sıra edebiyatımızda özellikle romanlarıyla tanınan Emine Işınsu, bunlarda kadın ve Türklerin tutsaklığına, Türkiye'nin sancıklarına değinmiştir. Son zamanlarda kaleme aldığı eserlerinde Yunus Emre, Niyazî-i Mısırî, Hacı Bayram Veli ve Hacı Bektaş-ı Veli'nin hayatlarını konu edinmiştir (Karadamla, 2018). *Çiçekler Büyür, Tutsak, Azap Toprakları, Ak Topraklar* eserlerinde Türkiye dışında yaşayan Türklerin acıları ve mutlulukları işlenmiştir (Kılıç, 2019).

Emine Işınsu, romanlarında insanı anlamaya ve insanları, toplumsal bağlam içerisinde gözlemlemeye çalışmıştır. *Canbaz* romanında Sevgi Selen, İlhan, Sevim, Vehbi, Zühtü, Gülnaz, Akif, Tülün, Mahmut sosyal ve siyasal olaylar içinde anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Canbaz olan karakterlerin ilişkileri çerçevesinde o dönemin sendikacılığının yanı sıra siyaset ve iş dünyasının menfaate dayalı ilişkileri, okuyucunun dikkatine sunulur. *Sancı* romanında 1968-1980 yılları arasında Türkiye'nin yaşadığı siyasi ve sosyal çalkantılar Ertuğrul Dursun Önkuzu ve onun fikirleriyle zıt fikirdeki kişiler üzerinden anlamlandırılmıştır. İçinde buldukları toplum ve geldikleri çevreden yola çıkarak kişiler şekillendirilmiştir. Ahmet Kabaklı,

Işınsu'nun roman karakterlerinden “bizim çocuklarımız ve bizim insanlarımız” olarak bahsetmiştir. Karakterlerin köyden şehre göç etmeleri ve yanlış fikir çevreleri içinde bulunmaları, onları sağcı/solcu, zengin/fakir, tüccar/sendikacı ya da iyi/kötü yapmıştır (Karakeçi, 2017).

Emine Işınsu, halkın problemlerine açık bir yazardır ve ülkemizde tekrarlanıp duran beylik sözlerin peşinde değildir. Tanzimat'tan bugüne yetişmiş kadın yazarlar arasında, insanı tanıyarak ve yaşayarak anlatan bir sanatçı olduğunu görürüz (Yalçın, 2012).

Yazar, biri kız ikisi erkek olmak üzere üç çocuk annesidir. Başta romanları olmak üzere pek çok eseri olan Emine Işınsu, hayatı boyunca birçok ödül almıştır.

Ak topraklar romanıyla Türk Edebiyatı Vakfı Roman Ödülü, *Sancı* romanıyla Türkiye Millî Kültür Vakfı Roman Ödülü ve *Canbaz* romanıyla da Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülü almıştır. Ayrıca Türkiye İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği, “Şeref Ödülü” ve Türkiye Yazarlar Birliği- İstanbul Şubesi, “Ömür Boyu Roman Ödülü” almıştır.

Emine Işınsu'nun Eserleri

Romanları

Küçük Dünya (1966), Azap Toprakları (1970), Ak Topraklar (1971), Tutsak (1973), Sancı (1974), Çiçekler Büyür (1978), Canbaz (1982), Kaf Dağı'nın Ardında (1988), Alpaslan (1990), Atlı Karınca (1990), Cumhuriyet Türküsü (1993), Nisan yağmuru (1997), Havva (1999), Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri (2002), Bukağı (2004), Hacı Bayram (2005), Hacı Bektaş Veli (2008), Bir Aile (2013)

Şiirleri

İki nokta (1956)

Tiyatroları

Bir Yürek Satıldı (1967), Bir Milyon İğne (1967), Ne Mutlu Türküm Diyene (1969), Adsız Kahramanlar (1975)

Denemeleri

Dost Diye Diye (1995)

Hikâyeleri

Bir Gece Yıldızlarla (1991)

Otobiyografi

Kendimden Kendime (2020)

Romanların Özetleri

Küçük Dünya

1961-63 yıllarında yazılmış ve 1966 yılında basılmıştır (Bakırcıoğlu, 2002). Emine İşinsu'nun ilk romanı olan *Küçük Dünya*, 1966 yılında yayımlanmıştır. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın açmış olduğu yarışmada Sanat Armağanı'nı kazanan eser, başta Urfa olmak üzere birçok tarihî yer hakkında bilgiler verdiği için bu ödüle layık görülür (Karakeçi, 2017).

“Koskocaman yüreğim niye bu kadar ufaldı, cılızlaştı sanki... Velhasıl, canım sıkılıyor (s. 9).”

Nur'un iç sıkıntısı ve her şeyi bırakıp yeni bir hayata başlama düşüncesiyle başlayan kitap, okuyucuyu sık sık onun geçmiş yaşantısına götürür. Genç, güzel ve oldukça zeki olan Nur, annesinin isteği doğrultusunda yaşamıştır. Annesi, küçükken okumak isteyen ve bu isteğini gerçekleştiremediği için de isteğini Nur'un üzerinden gidermeye çalışan bir kadındır. Nur'un küçük yaşta annesi tarafından eğitim hayatı başlar. Daha çocukken Aristo ve Eflatun'un kitaplarını okuyarak bu kitapların özetlerini çıkarır. Annesinden aldığı bu eğitimden dolayı okul hayatı ona kolay ve sıkıcı gelir. Ne okul hayatına alışabilir ne de düşündüğü gibi arkadaş edinebilir.

Annesinin üzerinde olan bu etkisi, bir arkadaşı vesilesiyle tanıştığı Ferit'e kadar devam eder. Ferit ile tanışan Nur, âşık olmasa bile bir adamda aradığı özellikleri bulduğunu düşünür. Annesine hayatında ilk defa karşı çıkma düşüncesinin de etkisine kapılarak Ferit ile evlenmeye karar verir. Fen fakültesini yeni bitirmiş kızının Almanya'da eğitimine devam edeceğini düşünen annesi, bu evliliğe karşı çıksa da Nur ve Ferit kısa zaman içerisinde evlenirler. Ferit'in tayini Urfa'ya çıkınca da çiftimiz karlı bir günde İstanbul'dan ayrılarak kendilerini Urfa'nın pırıl pırıl güneşine bırakır.

Ancak kısa zamanda Nur evlilik hayatının hiç de beklediği gibi çıkmadığını acı bir şekilde fark eder. Ne Ferit Nur'u ne de Nur Ferit'i bir türlü anlayamaz. İkisi arasında kopuk, anlamsız bir iletişim biçimi doğar. Nur'un içindeki sıkıntı ve yalnızlık hissi de kitap boyunca artarak devam eder. Bu sıralarda hamile olan Nur'un değişken duygu halleri de onun içindeki sıkıntıyı âdeta körükler. Ancak bir gün kapı çalınır ve karşısında kendisini Ferit'in arkadaşı diye

tanıtan Murat'ı buluverir. Murat ile zaman geçirdikçe sıkıntısı azalır, huzur bulur. Onunla ettiği her sohbette anlaşılabilirdiğini düşünür öyle ki çoğu zaman “Keşke şimdi Murat burada olsaydı” diyecek bir noktaya gelir. Murat ile geçirdikleri zaman arttıkça zihninde Ferit ve Murat kıyaslaması da çığ gibi büyüyüp rahatsız edici bir hâl almaya başlar. Bir noktadan sonra Nur, ilk önce Ferit yerine Murat'ı düşündüğünü idrak edince kendi düşüncelerinin yanlışlığından korkar. Bu korkusunun üzerine bir de Ferit'in trafik kazası eklenince bunu kendi günahından dolayı sayarak kendisine ceza verircesine Murat'tan yavaş yavaş uzaklaşır ve “kaderini zorlamaktan” vazgeçer. Kaderine razı olup Ferit'in yanında kalmaya devam eder.

Azap Toprakları

Emine Işınsu'nun Azap Toprakları adlı romanı 1969 yılında yayımlanmıştır.

“İkinci kitabım; “Azap Toprakları” oldu, Yunanistan'daki Türklerin hâl-i pür melâlini anlatır (Acıklı hâllerini). Bu kitabı yazmak için, MİT'in ilgili bir şubesinden, TBMM'deki milletvekillerinden bile yardım aldım. Oralardan gizlice gönderilen birçok mektubu okudum, her nasılsa kaçıp gelen göçmenlerle görüştim. Romanda üç gün olarak yazdığım tecavüz ve işkence sahnesinin süresi, mektupta bir hafta olarak yazıldığı hâlde, kimse inanmaz diye üç güne indirmiştim” (Işınsu, 2020, s. 55).

Işınsu “Bu; Batı Trakya'da yaşayan ve her dakika kan kusan insanların hikâyesidir. O insanlar yerle gök arasında yalnızdır, kaderlerini yaşarlar” (s.7).” diyerek belirtir. Batı Trakya'da yaşayan Türklerin, Yunan hükûmeti tarafından gördükleri şiddet, istismar ve asimile edilmesine karşılık verdikleri mücadelenin konu edildiği roman, Batı Trakya topraklarından Türkiye'ye kaçmaya çalışan Mehmet, Hristo, Sakine ve Kâmil ile başlar. Ardından kitapta bir geriye dönüş yaşanır. Mahmut Ağa'nın oğlu Hüseyin, “Öldü” haykırılarıyla kahveye dalıp bağırmaya başlar. Ablası Muhsine, komutan Niko tarafından bir süre önce karakolda alıkonularak şiddete ve tecavüze maruz kalmıştır. Ancak Muhsine ölmemiştir, hâlâ yaşamaktadır. Bu durum köy ahalisini daha da üzer çünkü kızın ölüp kurtulmuş olmasını ummuşlardır. Hüseyin ise her dakika ablasının maruz kaldığı durumdan dolayı akıl sağlığını iyice yitirir ve Bekir onu bir hastaneye baktırmak için gizlice Gümölcine'ye götürür. Bu sırada Mahmut Ağa, ölüden farkı kalmayan kızı Muhsine'yi karakoldan alır ve eve getirir. Kadınlar, Muhsine'nin yaralarını tedavi etmeye ve onunla konuşmaya çalışsalar da Muhsine'nin durumunda herhangi bir değişiklik olmaz. Genç kız, kocaman açtığı gözleriyle tavana bakarak derin bir sessizliğe gömülmüştür. Nitekim uzun süre yaşayamaz ve vefat eder.

Bekir de gizlice köyden çıkarıp Gümölcine'ye götürdüğü Hüseyin'in hastanede tedavi görmesi için Rum arkadaşı Hristo'dan yardım ister. Çünkü bu hastane Türklere bakmamaktadır. Sahte evraklarla Hüseyin'i hastaneye sokarlar. Hüseyin, tedavi görürken köyde işler gündən

güne daha da karışmaya başlar. Mahmut Ağa, kızına yapılanları sineye çekemez ve Niko'yu bıçaklayarak öldürür. Niko'nun cesedi bulununca Kâmil, Selim ve Mahmut Ağa tutuklanır. Selim'i biraz hırpaladıktan sonra serbest bıraksalar da Mahmut Ağa ve Kâmil cinayetle suçlanarak Gümülcine'ye sevk edilir. Yolda Mahmut Ağa gördüğü işkencelere daha fazla dayanamayarak vefat eder ve bu haber kısa zamanda köye ulaşır. Ancak onunla birlikte Gümülcine'ye sevk edilen Kâmil'den herhangi bir haber yoktur ve kimse ona ne olduğunu öğrenemez.

Olayın ertesi günü, köye Binbaşı Sofidis gelir. Bir karakol komutanı olan Niko'nun özellikle Türkler tarafından öldürülmesi, onu çok öfkelenmiştir. Bundan dolayı köyden çıkmayı yasaklamış ve yasak bölge ilan etmiştir. Fakat öfkesi dinmez ve köydeki evlerin yakılma emrini verir. Haritatos birkaç evi yakar ve yangın köye yayılmaya başlar. Köyde yaşayanlar bir süre sonra yangını kontrol altına alsalar da Mahmut Ağa ve Kâzım'ın evleri tamamen yanıp kül olmuştur. Kâzım'ın eşiyle beş çocuğu Mehmet ve Sakine'nin evine yerleşir. Mahmut Ağa'nın eşi de oğlu Hüseyin ile Bekir'in evinde kalmaya başlamıştır. Birkaç gün hastanede yatan Hüseyin'in durumunda herhangi bir iyileşme olmaz. Evde, ablasına benzeyen bir oyuncak bebekle vakit geçirmeye devam eder.

Bir süre sonra köyde bir kilise yapılacağı ve bu kilise yapımında da köylülerin çalışacağı emri gelir. Kiliseyi, uğruna hem kızının hem de kendi canını verdiği Mahmut Ağa'nın arsasına yapacaklardır. Rumlar sahte evraklarla arsanın devlete ait olduğunu göstermiş ve burada kilise yapımına başlamıştır. Bütün ahali Müslüman olan köydeki kilisenin yapımından sonra köye Rumların geleceği söylentisi dolaşmaya başlar. Kısa bir süre sonra da Rum aileler köye gelip yerleşirler. Batı Trakya'da Gümülcine'ye yakın bir yerde yaşamlarını sürdüren bu insanların ilk önce Türk kimlikleri, ardından da inançları Rumlar tarafından yavaş yavaş yok edilmeye başlanır.

Köye gelen Rum ailelerinden birinin kızı olan Eleni köydeki Selim'den hoşlanmaktadır ve onun için Müslüman olmaya karar verir. Daha önce köyde hocalık yapan Ak Hoca'nın yanına giderek bu isteğini söyler fakat Ak Hoca işin aslını öğrenince ailesinden izin kâğıdı getirmesini söyler. Bu duruma Eleni'nin babası sinirlenir ve karakola giderek şikâyette bulunur. Ak Hoca tutuklanır ve uğradığı şiddetten dolayı vefat eder.

Bir süre sonra köydeki kilisenin yapımı tamamlanır ve kilisenin açılacağı gün de Bekir'in uzun zamandır sevmekte olduğu Nazlı'nın Sadık ile düğünü vardır. Nikâhları kıyılır, düğünleri yapılır. Bekir'in içindeki acıya bir de sevdiği kızının evlenmesinin acısı eklenir. O gün arkadaşı Selim'e, Binbaşıyla yaptığı konuşmayı ve anlaşmayı anlatır. Bekir, yaşadıkları topraklar ve halk için kendisini tehlikeli bir durumun içine sokmuştur.

Köyde art arda yaşanan zulüm ve baskılardan sonra bazı insanların kaçıp Türkiye'ye gitme hayalleri artık zaruri bir hâl alır. Nitekim bir gün Mehmet, eşi Sakine ile Türkiye'ye kaçmaya karar verir. Bu durumu Bekir'e söyler ve onun da kendileriyle birlikte gelmesini ister ancak Bekir yaşadığı bu topraklardan ayrılamayacağını net bir şekilde ifade ederek kaçmalarında Mehmet'e yardım eder. Bir gece vakti de Mehmet'e Batı Trakya'da yaşanan bu zulümleri Türkiye'de anlatmasını söyleyerek çifti uğurlar ve ormana doğru ilerler.

Ak Topraklar

Ak Topraklar romanının ilk baskısı 1971 yılında yapılmıştır. Dede Korkut üslûbuyla kaleme alınan roman Anadolu kapılarının Türklere açılmasını anlatır. Emine Işınsu, bu romanıyla Türk Edebiyatı Vakfı'nın Malazgirt Zaferi'nin 900. yıl dönümü sebebiyle açtığı yarışmada Alparslan Ödülü'ne layık görülmüştür. Işınsu, *Ak Topraklar* romanı ile Türk Edebiyatı Vakfı Roman Ödülü'nü alır (Erol, 2006).

Ak Topraklar romanı, Selcen Hatun ve Bayındır Bey'in oğlu Yağmur ile başlar. Henüz on dört yaşında olan Yağmur, Oğuz'un deyişini yazmaya çalışır. Onun yazma çalışmalarını annesi Selcen Hatun sessizce izlemektedir. En küçük oğlu olan Yağmur'dan önce Yamtar, Ayaz ve Kazan adındaki üç oğlunu kaybetmiş, Yağmur'un bir büyüğü olan Dumrul'u babası Bayındır ile savaşa göndermiş ve onlardan yıllardır haber alamayınca da bütün varlığını Yağmur'a adamıştır.

Yağmur ve Selcen ile başlayan romanda bir geriye dönüş yaşanır ve Yağmur'un babası Bayındır'ın on dört yaşlarındaki hâli okuyucuya verilir. Yıl 1025'tir ve Aslan Yabgu, oğlu ve arkadaşları yakalanarak esir edilir. Türkmenler Gaznelilerin gazabıyla yurtlarını bırakarak Bâvert ve Nesâ arasındaki kızgın çöl yöresine çekilir ve burada yaşamaya başlarlar. Daha bu zamanlarda Bayındır'ın bir aksakallıdan Çağrı Bey hakkında duyduğu sözlerle ona olan hayranlığı başlar. Zaman geçer, Bayındır Selcen Hatun'u görür ve ona âşık olur. Bir türlü Selcen'in aşkını dile getirip söyleyemez ve gündün güne bu durum onu tüketir, nitekim kardeşi yerine koyduğu Yamtar bu işe el atar ve Selcen ile Bayındır'ın evlenmesini sağlar.

Zaman akar, Türkmenler yerlerini yurtlarını bırakarak batıya doğru ilerlemeye devam eder ancak Bayındır hayranı olduğu Çağrı Bey'in ordusuna katılmak ister ve ilk o zaman Yamtar ile yolları ayrılır. Bayındır, Dandanakan savaşına gider, oradan da Sultan Tuğrul'un birliğine girerek ak topraklar için yapılan seferlere katılır. Bu seferlerde ayağını yaralar ve evine döner. Uzun bir süre evinde ailesi ile ilgilenen Bayındır bu sefer oğlu Dumrul ile Gaznelilere karşı olan bir savaşa katılır. İkisi de uzun yıllar geri gelmemek üzerine gitmiştir. Bayındır'ın

yolu savaş meydanlarından İstanbul'a düşer ve orada Alp Arslan için çayıtlık görevlerinde bulunmaya başlar.

Bu sırada oğlu Yağmur, obadaki diğer çocukların elinden kurtardığı Yorgi ile günden güne büyür, aynı babası Bayındır'a benzeyen yiğit bir oğlan olur. Bayındır nasıl Çağrı Bey'e hayransa Yağmur da Alp Arslan'a hayrandır. Yağmur'un hiç arkasından ayrılmayan Yorgi aslında Bizans tarafından gönderilen bir çayıttır ve Bayındır'ın arkadaşı Erdem Bey'i izleyerek obada olan biteni Bizanslılara bildirir. Yağmur'un her yerde Yorgi ile dolaşması obadaki çoğu kişinin hoşuna gitmese de kimse bir laf etmez ancak bir gün Aybala'nın "Rum çayıtları yoldaş belleyen, Rumca iş işleyendir! (s.53)" sözleri Yağmur'a çok dokunur ve aralarında kısa bir tartişma geçer. Tartişma yerini hünelerini göstermeye bırakır. At üstündeki yarışta ikisi de birbirini yenemez, ardından ok ve kılıçta hünelerini göstermeye çalışırlar. Yağmur ufak farklarla Aybala'yı yense de bunu dillendirmeyip kendisini yenmiş saymaz. Böyle başlayan çekişmeleri zaman içerisinde devam ederek aşka dönüşür ve Yağmur savaşa katılmak için gitmeden önce nişanlanırlar.

Yağmur, günden güne hünelerini geliştirip seferlere çıkacak noktaya gelirken Bayındır, "Açar" takma adıyla Bizanslıların içine sızmiş ve orada eğlenceler düzenlemeye başlamıştır. Kendisini de eğlenceye düşkün gösteren Bayındır'ın yolu bir gün Rum meyhanesinde eski arkadaşı Yamtar ile kesişir. Yamtar ilk başta onu tanımamış olsa da kısa bir süre sonra karşısında kendisini Açar diye tanıtan adamın Bayındır olduğunu anlar. O andan itibaren tekrardan yolları birleşir.

Bizans İmparatoru bu sırada Alp Arslan üzerine ilerlemeye devam eder. Sultan Alp Arslan ise ordusunu daha da güçlendirerek sırasıyla Malazgirt ve Erciş'i alır. Ardından Diyarbakır ve Urfa'yı da alarak Yağmur'un da içerisinde olduğu ordusuyla birlikte Halep'in dışında bulunun bir tepeye yerleşerek beklemeye başlarlar. Bu sırada Yağmur, bir cenk sırasında kendisinin hayatını kurtaran az konuşup çok iş gören Deli Emre Mehmet ile tanışır ve onunla yoldaş olur.

Sultan Alp Arslan'ın İran'a doğru ilerlediğini öğrenen Diyojen'in orduları ilk önce Erzurum daha sonra da Sivas üzerine yürüyerek bu şehirleri yerle bir eder ve beklemeden Malazgirt'e doğru ilerlemeye başlar. Diyojen, Alp Arslan'ın uzakta olduğunu bildiği için bir rahatlık içerisindedir ancak yıllar önce Türkmenlerin arasına çayıt olarak soktuğu Yorgi'nin yanına gelip Alp Arslan'ın Ahlat'ta olduğunu söylemesi üzerine sinirlenir ve ona inanmayarak ölüm emrini verir. Günden güne iki taraf arasındaki gerginlik artar ve artık savaşın yaklaştığı görülür. Bu sırada Diyojen'in ordusu arasında bulunan Bayındır, arkadaşı Yamtar'a da söyleyerek Alp Arslan'ın tarafına geçer. Çayıt kimliğinden sıyrılmış ve özüne dönmüştür.

Sultandan oğlunun da kendisi gibi burada olduğunu öğrenince büyük gurur duyar ancak onunla buluşmayı savaş sonrasına bırakır. Bayındır, Sultan Alp Arslan'a Bizans ordularının durumunu anlatır ve 26 Ağustos 1071 tarihinde Malazgirt Meydan Muharebesi başlar. Muharebe sırasında Bizans ordusundaki Oğuz ve Peçeneklerden oluşan orduların başlarında olan Yamtar ve Tamış Bey emirlerindeki askerlerle birlikte saf değiştirerek Sultan Alp Arslan'ın yanında Bizans ordusuna karşı savaşır. Verilen bu büyük mücadelenin ardından Büyük Selçuklu Devleti savaşı kazanır ve artık "Ak Toprak"lar Türküdür.

Nisan Yağmuru

Romanın ilk baskısı 1997 yılında yapılmıştır. Emine Işınsu, son eseri olan otobiyografik özellik taşıyan *Kendimden Kendime* adlı eserinde *Nisan Yağmuru* romanının esin kaynağından kısaca bahsetmiştir:

"Nisan Yağmuru" nu daha sonra yazdım, küçük bit kitaptır. O zamanlar, 1996-7 falan sanırım, Sevgi Derneği'nin Ankara'da açtıkları kursa devam ediyorduk. Ben ve çok sevgili genç arkadaşım Melda Doğan'la birkaç kere gidip ilgi çektiğini söyledikten sonra İskender de katıldı aramıza... Şimdi biraz şaşırtıcı olacak ama bir şekilde doğrudur, üç peygamberden biri olduğu söylenen birinin ruhundan alınan tebliğlerle şekillenen bir dernektir bu.

Bu tebliğler insan hayatında fevkalâde faydalı öğütler, ayrıca İslâmiyet ahlâkının formüllerle açıklanışı gibidir ve mesela beş şartı vardır; iyi, doğru çalışkan olmak, bilgili ve herkese, her şeye karşı sevgi dolu olmak. Ve beş şeyden; yalandan, gıybetten, haksızlıktan, kinden, öfkeden kaçınmak. Gelen ruh ki ismi sadece "dost" tur, verdiği tebliğler hep bu beş hayır ve beş yasakla ilgili birçok nasihat, yol gösterme ve kutsal kitaplardaki gibi bazı hikâyelerle doludur. "Dost" ismi ile bu tebliğleri kapsayan bir de kitap çıkmıştır. Dost sadece İstanbul gurubuna geliyordu. Biz daha ziyade "Dost" kitabı üzerinde, yani Dost'un tebliğleri üzerinde çalışıyorduk.

İşte "Nisan Yağmuru" bu devre ile ilgili bir romandır, bütün gurubun ille de ismini diye bir yanlış tutum izledim maalesef. Kitapta Dost'un pek çok cümlesi yer almıştır. Çok kendine has bir kitaptır (Işınsu, 2020, ss. 67-68).

Roman, otuz altı yaşında seramikle uğraşan Meryem'in onu çok seven eşi Cahit'i kaybetmesinin ardından yaşadığı psikolojik sarsıntıyla başlar. Bütün üzüntüsüne rağmen ağlayamayan Meryem artık eskiden zevk alarak yaptığı şeyleri de yapmayı bırakmıştır. Sadece eşinin ölümünü ve onunla geçirdiği güzel zamanları düşünerek kendi içine kapandığı bir hayat yaşamaktadır. Bu yeni yaşamında yaptığı tek aktivite uzun yürüyüşlerden oluşmaktadır. Eşinin ölümünün üzerinden bir yıl geçmiştir ve Meryem hâlâ toparlanamamıştır. Yine üzgün olduğu günlerden birinde kendisini yürümek için sokağa atar ve saatlerce nereye yürüdüğüne dikkat etmeden yürür. Ta ki yolu eski bir Ankara evinin altında yer alan dükkâna çıkana kadar. Dükkânın camından gördüğü sedef işlemeleri, rahleler, eski yazı tabloları ve gözyaşı sedeflerden kolyeler dikkatini çeker. Aklından kısa bir an hoşuna giden kolyeyi satın almak

geçse de eşinin ölümünden sonra bu düşünceyi kendisine yakıştıramaz ve oradan ayrılmak ister. Dükkândan uzaklaşacağı sırada onu durduran içeriden gelen Dokuzuncu Senfoninin sesi olur. Hiç düşünmeden kapıyı açar ve içeri girer. İçeri girdiği anda herkesin bakışları üzerine çevrilir, tek kişi hariç: Usta. Meryem hipnotize olmuş gibi ileride “Usta” olarak tanıyacağı bu adama bakarken dudakları müziğe eş olarak Schiller’in Neşeye Övgüsü’nü okumaya başlar. Ne yaptığını fark edince utanarak sustuğunda bir başkası onun kaldığı yerden şiiri devam ettirir.

Meryem böylelikle hayatına anlam katacağı ve uzun zamanlarını geçireceği atölyeyle, Usta’yla ve arkadaşlarıyla tanışır. Buraya gelip gitmeye başladıkça yaşamında ciddi değişiklikler meydana gelir. Zeynep ve Gülgün dışındaki eski, zengin arkadaşlarıyla arası açılır ve zamanla da görüşmeyi tamamen keser. Meryem, sevdiği bu iki arkadaşını da sedef atölyesine götürmek ve onları oradaki insanlarla tanıştırmak ister. İlk olarak atölyeye Zeynep’i götürür ancak Zeynep, Meryem’in beklediğinin aksine bu yerden pek hoşlanmaz ve bir daha da gitmez. Daha sonra Gülgün’ü atölyeye götürür ve arkadaşı en az kendisi kadar ortamı da oradaki insanları da sever. Meryem bu sürede atölyede sedef işlemeyi öğrenmek istediğini Usta’ya söyler ve Usta onu öğrenmesi için Ahmet Ağabey’in yanına gelir. Meryem, Ustadan ders almak yerine Ahmet Ağabey’den ders aldığına başlarda üzülse de zaman ilerledikçe kendisine çok şey kattığını fark eder. Çünkü Ahmet Ağabey’le yaptığı sohbetlerde sedefi, oymacılığı, hâk ve hukuku, sabrı öğrenir. Bütün bunların yanı sıra Meryem’deki en büyük değişiklik Cahit’e karşı duyduğu derin üzüntüde meydana gelir. Her gün onu ve geçirdikleri güzel günleri düşünmeye devam etse de artık eskisi kadar çok sevdiği eşinin ölümüne üzülmez. Sedef atölyesi de o atölyede tanıştığı birbirinden güzel ve değerli olan insanlar da onun iyileşmesine katkı sağlar. Öyle ki bir noktadan sonra eşinin ölümünden sonra hiç dokunmadığı kıyafetlerini bile ihtiyacı olan insanlara vermeye başlar. Ancak bütün bu değişimlere rağmen Meryem hâlâ ağlayamaz.

Zaman geçip giderken Meryem bir gün gönülden bağlı olduğu Usta’sının gideceğini öğrenir. Bu durum onda ilk başlarda derin bir korku ve üzüntüye sebep olur. Cahit’in ardından bir de Usta’yı kaybetme düşüncesi Meryem için sarsıcı olur. Fakat atölyede yapılan sohbetler ve kendi iç hesaplaşmasının ardından Meryem kendisini bu düşünceye alıştıırır. Nitekim bir gün atölyeye geldiğinde Usta’nın gittiğini öğrenir. Her ne kadar kendisini hazırlamış olduğunu düşünse de Usta’nın bu ani gidişi karşısında Meryem kendisini tutamaz ve hıçkırarak ağlamaya başlar.

Işinsu; edebiyatın, sanatın, dinin, musikinin yer aldığı kitapta Meryem’in manevi bütünlüğünü sağlama serüvenini okuyucuya sunar.

Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri

Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri adlı roman, ilk olarak 2002 yılında İstanbul'da Ötüken neşriyat tarafından 357 sayfa olarak basılmıştır (Karaca, 2021).

Dört bölümden oluşan romanda Garip Yunus'un Derviş Yunus, Derviş Yunus'un Âşık Yunus ve en sonunda Âşık Yunus olarak anılmaya başlanan Yunus'un dîdar yoluna girişini okuruz.

Roman, Yunus Emre'nin kâbus görerek sabah vaktinde uyanması ile başlar. Bu kâbusların sebebi çocukken babaannesinin ona anlattığı ölüm ve cehennem azabıdır. Çok katı bir din anlayışına sahip olan babaannesi çevresindeki herkese ölüm ve kabir hayatıyla ilgili insanları korkutan şeyler anlatmaktadır. Çocuk yaşta bu anlatılanların içerisinde bıraktığı derin korku Yunus Emre'yi yıllarca takip eder. Öyle ki şairliği ile anılan Yunus'un çoğu şiiri ölüm korkusu üzerinedir. Bu korkunun onun karakterinde büyük bir etkisi olmuştur. Bir diğer etki ise köyde ders aldığı din hocalarıdır. Arif Hoca ve Kasım Hoca köyde birbirinden farklı iki din hocasıdır. Kasım Hoca'nın düşünceleri aynı babaannesine benzerken Arif Hoca'nın düşünceleri daha çok dindeki sevgi ve huzur üzerinedir. Nitekim Yunus Emre'de en çok Arif Hoca'nın etkisinde kalır ve ömrünün sonuna kadar sürecektir manevi arayışı Arif Hoca ile başlar.

Sarıköy'de annesi, eşi ve oğlu ile yaşayan Yunus Emre babasından kalma marangozluk mesleği ve tarla ile uğraşarak geçimlerini sağlamaya çalışsa da köye hâkim olan kuraklık günden güne büyük bir sorun hâline gelir. Öyle ki köylüler artık yiyecek lokma bulamaz durumdadırlar. Ancak Aziz, bir gün Hacı Bektaş Veli'nin ihtiyacı olanlara buğday dağıttığı haberi ile çıkagelir. Yunus Emre, Hacı Bektaş'ın dergâhına tek başına giderek buğday almaya gönüllü olur ve ertesi sabah erkenden yola çıkar.

Dergâha varan Yunus Emre, Hacı Bektaş'ın karşısına çıkar ve geliş sebebini söyler Hacı Bektaş, Yunus'un kağnısının buğday çuvalı ile doldurulması emrini verir ancak Yunus Emre gitmeden ona buğday yerine nefes vermeyi teklif eder. Yunus bu teklifi kabul etmez, Hacı Bektaş tekrardan teklif eder ancak köyde aç bir şekilde onu bekleyen insanları düşünen Yunus bu teklifi yine reddeder ve dergâhtan buğday çuvalılarıyla dolu kağnı ile ayrılır. Kısa bir süre yol aldıktan sonra yaptığı seçimden derin bir pişmanlık duyarak nefes istemek için dergâha geri döner. Hacı Bektaş ile saatlerce görüşmeyi bekleyen Yunus kilidinin artık Tapduk Emre'de olduğunu öğrenince dergâhtan ayrılır ve yönünü Tapduk Emre'ye çevirir.

Tapduk Emre, Yunus'u dergâha kabul eder ve onun marangoz olduğunu öğrenince ona dergâha odun toplama görevi verir. Sohbetleri esnasında şairliği konusunda övünen Yunus, Tapduk Emre tarafından sertçe azarlanır ve o andan itibaren çocukluktan beri konuşan gönül

sesinin sustuğunu fark eder. Aklına gelen şiirlerini artık ne dile dökabiliyordur ne de aklında tutabiliyordur.

Yunus, Tapduk Emre'nin emriyle kağnısındaki buğdayı köye götürür ve ondan gelecek haberi beklemeye başlar. Bu bekleyiş sırasında Yunus'un bir kızı olur ve ismini Elif Aygülü koyar. Her zaman istediği kız çocuğuna kavuşan Yunus, Tapduk Emre'den beklediği çağrının gelmemesi üzerine kızının doğuşuna bile tam olarak sevinemez. Nitekim geçen birkaç günün ardından bir gün kapısında Tapduk Emre'nin dergâhında tanıştığı Bodur Musa'yı bulur. Uzun zamandır beklediği çağrı gelmiştir. Ailesi ile vedalaşarak Bodur Musa ile dergâha gitmek üzere yola çıkar.

Bodur Musa'nın dışında dergâhta bir de Yağmur Ali ile dost olur ve bu yeni dostuna dergâhla ilgili merak ettiklerini, yapılması gerekenleri sorar. Dergâha gelişinden bir ay sonra Yunus odun toplama işine de başlar. Ormanda geçirdiği uzun ve yalnız vakitler düşüncelerinin derinleşmesine vesile olur. En sonunda da kırk gün sürecek halvete girer. Herkesten uzak, az miktarda su ve yemek ile geçirdiği kırk günlük halvetten çıktığında artık Yunus, eski Yunus değildir. Nefsiyle olan mücadelesinde galip çıkarak nefsin birkaç mertebesini geçmiştir.

Dergâhta geçirdiği iki yılın ardından Yunus, Tapduk Emre'nin emriyle köyde bir ev yaparak ailesini yanına getirtir. Ailesini her ne kadar özlemiş olsa da yalnızlığına alışmış olan Yunus için bu durum huzursuzluğa sebep olur. Ancak Tapduk Emre ile yaptığı sohbetten sonra Yunus ailesiyle birlikte olmaya tekrardan alışmaya çalışır.

Zaman geçer ve dostu Yağmur Ali'nin gitme vakti gelir. Bodur Musa, Yağmur Ali ve Yunus bu haberin üzerine birlikte Konya'ya gitmeye karar verirler. Konya'da Mevlâna ile tanışarak onun sohbetlerine ve semâsına katılırlar. Konya gezilerinden sonra Yağmur Ali ile yolları ayrılır ve Bodur Musa ile dergâha geri dönerler.

Yıllar geçer ve Yunus otuz beş yaşına varır. Bir gün arkadaşı Aziz heyecan içerisinde evine gelerek aklındaki fikirden bahsetmeye başlar. Kendi kızı ile Yunus'un oğlu Mehmet Gökçe'yi, oğlu ile de Yunus'un kızı Elif Aygülü'nü evlendirme isteğini dillendirir. Yunus Emre, arkadaşının bu isteğini kabul eder ve bir yıl arayla çocukların düğünü yapılır.

Yunus Emre, içindeki gezip dolaşma isteğinin artması ve Tapduk Emre'nin de izniyle Şam'a gitmek üzere yola çıkar. Yolda birbirinden farklı insanlarla tanışan ve onlarla sohbet eden Yunus kendi isminin çok uzak diyarlara yayıldığını öğrenir. Adı, şiirleri insanlar arasında yayılmış hatta hakkında abartılı rivayetler ortaya çıkmaya başlamıştır. Nefsiyle olan mücadelesini çok önceden yenmiş olan Yunus bu işittiklerinden rahatsız olur ve ikinci ismi olan Emre'yi kimseye söylemeyerek kendisini sadece Yunus olarak tanıtır.

Yolculuğu sırasında namaz kılmak için uğradığı bir köyde cenaze alayına denk gelir. Köyün imamı ölmüştür ve gömecek kimse yoktur. Köylünün de ricasıyla Yunus Emre, imamın gömülmesine yardım eder. Ardından bu köyde bir ay kalarak Hüseyin adındaki genç bir oğlanı köye imam olması için eğitir. Bu eğitimin yanı sıra köylülere sohbetler yaparak onlara da dersler verir. Ancak yoluna devam etmesi gerektiğinden bu köyde daha fazla kalmaz ve Şam'a gider. Şam'da kaldığı uzun bir sürenin ardından dergâha dönmek üzere tekrardan yollara düşer.

Dergâha vardığında Tapduk Emre'nin gözlerinin artık görmediğini öğrenir. Çok özlediği hocasının yanına giderek ona döndüğünün haberini verir ve yolculuğu üzerine sohbet ederler.

Sabaha yaklaşan o gecede Tapduk Emre, Yunus'a eve gitmemesini ve eski hücrelerinde oturup namazı beklemesini söyler. Hocasının sözlerine uyararak dergâha gelmenin sevinciyle hücrelerine giren Yunus bir süre sonra tüm seslerin kesildiğini fark eder. Ne olduğunu anlamayarak çevresine bakınmaya başladığında büyük bir ışık kaynağı görür. Yıllardır aradığı Nur'u gördüğünü anlayan Yunus titreyerek secdeye kapanır.

Atlıkarınca

Atlıkarınca romanı ilk senaryo olarak yazılmış ardından 1990 yılında romana dönüştürülmüş bir dönem romanıdır. Dönemin aydın kesimini, YÖK Başkanlık seçimini, üniversite çevresini ve bireylerin kendileriyle çatışmalarını işlemiştir (Karakeçi, 2017).

Roman toplumun farklı kesimlerinden yaşayışları olan insanların hayatlarını konu almaktadır. Nurgün kırk yaşlarında eşinden boşanmış bir ressamdır. İnsanlarla bir arada olmayı seven Nurgül'ün evine Yağız, Gül, Emrah, Serap gibi birçok farklı genç gelip gitmektedir. Evine sık sık gelenlerden biri de eski eşi Mehmet Ali Tunagil'dir. Nurgül, Mehmet Ali'nin bir portresini yapmaktadır ve bu portrenin yapımı sırasında Nurgül'ün evine gelen Mehmet Ali, Nurgül'e her seferinde tekrar evlenmelerini teklif etse de Nurgül bu teklifi kabul etmez. Zor olsa da Nurgül, Mehmet Ali'yi unutmuş ve kendisine başka bir yol çizmiştir.

Portre yapımının devam ettiği günlerden birinde Mehmet Ali, Nurgül'e YÖK başkanlık seçimine aday olacağından bahsetmeye başlar ancak bu mesele Nurgül'ü hiç ilgilendirmemektedir. Bu konu hakkında Mehmet Ali'ye başarılar dilemekle yetinir.

Mehmet Ali dışında YÖK başkanlığına adaylığını koymak isteyen diğer bir kişi Zeki Tan'dır. Avukat Orhan, ilk olarak başkanlık için Ersan'ı aday gösterse de Ersan, Zeki'yi aday gösterince Orhan da fikir değiştirerek Zeki'nin başkanlık için çok uygun olduğunu dile getirir. Bu sıralarda İstanbul'dan Ankara'ya evlenme kararı aldığı erkek arkadaşı Ömer'i amcası ve

yengesiyle tanıştırmak için Merve gelir. Merve'den birkaç gün sonra gelen Ömer ise yakışıklılığı ve pazarlamacılığı ile aile arasında kısa zamanda sevilir. Ömer'in pazarlamacılığı en çok da Zeki'nin işine gelmiştir. Ömer ile birlikte adaylığını güçlendirmek için girişimlerde bulunurlar.

Nikâh için gelen çift bir türlü nikâh işlemlerine başlayamamaktadır. Çünkü Ömer, Zeki ile iş konusunda fazlasıyla meşgul durumda olduğundan evlilik hazırlıkları geri plana düşmüştür. Bu durum küçük yaşta annesi ve babasını kaybettikten sonra yalnızlığı kendisine ikinci bir kimlik olarak benimseyen Merve'de birtakım değişikliklere yol açar. Ömer ile tanıştıktan sonra yalnızlık kimliğinden sıyrılarak onu kabul eden Merve Ömer'in İngiltere'ye gideceğini öğrenince bu genç ve yakışıklı adamı kaybetmek istemeyerek onunla evlenmek ister. Ancak acele bir şekilde verdiği bu kararın yanlışlığını Ankara'ya geldiğinde fark eder. Aslında Merve, Ömer'in sadece dış görünüşünü beğendiğini ve kişiliğini beğenmediğini fark eder. Ömer'in Zeki amcasıyla yaptığı sohbetlerdeki yaklaşımları, Galip amcasının aşk hakkında söyledikleri Merve'ye evlilik kararını sorgulattır. Uzun zaman önce tanıştığı Nurgül ile olan konuşmaları aklını daha da bulandırsa da Merve Ömer'den ayrılmak istemediği için bütün olumsuzlukları göz ardı etmeye çalışır. Ancak Galip amcasının bir gün sessizce çekip gitmesi ve Nurgül hakkında çıkan haberlerden sonra Merve daha fazla dayanamaz, bir gece vakti valizini alarak İstanbul'a dönmeye karar verir.

Nurgül hakkında yapılan haberlerin sebebi ise Avukat Orhan'dır. Mehmet Ali'nin arkadaşı olan Orhan eskiden beri Nurgül'ü beğenmektedir. Mehmet Ali'nin de YÖK başkanlığına aday olması Orhan'ın işine gelmiştir. Bu durumu kullanarak Mehmet Ali'yi Nurgül'den uzak tutarak kendisi kadına yaklaşıma çalışır. Çabaları sonuç vermeyince de Nurgül'ün geçmişi hakkında gazetede haberler çıkartır. Sonunda ise Mehmet Ali de Zeki de YÖK başkanlığına aday olamaz. Tek aday ise en başından beri kimsenin aklına gelmeyen Aysan Semir olur.

Nurgül'ün, Merve'nin içsel hesaplaşmaları ve başkanlık mücadelesinin yanı sıra hayallerini gerçekleştiremeyen Mehtap da romanda kendisine yer edinmiştir. Gecekondu mahallesinde büyüyen Mehtap kendisinden büyük Ersan ile evlenerek bambaşka bir yaşamın içerisine girmiştir. Fakat Mehtap bu zengin yaşamın içerisinde bir türlü mutlu olamaz ve sık sık geçmiş yaşantısını, yapmak isteyip de yapamadıklarını düşünür. Geçmişini büyük bir kara leke olarak görüp gizlemeye çalışan Mehtap, yaptıklarından pişmanlık duysa da her şey için çok geçtir.

Cumhuriyet Türküsü

“Cumhuriyet Türküsü” 1993’te çıktı sanırım. Bu romanı anne dedemin, anneannemin ve annemin hayatlarından etkilenerken yazdım. Annemin hatıralarından faydalandım. Anne-dedem gerçekten Cumhuriyet idaresi düşünür, cumhuriyet hayalleri kurarmış... Her bakımdan birbirine zıt iki kardeş döner dolaşır romanda. Kızların babası için Tefik Fikret’i düşlemiştim ama bir türlü olmadı. Çünkü Tefik Fikret hakkında yeterli araştırmada bulunamadım. (İşinsu, 2020, s. 67).

Ak Topraklar romanından sonra *Cumhuriyet Türküsü*, Emine İşinsu’nun ikinci tarihî romanıdır. Bu roman, Millî Mücadele Dönemi’ni ele almaktadır (Karakeçi, 2017).

İstanbul’un işgal altında olduğu günlerde Selim Muhtar Bey’in kızları Hikmet ve Nazan annelerinin ölümünden ve babalarının Ankara’ya gidişinden sonra dedeleri Hüseyin Hüsnü Bey ile birlikte İstanbul’da yaşamaya başlarlar. Büyüyüp evlilik çağına gelen bu iki genç kızın artık evlenmesi gerektiğini düşünen dedeleri, Selim Muhtar’a bu konuda mektup yazmıştır. Mektubuna gelen cevap ise Hüseyin Hüsnü Bey’in beklediğinden çok farklıdır. Selim Muhtar, ülkenin içinde olduğu bu karışık durumda evlilik bahsinin şimdilik önemsiz olduğunu ve kızlarının Ankara’ya gönderilmesini istemiştir. Bir süredir kalp rahatsızlığı çekmekte olan Hüseyin Hüsnü Bey için bu mektup rahatsızlığını daha da artırır.

İlk günden beri sevmediği ve fikir ayrılıkları yaşadığı damadından gelen mektup Hüseyin Hüsnü Bey’i derin düşüncelere sevk eder. Kendisi eski ittihatçıdır ve padişah rejimini desteklemektedir ancak damadı Türkçülüğü savunmakta ve Ankara’da Cumhuriyetin ilanı için mücadele vermektedir. Fikir ayrılıklarından dolayı damadının kızlarını yanına istemesi daha da canını sıkmış olsa da birkaç gün kendi hastalığını ve İstanbul’un durumunu düşünüp kızları Ankara’ya göndermeye razı olur.

Konağa sık sık gelmekte olan Abdülgelib Bey de Hüseyin Hüsnü Bey’in fikir ayrılıkları yaşadığı bir diğer kişidir. Eski Türkçülerden olan ve Ankara’ya gizlice silah ve adam kaçıran Abdülgelib’in Türkçülük, Mustafa Kemal ve Cumhuriyet ile ilgili düşünceleri Hüseyin Hüsnü Bey’in canını sıkmakta ve bu adamın evine gelip durmasından rahatsız olmaktadır. Ancak Abdülgelib’in eve geliş sebebi daha çok Nazan içindir. Her ne kadar sevse de bu sevgisini kimseye açık etmez ve uzaktan Nazan’a bakmakla yetinir.

İstanbul’un işgal edileceği söylentileri günden güne artarken devletin kurtuluşu için de farklı fikirler ortaya çıkmaktadır. Amerikan ve İngiliz mandacılığını savunanların yanı sıra Ankara’daki Cumhuriyet rejiminin de ciddi savunucuları vardır. Bu savunuculardan biri de Celaleddin Hikmet Bey’dir. Celaleddin Hikmet ve Abdülgelib aynı ortamlarda bulunmaları

münasebetiyle sık sık bir araya gelmektedirler. Fikirleri bakımından da orta noktada buluşan bu iki adam Nazan ve Hikmet Ankara'ya gitmeden önce Hüseyin Hüsni Bey'in evine uğrar.

Daha önce Ocak'taki ve konferanslardaki konuşmalardan tanıdığı Celaleddin Hikmet Bey'i seven Hikmet genç adamı gördüğü için memnundur ancak kendisinin aksine Celaleddin Hikmet, eski sevgilisi Claire'ye çok benzettiği Nazan'ı beğenir. Kızların Ankara'ya gideceğinden memnun olan Celaleddin Hikmet orada yaşamakta olan kız kardeşi Sevginur ve eşi Mehmet Efendi'den bahseder.

Mehmet Efendi ismini duyduğu andan itibaren Nazan'ın iç dünyası daha da çalkantılı bir hâl alır. Nitekim gece rüyasında yeşil gözlü, kumral saçlı, ince uzun bir adamı görür. Aslında hep aradığı kişinin o olduğunu düşünerek Ankara'ya gitme konusunda daha da heveslenir. Yapılan hazırlıklardan sonra kızlar dadıları ile birlikte Ankara'ya gitmek üzere yola çıkar. Zorlu geçen yolculuğun ardından babalarının Ankara'daki kır evine yerleşirler.

Ramazan gelmiştir ve Hikmet kardeşi Nazan'la birlikte ramazan tebriki için Mehmet Emin Efendi'yi ziyarete giderler. Nazan bu genç adamı görür görmez rüyasında gördüğü adam olduğunu anlar. Mehmet Emin Efendi'ye rüyasını anlatıp onunla sohbet ettikten sonra Nazan aslında hep aradığı kişiyi bulduğunu fark eder. Ablasının bütün itirazlarına, kızmalarına ve hakaretlerine rağmen sık sık Mehmet Emin Efendi'nin yanına gitmeye başlar.

Bu sırada babaları dedelerinin vefat haberini kızlara verir. Bu ani kayıp iki kız da çok farklı etkiler. Her zaman sağlam ve güçlü duruşuyla bilinen Hikmet üzüntüden yataklara düşer. Ancak ablasının aksine Nazan ondan beklenmeyecek bir sükûnet içerisinde başsağlığı için gelenlerle ilgilenir. Ramazan biter, bayram geçer ve kızların acıları hafifler. Bir gün Celaleddin Hikmet yanında at ile çıkagelir. İstanbul'da kızlara verdiği at bindirme sözünü tutmak istemektedir.

Nazan, bu durumu ablası ve Celaleddin Hikmet'in yakınlaşması için bir fırsat olarak görüp at sürme teklifini reddeder. Bu fırsattan istifade eden Celaleddin Hikmet, Hikmet ile at sürdükleri zaman uzun Nazan'a karşı hissettiklerini Hikmet'e söyler. Hikmet ise hiç beklemediği bu itirafa bozularak bu durumun olanaksız olduğunu söyler ve Celaleddin Hikmet Bey'in yanından uzaklaşır.

Reddedilmenin verdiği üzüntüyle kendini çevreden soyutlayan Celaleddin Hikmet düşüncelerle geçirdiği birkaç zor günün ardından aslında Nazan'ı sevmediğini sadece Claire ile olan benzerliğinden dolayı ona karşı meyli olduğunu fark eder. Bu fark ediş ise Celaleddin Hikmet'i büyük bir utanca sürükler. Yaptığı itiraftan pişman olup utandığı için Selim Muhtar Bey'in bütün tekliflerini reddederek adeta kızları görmekten kaçınır.

Bu sıralarda Ankara'ya gelmek isteyen ancak İstanbul'da kalması emri verilen Abdülgalib de daha önce birkaç kez gittiği Bedriye'nin yalısındaki eğlencelerden birine katılır. İçkinin dozunu fazla kaçırıp sarhoş olan Abdülgalib, İngiliz kumandan Douglas'a Ankara'da verilen Türklük mücadelesi ve Mustafa Kemal'i desteklediği konusunda sözler söyleyerek İstanbul'daki gizli görevini belli eder. Çıkardığı tatsızlıktan sonra yalıdan uzaklaştırılan Abdülgalib, ertesi gün akşam Ahmet Sıtkı'nın evini bulmak için sokaklarda yürürken birisinin onu takip ettiğini fark eder ve ensesinden vurularak öldürülür.

Haziran sonlarına doğru savaş hakkında karar verilmiştir. Cepheye gidecek olan Celaleddin Hikmet vedalaşmak için Mehmet Emin Efendi'nin yanına gider. Sohbetleri esnasında Hikmet ile konuşmasından, Claire ve Nazan'dan bahseder. Ancak bu konuşma sırasında Mehmet Emin Efendi ona Hikmet'i nasıl bulduğunu sorar ve Celaleddin Hikmet her zaman göz ardı ettiği Hikmet'i düşünmeye başlar. Mehmet Emin Efendi'den de aldığı destek ile cepheye gitmeden Hikmet'e evlilik teklifi etmeye karar verir.

Hikmet hiç beklemediği bu teklif karşısında şaşırır ve cevap vermek yerine sadece başıyla onaylar. Her ne kadar bu teklif onu mutlu etse de içindeki şüpheler kendisini günden güne yiyip bitirmeye başlar. Bir süre sonra ise Mehmet Emin Efendi'nin yaptığı konuşmayla şüpheleri durulur ve Celaleddin Hikmet'in dönüşünü beklemeye başlar.

Mustafa Kemal, taarruzun yapılacağı tarihi söyledikten sonra ordu batıya doğru ilerlemeye başlar. Başkumandan Mustafa Kemal, Kocatepe'ye giderek yerini alır.

“Ve... 26 Ağustos sabahı... fecirle, taarruz başladı (s. 416).”

Roman taarruzun başlamasıyla biter.

Kaf Dağı'nın Ardında

“Kaf Dağının Ardında”yı Suudi Arabistan'da yazdım. Son derece dedikodulu bir muhitte yaşıyorduk. Bilgisayarla tanışmıştık. Bilgisayarda yazdığım ilk romandır. Kendimi dedikodulu çevreden azat edip romana odaklanmıştım. Oradaki sevgili arkadaşım Günnur'u da bu romanda cami avlusunda görmek mümkün... (İşinsu, 2020, s. 63).

Roman, Mevsim Öz'ün babasına Ömer'in evlilik teklifini kabul ettiğini söylemesi ile başlar. Bu durum birçok kez evlenip boşanmış olan babasının hoşuna gitmese de Mevsim'i her zaman olduğu gibi kararları konusunda serbest bırakır. Ardından Mevsim, babasına uzun zamandır yazdığı Mehmet'i yırttığını söyler ve eve döner. Mehmet'i ve babasını düşünerek uykuya dalar.

Romanın bundan sonraki aşamasında bir geriye dönüş yaşanır ve Mevsim'in çocukluk zamanları okuyucuya sunulur. Annesini ölümü üzerine yurt dışına çıkan ve uzun zaman sonra

Türkiye'ye dönen babası Mevsim'i babaannesinin yanından alarak İstanbul'a yerleşir. Bu durum Mevsim'de babasına karşı karmaşık duyguların filizlenmeye başladığı ilk ân olur. Bir yanı babasının ölmesini isterken diğer yanı onun yaşamasını ister. Bu iki zıt durum Mevsim'in babasına duyduğu sevgiyi hastalıklı bir noktaya sürükler. Roman boyunca Mevsim'in babasına karşı hissettiği bu duygu bocalaması devam eder.

Zaman geçer Mevsim büyür ve on beş yaşındayken bir hikâye ile yazı hayatına başlar. Babası onun yazmasını destekledikçe Mevsim yazarlık kariyerinde ilerlemeye devam eder. Dönemin karışık siyasi durumu yayınevlerinde de kendini göstermeye başlayınca Mevsim yazılarını yayınlamak için yayınevi bulmakta güçlük çekmeye başlar. Çünkü Mevsim siyasi ideolojiler üzerine yazılar yazmak yerine kendisi için yazılar kaleme almak ister. Sağ ve sol meselelerinden uzak kalıp bireysel temalı hikâye ve romanlar kaleme alması o zamanın çalkantısı içerisinde pek de tercih edilmez. Bu durum üzerine kızının üzüldüğünü gören babası gizlice bir dergiyi satın alır. Mevsim'in bu durumdan uzun süre haberi olmaz ve dergiye yazıları hakkında bir röportaj verir.

Mevsim, çok bağlı olduğu babasının evinden ayrılarak ayrı bir eve çıkar. Bu onun için büyük bir adım olur ve yavaş yavaş arkadaş çevresi edinmeye başlar. Farklı çevrelerden bir sürü insan sık sık evine gelip gitmektedir. Bir gün Orçun adında babasına çok benzeyen bir adam evine gelir ve Mevsim ilk kez âşık olduğunu hisseder. İlk başlarda güzel giden ilişkileri zamanla Orçun'un bitmek bilmez istekleri ile Mevsim'e ağır gelmeye başlar. Kendi kimliğinden sıyrılıp Orçun'un istediği bir Mevsim olmaya başladığını fark edince bu ilişkiye bir son verir ve kendisini aramaya devam eder. Roman boyunca Mevsim'in kendisini arayışını okuruz.

Orçun'dan ayrılmış olmanın ve kafa karışıklığının verdiği etkiyle yazı masasının başına oturan Mevsim bir roman yazmak ister. Gözünün önünde sarışın, uzun ince bir adam belirir. Kim olduğunu bilmediği bu hayali adama Mehmet ismini verir ve onun hikâyesini yazmaya başlar. Mehmet, âdeta Mevsim'in eksik olan erkek tarafını sembolize etmektedir. Mehmet ile Mevsim'in arayışları daha da artmaya başlar. Özellikle din konusunda ciddi düşünce ve arayışlar içerisine girmiştir.

Mevsim, Kütahya'ya gider ve bu şehirde Mehmet'i aramaya başlar. Bu arayışı sırasında camide yaşadığı tatsız bir olay üzerine Nurdan adında bir kadınla tanışır. Tanımadığı bu kadın ona arayışına devam etmesini ve bir gün bulacağını söyler.

Mehmet'i yazmaya devam ettikçe Mevsim'in ruhsal durumu daha da karışık bir hâl içerisine girmektedir. Bir noktadan sonra Mehmet'i yazmayı bırakır ancak bu uzun sürmez ve

tekrardan yazı makinesinin başına oturur. Mehmet, ona kendisini yazdırmaktadır. Fakat bir süreden sonra Mevsim daha fazla dayanamaz ve Mehmet'i yazdığı bütün sayfaları yırtarak çöpe atar, bu durumu babasına anlatır.

Romanda yaşanan geriye dönüş bitmiş ve Mevsim uyanmıştır. Ancak bu yeni gün acı haberi de beraberinde getirmiştir. Mevsim bir gazeteden babasının Bulgaristan'a kaçarken vurularak öldürüldüğünü öğrenir. Mükemmel olarak gördüğü babasının uzun zamandır silah kaçakçılığı yapmakta olduğunu da bu haberden öğrenmiştir. Haberi okuduktan sonra bu acıya dayanamaz ve baygınlık geçirir.

Sayıklamalar ve rüyalarla geçen günlerin ardından bir klinikte gözlerini açar. Kabul etmekte zorlansa da babası ölmüştür. Babasının soruşturmasını yürüten polislerden biri babasının Mevsim'e bıraktığı mektupla çıkagelir. Bu mektuptan sonra Mevsim daha fazla klinikte kalmayarak evine geçer. Ruh gibi geçirdiği günlerden sonra emniyette kendisi için açılan soruşturma dosyasının kapandığını öğrenir. Babası işlerine Mevsim'i hiçbir zaman bulaştırmadığı için Mevsim suçsuz bulunmuştur.

Uzun zaman sonra Mevsim bir gün içinde hissettiği bir arzuyla yazı makinesinin başına oturur ve yazmaya başlar. Bu sefer kısa sarı saçları olan, kot pantolon giyen, kendisine benzeyen birini yazacaktır. Bu karakterin Mevsim ya da Mehmet olmasının bir önemi yoktur, isimler artık önemsizdir. Mevsim sadece yazmaya devam eder.

Tutsak

Emine İşinsu'nun ilk baskısı 1973 yılında yapılan *Tutsak* adlı romanı, 27 Mayıs 1960 öncesi Türkiye siyasetinin gergin atmosferi ile Kerkük'te gün yüzüne çıkan Irak Türkleri sorununu temel alır (Bulut, 2021).

Kadın tutsaklığı, siyasi tutsaklık ve Kerkük tutsaklığının işlendiği bu romanda başkarakter Ceren üzerinden kadın tutsaklığını görüyoruz. İstemediği bir evlilik içerisinde gittikçe kendisine ve çevresine yabancılaşan, insanlar karşısında mutlu rolleri yapan Ceren eşi Orhan'ın ihanetlerini ne kadar görmezlikten gelmeye çalışsa da en sonunda elde etmek istediği delili elde eder ve kendisini içerisinde olduğu tutsaklıktan kurtarmaya karar verir.

27 Mayıs 1960 darbesinden öncesini konu alan kitapta karakterlerin konuşmaları üzerinden dönemin siyasi çalkantısını görmekteyiz. Hükümetin başında olan Demokrat Parti'nin, Adnan Menderes'in yönetim tarzı ve yönetime yönelik eleştiriler kitabın en başında okuyucunun karşısına evin hizmetçisi olan Altın Hanım ile çıkıyor. Ceren'e ihtilalin çıkacağını, Demokrat Partililerin sürüleceğini söylese de siyaset ile ilgilenmeyen Ceren bu konu üzerinde çok fazla durmaz ve sık sık geçmişini düşünmeye devam eder.

Tarık... Kitapta karşımıza çıkan üçüncü tutsaklık Tarık karakteri ile özdeşleşmiştir. 1959 yıllarında Kerkük'ten kalkıp İstanbul'a amcaoğlu olan Orhan'ın yanına gelen Tarık kendisiyle birlikte Kerkük Türklerinin acılarını, tutsaklığını ve Kerkük'e ait hoyratları da beraberinde getirir. İstanbul'da Kerkük Türklerinin sesini duyurmak için faaliyetlerde bulunmaya çalışsa da çok duramaz ve Kerkük'e geri döner. Ancak 14 Temmuz 1959 tarihinde Kerkük'te yaşanan katliamda şehit edilir. Onun bu ani ölümü Ceren üzerinde derin bir sarsıntıya sebep olur. Kitap boyunca Tarık ile ilgili anılarını okurken sık sık "Tarık olsa" sözlerini işitiriz. Fakat Tarık geri gelemeyecek şekilde gitmiş ve arkasında ilaçlarla, içkilerle günlerini geçirmeye çalışan, resimden uzaklaşan bir kadın bırakmıştır.

"Hep Tarık'la beraberim, dünü bugünü iç içe yaşıyorum. Dün öldü, bugünü de öldürüyorum (s. 96)." Romanda karşımıza çıkan bu sözler aslında Ceren'in kitap boyunca olan yaşantısının kısa bir şekilde söze dökümüdür.

Tarık'la olan ve kesilmesine izin vermediği acı dolu bağı Tarık'ın yarım bıraktığı portresinin başına geçerek sonlandıran Ceren, çocuklarından aldığı destekle de kocasına olan tutsaklığını sonlandırmaya karar verir. Bu sırada Türkiye'de hükümet değişikliği yaşanır ve Demokrat Parti devrilerek askerler yönetimi ele alır.

Hem Türkiye için hem de Ceren için hayat değişmeye başlamıştır.

Sancı

Bir dönem romanı olan *Sancı*'nin ilk baskısı 1975 yılında yapılmıştır. *Sancı* romanında yazar, 1970 yılındaki öğrenci olaylarını, toplumun ideolojik görüşlerle kutuplaşmasını ve bu kutuplaşmanın yok ettiği nesilleri, parçaladığı hayatları derin psikolojik tahlil ve analizlerle anlatmıştır (Karakeçi, 2017).

Roman, Ankara'nın serin, mavi bir mart sabahında silahların patlama sesiyle başlar. Sol kesimden öğrenciler tarafından bazı ülkücü öğrenciler esir alınmıştır. Dursun'un da içinde bulunduğu birkaç kişi arkadaşlarını kurtarmak ister ancak ortalık daha da karışır. Bu çatışma esnasında yaralanan ve ölen gençler olur. Bunlardan biri de Ziraatli ülkücü Süleyman'dır. Yerde kanlar içerisinde yatan arkadaşını gören Dursun, onu sırtına alarak hastaneye götürür.

Süleyman Özmen'in ve İmam Hüseyin'in yaralanmasından sorumlu olarak ülkücü gençlerden olan Coşkun suçlansa da İmam Hüseyin'in ve Süleyman'ın verdiği ifadeyle suçsuzluğu kanıtlanarak serbest bırakılır. Ancak Süleyman verdiği ifadeden sonra vefat eder. Yaşanan bu olaydan sonra üç ülkücü genç devrimci öğrenciler tarafından kaçırılarak işkenceye maruz kalır. Arkadaşlarını geri almak isteyen ülkücüler de devrimcilerden üç genci kaçıır ve takas yoluyla esirlerini geri alırlar. Buna benzer olaylar İstanbul'da da yaşanmaktadır.

Süleyman gibi ülkücü gençlerden olan Yusuf İmamoğlu da devrimciler tarafından şehit edilmiştir.

1970 yılının Mart ayından Kasım ayına olan zamanı içeren romanda ülkücü ve devrimci gençlerin birbirleriyle olan mücadeleleri işlenmiştir. Bu mücadele kimi zaman silah, kaçırma ve şiddetle kimi zaman da yazılar üzerinden sürüp gider. Ülkü Ocağı ve Devlet Dergisi de bu yazı işlerinin yürütüldüğü mekânlardandır. Dünder Taşer, Galip Erdem derginin işleyişinde aktif olarak rol alırken Dursun da sık sık bu dergiye giderek oradaki arkadaşlarına yardımcı olmaktadır. Bu dergiye gelip yardım edenlerden biri de on üç-on dört yaşlarındaki Ali'dir. Ali, Dokuz Işık yürüyüşü sırasında tanıştığı Dursun ile ülkücülüğü daha da benimsemiş ve onlardan biri olmuştur.

Bir gün Dursun ve Ali yolda karşılaşırlar ve yanlarına Ali'nin ablası Leyla gelir. Ali'nin aksine Leyla, komando olarak nitelendirdiği ülkücülerden nefret etmekte ve devrimci düşünceyi savunmaktadır. Leyla, Turgut, Seyhan ve Adnan Parmaksız üzerinden sol kesimin düşünce yapısını ve faaliyetlerini görürüz. Devrimci mücadelenin savunucularından olan Leyla bir gün Seyhan'ın tecavüzüne uğrar ve yaşadığı bu durumun üzerine rahatsızlanarak kâbuslarla dolu bir gece geçirir. Uyandığında kendisini merak eden kardeşi Ali'ye Dursun ve arkadaşlarının kendisini korkuttuğunu, onu bu duruma getirenlerin ülkücüler olduğunu söyler. Ablasının sözleri üzerine Ali evden koşarak çıkar ve yazıhaneye gider.

Ablasını korkuttukları için başta Dursun olmak üzere oradakilere hesap sormak ister. Ancak gittiğinde onu Mehmet karşılar ve Ali'ye Dursun'un birkaç gün önce memleketine gittiğini söyler. Ali'nin inanması için de Dursun'dan gelen mektubu ona gösterir. Ardından Mehmet, Ali'yi Dünder Bey'in yanına götürür. Çocuğun anlattıklarını dinleyen Dünder Bey, olanları araştırması için birkaç kişiyi görevlendirir. Nitekim birkaç saat sonra Leyla'nın rahatsızlanma sebebinin kendi arkadaşları olduğu anlaşılır. Ablasının yalan söylediğini anlayan Ali eve gelir ve ablasına hesap sorar. Yaptığı şeyden dolayı kardeşinden özür dileyen Leyla'da o günden sonra birtakım değişiklikler görülür. Yavaş yavaş mücadelenden uzaklaşmaya ve her zaman eleştirdiği babası gibi tarafsız kalma düşüncesine doğru çekilir.

Zaman geçer ve Leyla kendisini toparlar. Ancak yaşanan bu olayın üstüne Leyla artık Seyhan ile değil Adnan Parmaksız ile irtibata geçecektir. Leyla bir mağaza vitrinine baktığı sırada Adnan Parmaksız yanına gelerek onunla tanışır. Bir pastaneye giderek uzun süre konuşurlar. Ali'nin ülkücülerin arasına girip çıktığını öğrenen Adnan, Leyla'ya kardeşini kullanarak ülkücüler hakkında kardeşinden bilgiler almasını ve Dursun'u öldüreceklerini söyler. Kardeşinin casus olarak kullanılmasına karşı çıkararak pastaneden ayrılırken devrimci mücadeleden uzaklaşma düşüncesini tekrardan düşünmeye başlar.

Kendi arkadaşlarına ihanet olacağını bilmesine rağmen Leyla, Ali'ye Dursun'u öldürmek istediklerini ve bu konuda Dursun'u uyarmasını söyler. Çocuklarının aksine en başından beri tarafsızlığını koruyan Sadettin Bey ortalığın iyice karışmasından ve kendilerine zarar gelmesinden korkarak araştırma için Amerika'ya gitme başvurusu yapar ve bu başvurusu kabul edilir. Ailesine bu durumu açtığında eşi Sabiha Hanım ve kızı Leyla Amerika'ya gitmeye sevinse de Ali için aynı durum söz konusu değildir. O ailesinin aksine Amerika'ya gitmek istemez.

Bu durumu Dursun'a söyler ve onunla kalmak istediğini dile getirir. Dursun, çocuğun bu isteğini kabul etse de ilk önce ailesiyle konuşup izin alması gerektiğini söyler. Ancak Ali ablasının kendisine destek çıkmasına rağmen babasından izin alamaz. Sadettin Bey ailecek Amerika'ya gidileceği konusunda itiraz kabul etmez.

Soğuk fakat aydınlık bir yirmi üç kasma uyanan Dursun uyandığı andan beri içinde hem garip bir sıkıntı hem de bir heyecan hissetmektedir. Kendi hâline anlam vermese de evden çıkar ve okula doğru yürümeye başlar. Yolda iki arkadaşı ile karşılaşır ve onlarla sohbet edip ilerlemeye devam edecekleri sırada sekiz devrimci genç tarafından çevrelenirler. Dursun ne kadar kurtulmaya çalışsa da kendisini tutanların elinden kurtulamaz.

Bir odaya kapatılan Dursun, Halk Mahkemesi önünde olduğunu söyleyerek onu sorguya çeken devrimci gençlerden şiddet görmeye başlar. Dursun'un sessiz kalışı şiddetin dozunu arttırır ve zorla Dursun'un ağzını açarak ciğerlerine hava basarlar. Ardından da kollarından ve bacaklarından tutarak camdan aşağıya atarlar.

İlk çocuğunu kaybeden ailesinin isminin kaderini yaşasın inancıyla Dursun ismini verdikleri oğulları yirmi iki yaşında hayatını kaybeder.

İlgili Araştırmalar

Aşağıda Türk dili ve edebiyatı öğretim programlarının genel amaç ve kazanımlarıyla ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Ayrıca Emine Işınsu'yla ilgili çalışmaların kısa değerlendirmeleri de yer almaktadır.

Erol, 2006'da "Emine Işınsu'nun Tarihî Romanları Üzerinde Bir İnceleme" üzerine bir çalışma yapmıştır. İncelemesinde; *Ak Topraklar*, *Bayram*, *Bukağı* ve *Cumhuriyet Türküsü* kitaplarını ele alarak romanları şahıs kadrosu, zaman, mekân ve vaka açısından incelemiştir. İnceleme sonucunda *Ak Topraklar* romanında Türklere Anadolu'nun kapılarının açılmasını, *Bayram* ve *Bukağı* romanlarında Hacı Bayram Veli ile Niyâzî Mısırî'nin hayatına ve öğretilerine yer verdiği, *Cumhuriyet Türküsü*'nde ise Millî Mücadele yıllarının işlendiği görülmüştür.

Kaya 2012’de “Emine Işınsu’nun Romanlarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı” üzerine bir çalışma yapmıştır. Araştırmasında; *Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri*, *Ak topraklar* ve *Çiçekler Büyür* romanların içerisinde yer alan değerleri incelemiştir. Yaptığı çalışmada 701 bulguya ulaşmış ve ulaştığı bulgularda da Emine Işınsu’nun incelediği romanlarının değer eğitimi bakımından donanımlı olduğu sonucuna varmıştır. Bunun yanı sıra romanlardaki deyim, atasözü, yansıma kelimeler, ikilemeler ve kalıp sözlerin varlığını da incelemiş ve eserlerin Türkçe öğretiminde yararlanılmasında faydalı olacağı sonucuna varmıştır.

Çetin, 2015’te “Emine Işınsu Romanları Üzerine Bir İnceleme (1980-2013)” adında bir çalışma yapmıştır. Çetin, Emine Işınsu’nun 1980-2013 yılları arasında yayımlanmış olan on bir romanını incelemiştir. Romanların kurgu, içerik ve dil özellikleri üzerinde durmuştur. Çetin, romanların kurgusal yapısı, dil ve üslup özellikleri olmak üzere tezini iki bölüme ayırarak çalışmasını yapmıştır. Sonuç olarak da Emine Işınsu’nun romancılığının iki evreden meydana geldiğini, romanlarında birçok farklı tipin yer aldığını, tasvir gücünün zayıf olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca, tasavvuf ve manevi arayışın romanların alt yapısında her daim mevcut olduğunu ve üslûbunun sade olduğu sonucuna varmıştır.

Karakeçi, 2017’de “Emine Işınsu’nun Romanlarında Yapı ve İzlek” üzerine bir çalışma yapmıştır. Çalışmasını; yazarın hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi olmak üzere üçe ayırmıştır. Ancak çalışmanın asıl temelini ikinci bölüm oluşturmaktadır. Bu bölümde Karakeçi, Emine Işınsu’nun on yedi romanını da yapı ve izlek bakımından incelemiştir. Üçüncü bölümde ise romanlarındaki dil ve üslup ele alınmıştır. Sonuç kısmında da çalışmasını altı alt başlık altında özetlemiştir.

Doymaz 2018’de “Rasim Özdenören’in Hikâyelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Programının Genel Amaç ve Kazanımlarını Gerçekleştirmede Kullanılabilirlik Durumu” üzerine bir çalışma yapmıştır. Doymaz, 18 hikâyeyi inceleyerek bu hikâyelerin, ders kitaplarında ve derslerde materyal olarak kullanılıp kullanılmayacağını değerlendirmiştir. Çalışmasında doküman inceleme yöntemini kullanarak hikâyeleri programda yer alan “Öyküleyici edebî metinler” kısmındaki kazanımlara göre incelemiş ve yaptığı incelemeler sonucunda da Rasim Özdenören hikâyelerinin materyal olarak derslerde değerlendirilebileceği, ayrıca ders kitaplarında da metin olarak kullanılabilirliği sonucuna ulaşmıştır.

Çelik, 2018 yılında “Türkiye’de 1924-2017 Arası Dil ve Edebiyat Dersi Öğretim Programlarına Bakış” adında bir çalışma yapmıştır. Burada, içerik çözümleme yöntemini kullanarak 1924, 1927, 1928, 1929, 1934, 1950, 1957, 1975, 1992, 1995, 2005, 2015 ve 2017 tarihli dil ve edebiyat öğretim programlarını tek tek incelemiştir. Yaptığı incelemeler

sonucunda da sanat ve dil eğitiminin ikinci planda bırakıldığı, bireysel modelin Türkiye’de hiç kullanılmadığı ve 2017 programında Kültürel Model’in yanı sıra Dilsel Model’in de ağırlıkta olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Özgül, 2019 yılında “Emine Işinsu’nun Romanlarında Yolculuk Arketipi” üzerine bir çalışma yapmıştır. Özgül, Campell’in yolculuk aşamalarının Işinsu’nun romanlarına yansımaları, yolculukların hangi aşamada ne sebeple sonlandığını incelemiştir. Sonuç olarak da Emine Işinsu romanlarının mitolojik olarak oldukça zengin arkaik unsurlar taşıdığı sonucuna varmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılarak doküman inceleme deseni kullanılmıştır. Herkes tarafından uygun bulunulan bir nitel araştırma tanımını yapmak zordur. Nitekim nitel araştırma alan yazınında birçok yazar da böyle bir tanım yapmaktan özellikle uzak dururlar. Bunun sebebi ise “nitel araştırma” kavramının bir şemsiye kavram olarak kullanılmasından ve bunun altındaki birçok kavramın farklı disiplinlerle yakından ilişkili olmasından kaynaklanır. “Kültür analizi”, “antropoljik araştırma”, “durumsal araştırma”, “yorumlayıcı araştırma”, “eylem araştırması”, “doğal araştırma”, “betimsel araştırma”, “kuram geliştirme” ve “içerik analizi” bu kavramlardan sadece birkaç tanesini oluşturmaktadır. Sayılan bu kavramlar araştırma deseni ve analiz teknikleri açılarından birbirlerine benzer yapılara sahiptir. Bundan dolayı “nitel araştırma” bunları içine alan umumi bir kavram olarak kabul edilebilir (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini içerir. Geleneksel olarak doküman incelemesi, tarihçilerin, antropologların ve dilbilimcilerin kullandığı bir yöntem olarak bilinmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Emine Işınsu'nun romanlarının Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programının genel amaç ve kazanımlarını gerçekleştirmede kullanılabilirlik durumunun incelendiği bu çalışmada doküman inceleme deseni kullanılmıştır.

Çalışmanın Veri Kaynakları

Yapılan çalışmada Emine Işınsu romanları ele alınmış ve romanları arasından da bazı romanlar incelenmek üzere seçilmiştir. Emine Işınsu'nun romanları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırma için seçilen romanlar da araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Bu romanlar:

- Ak Topraklar
- Azap Toprakları
- Sancı
- Küçük Dünya
- Tutsak

- Atlıkarınca
- Nisan Yağmuru
- Kaf Dağı'nın Ardında
- Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri
- Cumhuriyet Türküsü

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplama sürecinde Emine Işınsoy romanlarının 2018 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programında hangi kazanımlara göre değerlendirileceği tespit edilmiş ve romanlar bu programdaki genel amaç ve kazanımlar açısından incelenmiştir.

Türk dili ve edebiyatı öğretim programı okuma kazanımlarında roman türüyle ilgili toplam 16 kazanım yer almaktadır. Bu kazanımlar:

- “A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.
 - A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.
 - A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.
 - A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.
 - A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.
 - A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.
 - A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.
 - A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.
 - A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.
 - A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.
 - A.2. 11. Metinde millî, manevî ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.
 - A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.
 - A.2. 13. Metni yorumlar.
 - A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.
 - A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.
 - A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar (2018).”
- şeklinde öğretim programında yer almaktadır.

Yukarıda açıkça belirtilen kazanımlardan A.2.1, A.2.2, A.2.3, A.2.5, A.2.6, A.2.13, A.2.15, A.2.16 kazanımları her romanda genel olarak mevcut olduğundan bu durumlara sadece roman hakkında bilgi verilirken değinilecektir. Geriye kalan A.2.4, A.2.7, A.2.8, A.2.9, A.2.10,

A.2.11, A.2.12, A.2.14 kazanımlar ise romanların kazanımları aktarması açısından özellikle ele alınacaktır.

Süreç/Uygulama

Araştırma sürecinde ilk olarak Emine Işınsu ve Türk dili ve edebiyatı öğretim programı hakkında literatür incelemesi yapılmıştır. Yapılan incelemelerden elde edilen bilgiler çalışmaya eklenmiştir. Çalışmanın amacından, yönteminden ve verilerin toplanmasından bahsedilmiştir. Ardından elde edilen verilerin analizine, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanmasına değinilmiştir.

Çalışmanın ilerleyen zamanlarında Emine Işınsu'nun yukarıda adı geçen romanları okunmuş ve öğretim programında yer alan kazanımlar kapsamında eserler incelenmiştir. Çalışma boyunca yapılan bütün incelemeler ayrıntılı olarak bulgular kısmına yazılmış ve tablolaştırılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda da Emine Işınsu romanlarının genel amaç ve kazanımları sağlayıp sağlamadığı tespit edilmiştir. Araştırmada ortaya konulan çıktılarla Emine Işınsu romanlarının ders kitaplarına eklenmesine yahut metin seçimlerinde kullanılmasına uygun olup olmadığı sonucuna varılmıştır.

Verilerin Analizi

Nitel yöntemlerle toplanan veriler, içerik analizi türü yöntemler kullanılarak analiz edilmelidir (Sezgin- Selçuk, 2019). En önemli tekniklerden biri olan içerik analizi özellikle sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılmaktadır. Bu analiz yöntemi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik grupları ile özetlendiği düzenli, tekrarlanabilir bir teknik olarak tanımlanır. Metin veya metinlerden oluşan bir grubun içindeki belli kavram veya kelimelerin mevcudiyetini belirlemeye yönelik yapılan çalışma içerik analizidir. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların mevcudiyetini, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve bunları analiz ederek metinlerdeki iletiye ilişkin sonuçlara varırlar (Büyüköztürk vd., 2021). Yapılan bu açıklamalar ışığında çalışmada elde edilecek veriler içerik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

“Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır” (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Nitel araştırmalarda verilerin iç geçerliğine karşılık olarak inandırıcılık kavramı kullanılmaktadır. Doküman incelemede verilerin inandırıcılığının artırılması için, elde edilen

verilerin açık ve tutarlı sunulması ve veri analizi sürecinde bir başka araştırmanın doğrulamasının alınması önerilmektedir (Cansız- Aktaş, 2019).

Analiz sonucunda ulaşılan verilerin tutarlılığının incelenmesi ise güvenilirlik açısından bakılacağı zaman devreye girer. Araştırmacı, toplamış olduğu veriye dışarıdan birinin gözüyle bakmalı ve her bakımdan uyumlu davranıp davranmadığını sorgulamalıdır (Cansız Aktaş, 2019).

Çalışmanın bulgular kısmında araştırma tablolar hâlinde verilmiş ve araştırma ayrıntılı olarak raporlaştırılmıştır. Dokümanlar üzerinde çalıştığımız bu araştırmada veriler açıkça belirtilmiş ve ortaya konulan durumlar, kaynaklardan ve yapılan başka araştırmalardan alıntılarla desteklenmiştir. Verilen bilgiler ışığında çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği sağlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Emine İşınsu'nun Romanlarının Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Programının Genel Amaç ve Kazanımlarına Göre Değerlendirilmesi

Ders Kitabına Alınacak Metinlerin Nitelikleri

“Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarına alınacak metinlerin aşağıdaki nitelikleri taşıması gerekir:

- Metinler, ““Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri”” ne uygun olmalıdır.

- Metinlerde Türk milletinin bölünmez bütünlüğüne; millî, manevi, kültürel ve ahlaki değerlerine aykırı unsurlar yer almamalıdır.

- Metinlerde ayrıştırıcı, bölücü, siyasi ve ideolojik ifadeler yer verilmemelidir.

- Metinler, dersin amaç ve kazanımlarını gerçekleştirecek özelliklere sahip olmalıdır.

- Metinler, öğrencilerin sınıf düzeylerine ve yaş seviyelerine uygun olmalıdır.

- Metinler, öğrencilerin ruh dünyalarını olumsuz yönde etkileyecek nitelikte olmamalıdır.

- Metinler dil, anlatım ve içerik açısından yazıldığı dönem ve anlayışın karakteristik özelliklerini yansıtan seçkin eserlerden alınmalıdır.

- Dünya edebiyatından seçilen metinler nitelikli çevirilerden alınmalıdır.

- Seçilen metinler, öğrencilerin duyu, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştirecek; bilgi, beceri, dil ve estetik zevk düzeylerini geliştirecek nitelikte olmalıdır.

- Bir sınıfa ait ders kitabında kullanılan bir metin, aynı yayınevini başka bir sınıfa ait kitabında kullanılmamalıdır.

- Bir sınıfta aynı sanatçıdan, farklı türlerde olmak koşuluyla, en fazla iki metin alınabilir.

- ““Giriş”” ünitesinde belirtilen metinlerin yanı sıra gazete haberi, dilekçe, tutanak ve öz geçmiş gibi türlerde özgün metinlerin yanı sıra ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu durumlar dışında ders kitabı yazarları tarafından yazılan metinlere yer verilmez.

- Türkçenin tarihî değişim ve gelişimini öğrencilerin daha iyi anlamalarını sağlamak amacıyla İslamiyet öncesi Türk edebiyatından seçilen metinlerin bir kısmı hem asıllarına uygun dil ve söyleyişle hem de günümüz Türkçesiyle verilmelidir.

- Divan edebiyatından seçilen metinler, dil yönüyle daha sade olan örneklerden tercih edilmelidir. Metnin günümüz Türkçesine çevrilmiş şekli

verilmemelidir. Ayrıca şiirin yazıldığı aruz ölçüsünün kalıpları metnin altına yazılmalıdır.

- Metnin tamamının alınamayacağı durumlarda, alınmayan kısımların özeti verilmelidir. Metinden cümle veya paragraf düzeyinde yapılan çıkarmalar yay araç içinde üç nokta işareti ile gösterilir.

- Kitaba alınan metinlerin uzunluğu konusunda öğretim programındaki ders işleme süreci ve ünitelerde planlanan ders saati dikkate alınmalıdır.

- Metinler seçilirken veya oluşturulurken öğrencilere aktarılması hedeflenen değerlere göre metin belirlenmesi beklenmemektedir. Programda belirtilen değerlerin tamamı için öğrencilerde farkındalık oluşturmaya yönelik soru ve çalışmalara en az bir defa yer verilir.

- Türk dünyası edebiyatlarından örnek metinlere yer verilmelidir (TEDÖP, 2018, ss. 16-17).”

Emine Işınsoy’un romanları incelenmiş ve romanları derslerde materyal olarak kazanımları sağlayıp sağlamadığına bakılmış ve ders kitaplarında kullanılabilirlik durumu ele alınmıştır.

Materyal Olarak Kazanımları Sağlayan Romanlar

Derslerde materyal olarak kullanılacak olan romanlar 2018 yılı Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programına roman türünün özelliklerini ilgilendiren kazanımlar açısından ana hatlarıyla belirtilmiştir. Ardından da romanlar okuma kazanımlarından özellikle A.2.4, A.2.7, A.2.8, A.2.9, A.2.10, A.2.11, A.2.12 ve A.2.14 kodlu kazanımları karşılaması açısından değerlendirilmiştir. Materyal olarak kullanılacak on (10) romanla ilgili bölümün sonunda bir kazanım tablosu oluşturulmuştur.

Materyal olarak kazanımları sağlayan romanlar şunlardır:

Küçük Dünya

Küçük Dünya, sosyal ve siyasî tezleri olan bir roman değildir. O, doğrudan doğruya kişiler arası ilişkileri, kişinin kendisiyle olan mücadelesini konu edinir (Karakeçi, 2017).

Romana isim olan “Küçük Dünya” kavramı; psikolojik olarak bir sıkışmışlığı, yutulmuşluğu ve kendi olamamayı ifade eder. Kişinin kendini ontolojik olarak gerçekleştiremediği bu dünya, onu ezmek için üzerine yürüyen karşı güçlerin simgesel bir göstergesi gibidir (Karakeçi, 2017).

Romanın geçtiği zamanı belli bir tarih ile vermek mümkün değildir. Çünkü yazar yer yer Nur’un yaşından bahsetmek dışında herhangi bir zaman dilimi mevcut değildir. Romanda mekân olarak ise karşımıza iki belirli şehir çıkar. Biri Nur’un Ferit ile evlenene kadar yaşadığı

İstanbul, diğeri de evlendikten sonra Ferit'in işi sebebiyle taşındıkları Urfa. Bu mekânlar romanda şu şekilde yer alır:

“İstanbul’u kar içinde bıraktık. Urfa’da pırl pırl güneşi bulduk. Bilmem güneşten, bilmem değişik bir yere gelmenin heyecanından, şehir beni ilk başta sardı.” (2022, s. 62).

Bunun yanı sıra Nur’un Urfa’ya hayranlığı da şu cümleler ile kendisini gösterir:

“Burası eski Urfa... Hemen hemen bir geniş adım enindeki yollarda, yolların iki tarafındaki toprak damlı taş evlerde sanki bambaşka bir dünya gizli. Urfa, bütün esrar ve tılsımı, tarihi ve efsanesi ile Urfa’nın tümü, bu evlerde barınıyor.” (2022, s. 15).

Küçük Dünya romanı kahraman bakış açısıyla yazılmıştır. Romanın başkahramanı olan Nur, olayları yaşayan ve anlatan kişi konumundadır. Geçmişini ve içinde yaşadığı zamanı anlatırken kendi duygu ve düşünceleri ekseninde olayları aktardığını şu cümleler ile ifade eder:

Evvela, o tambur sesini düşünüyorum. Su damlacıklarını...

Sonra, her şeyi unutup yeniden başlamaya karar verdim. Ama her şeyi... Ferit’e bile bir “eyvallah” çekip yeniden başlamalı. Eğlenceli olacak... Bir zamanlar onun ne kadar anlayışlı tatlı göründüğünü unutup olduğu gibi kabul edivermek... Yapar mıyım, yaparım! Yine, öylesine kendinden emin, kararlıydım. Mademki yepyeni bir şehre geldik; her şey, insanlar bile buncasına değişik niye olmasın?.. Ama önemli olan, bütün bu yenilerin arasında şu bizim, eski bildik yaşantımızmış... Yine de, “niye olmasın” dedim... Derken, taş evlerin toprak damlarını seyretmekten bıkip aynaya seğırttim: Sarı, yorgun. Gözlerim manasız bakıyor. Bir iyi süslendim (2022, s. 7).

Kitap boyunca yalnız ve ruhsal olarak sıkıntı hâlinde görülen Nur’un sık sık kendiyile konuşmalar yaptığını ve geçmiş yaşantısını düşündüğü de görülür. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

Böyle insanlardan hiç hoşlanmam, içime sıkıntı verirler. Durmadan sevgi, şefkat, tebessüm, yardım dağıtırlar etrafa ve ben bunlara, kocaman riyakârlar mı yoksa kocaman aptallar mı demeliyim, bilemem. İnsan denen, bu mu yani? Hani nefretleri, bunalımları, hatta kıskançlıkları? Bütün bunları, tebessümlerin müşfik maskesi altına saklayabildikleri için belki de aptal değil, biraz fazla akıllıdırlar! Her ne ise, ben bu hatunu, bu sınıfa pek yakıştırmadım (2022, s. 13).

Fakülteden çıkmış, eve doğru yürüyorduk... Şarap içtiğini söylemişti. Ciddi ciddi nasihat etmiştim. “İçine biraz tuz at da öyle iç” diye.

“O niye iyi?”

Alay ettiğini bilememiş, izaha kalkmıştım.

“İçine tuz atınca şarap sirke olur da ondan, günaha girmezsin!” Sonra da, günah üzerine konuşmuştuk. O, sadece bu dünyayı kabul eder, yaşadığı saatleri kıymetlendirirdi. Biraz ürkerdim ondan ama arkadaşlık etmek hoşuma giderdi. Delidoluydu, beni de kendine benzetmek isterdi. Şimdi nerelerde ola? (2022, s. 10).

Romana konu olan Urfa'nın tarihî mekânları ve bu mekânların hikâyeleri Nur ekseninden okuyucuya sunulur. Hz. İbrahim ve Balıklı Göl'ün hikâyesi romanda şu cümlelerle ifade edilmiştir:

Ama bu şehirde, bu mehtapta, Allah'a uzanan ilahilerin müziğinde, Nemrut'un ateşini gülistana çeviriveren İbrahim peygamberin aşkında benim dünyamı duyuyor gibiyim. Yüreğimde bu kıpırdanış boşuna değil. Yatağa uzanıp bir sigara daha yaktım. Yattığım yerden kale ve kalenin üstündeki o muhteşem sütunlar görünüyor. “Ölürsem” dedim içimden, bu sütunların altına gömülmek isterdim. Bütün insanlara inat ve ebedî aşkın timsali gibi, dindik, mağrur, göğe yükseliyorlar... Nemrut'un kızı ile İbrahim peygamber birbirlerine âşık olmuşlar. Bunu duyan hükümdar o kadar kızmış ki, kalenin üstüne hemen bu iki mağrur sütünü yaptırmış. Adamlarına emretmiş. Âşık peygamberi, o iki sütun arasından, mancınıklarla o korkunç cehennem ortasına fırlattırmış... Ama, hazret prenesten geçip Allah'a varan büyük aşkın coşkunu içinde, “Allah” der demez, günlerden beri yakılıp hazırlanan korkunç ateş birden sönmüş, orada dünyanın en güzel göllerinden biri meydana gelmiş; serin serin dalgalanmaya başlamış. Çiçekler açılmış, kuşlar ötmüş... Gölün içinde kül rengi balıklar oynaşır durmuş (2022, ss. 16-17).

Nur, küçük bir çocukken düşüncelerinde Yunan tanrılarından Artemis ve Apollon'dan bahseder. Kısa da olsa Olimposlu tanrılar ve mitolojiye romanda yer verilmiştir. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

“Yatağımın içine kıvrılıp Artemis olduğumu düşünür, ikiz kardeşim Apollon için dua eder, yıldızlara ondan haber sorardım. O mademki ışık tanrısıydı yıldızlar benden ona, ondan bana haber getireceklerdi.” (2022, s. 30).

Her bölgenin kendisine özgü âdetleri vardır. Urfa'ya giden ve orada arkadaşlıklar kurmaya başlayan Nur, canan sayesinde Hatice ile tanışır ve Hatice'nin düğün arifesinde bulunur. Nur'un katıldığı ortamlarla Urfa'nın kendine özgü âdetleri şu şekilde işlenmiştir:

Buranın âdeti, kız babası, damada bir kesim kâğıdı yolluyor. Bu kâğıtta neler yok, neler. Önce başlık. Zenginliğe göre beş yüzden beş bine... Sonra, kıza takılacak mücevherler, altı çift bilezik, bir kelep inci, bir kalın altın zincir, geline elbiseler, akrabalarına hediyeler, hatta gelinin her zaman gittiği hamamdaki ustalara birer çift ayakkabı...

Kesim kâğıdı böylece uzayıp gidiyor. Oğlan tarafı bunu kabul ederse, iyi. Etmezse, kız verilmiyor. Bazen pazarlığa girildiği bile oluyormuş (2022, s. 73).

Kadınlar parmaklarını dudaklarına siper edip: “Li lu luu” diye bağrışıyorlar ortada. “Bu da buranın âdeti işte. Caz şarkıcılarının aşka gelip, “yii yuup” diye çığlık atması gibi, coştukça bağrışmaya başlıyorlar, adı da “zılgıt.” Zılgıtsız bir düğün, bir eğlence düşünülemez Urfa'da (2022, s. 104).

Emine İşinsu, ilk romanı *Küçük Dünya*'yla başlangıç yapar. *Küçük Dünya* ta *Eylül* çizgisinden çıkagelmektedir. Oysa 1960'ların ikinci yarısında *Eylül* çizgisi, âdeta böyle konular

gündem dışı bırakılmıştır. Ne var ki, İşinsu o gündem dışı bırakılmış dünyayı, günün realitesinde aramaktadır (İleri, 2015).

Nur'un yalnız kalıp Ferit'in arkadaşı Murat ile yakınlaşması ve birlikte vakit geçirmeleri, ancak aralarında herhangi bir fiziksel temasın bulunmaması gibi durumlar Mehmet Rauf'un *Eylül* romanıyla benzer özellikler taşımaktadır.

Küçük Dünya romanı derslerde materyal olarak kullanılırsa programda romanla ilgili yer alan kazanımları gerçekleştirmek için roman sırasıyla şu kazanımlarla ilişkilendirilebilir:

- Roman, A.2.7 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Kahramanın içinde bulunduğu ruh hâli ve mekân arasındaki ilişki tespit edilebilir. İstanbul'daki hayatından kaçıp Urfa'da annesinden uzak bir hayata başlamasıyla mekânların kahramanın iç dünyası üzerindeki etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.
- Roman, A.2.8 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Kahraman bakış açısıyla kaleme alınmış olan romanla bu kazanımı gerçekleştirebilir.
- Roman, A.2.9 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda sık sık geriye dönüşler ve iç konuşma tekniğine rastlanmaktadır. Yazar özellikle iç konuşma tekniği ile kahramanın iç dünyasını göstermeye çalışmıştır.
- Roman, A.2.11 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda rastlanılan Hz. İbrahim ve Balıklı Göl'ün hikâyesi ile tarihî, Olimposlu tanrılar ile mitolojik öğeleri, Urfa'nın âdetleri ile de millî manevî değerleri belirlemede bu kazanımı gerçekleştirebilir.
- Roman, A.2.12 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Benzer bir anlayışla kaleme alınmış olan *Eylül* romanıyla karşılaştırmada bu kazanımı gerçekleştirebilir.

Tablo 1. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Küçük Dünya Romanının Kullanılması

KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMA KODLARI	KÜÇÜK DÜNYA
A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder	√
A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	√
A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.	√

Tablo 1. (devamı)

A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.	√
A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.	√
A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	√
A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	√
A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	√
A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	√
A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	
A.2. 11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	√
A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	√
A.2. 13. Metni yorumlar.	√
A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	
A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	√
A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	√

Azap Toprakları

Azap Toprakları; fizikî ve ruhî sıkıntılara maruz kalınan Batı Trakya topraklarında yaşayan Türklerin içinde bulunduğu, yaşamlarına tesir eden şartları, sembolik olarak ifade eder. Kişi, topluluk veya millet; yaşadığı toprakta/yerde/ülkede huzurlu olmak ve bu topraklarda “kendilik değerleri” ile var olmak ister. Kendilik değerlerinin kısıtlandığı, bu değerlerle var olmak isteyenlerin ötekileştirilerek yokluğa mahkûm edildiği, ruhun ve bedeninin acı çektiği topraklar/yerler/ülkeler için kullanılacak yegâne isim, azap topraklarıdır (Karakeçi, 2017).

Roman kahraman bakış açısı ve hâkim bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Ancak kahraman bakış açısı romanın ilk kısmında şu şekilde yer almıştır:

Sakine koluma yapıştı, onu itip nasıl suya daldığımı bilmiyorum... Sağma soluma kurşunlar düşüyordu. Bir de Sakine'nin hep bağırdığını hatırlıyorum. Cesedi yedeğime alıp kayığa doğru yüzmeye başladım. Zavallı garip, bir kurşun daha yedi... Sular kırmızıya boyanmıştı, o ara nasıl fark ettim bilmem. Kayık hızla uzaklaşıyordu, pek takatim kalmamıştı... Başımı çıkardıkça, Hristo'nun kayıkçı ile mücadele ettiğini görüyordum... "Ya Allah, ya Allah..." diyordum ha bire... Ak Hoca'ya benzer bir yüz mü gördüm, yoksa Bekir miydi beni iten? (2018, s. 8).

Yukarıda verilen alıntının olduğu kısım haricinde romanın geri kalanı hâkim bakış açısıyla yazılmıştır. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

"Oysa babası hâlâ oturuyordu, gözleri kapalı. Yumulmuş içine, kat kat olmuş. Kahvede yedi adam vardı, yedi açık yara gibi... Kan, içlerine akıyordu." (2018, s.12).

Roman boyunca karakterlerin iç çözümlenmelerini ve Bekir üzerinden de geriye dönüşleri görülür. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

Bekir'in deminden beri yerle gök arasında çarpınan ruhu, birden canlandı, kalbi çarpmaya başladı, sanki göğsünü yırtıp dışarı çıkacak! "Daha ne beliyor Türkler, işte heriflerden korkudan çatlayacak hâlde... Fazlasını değil, kendi öz topraklarını alsın Yunan'dan yeter." Böyle düşündü, bir kuş olup Ankara'ya uçmayı kurdu." (2018, s. 48).

"Komam öcümü gâvurlarda velâkin sırası var, Bekir'in dediği gün, alacağım sopamı elime, hele Hüseyin'im de gelsin..." diye düşünür oldu (2018, s. 83).

Çocukluğunda da öyle değil miydi? Bekir yeni olmuş gibi hatırlıyor; nazlı, erkeklerle yarış eder, ağaç tepelerinden inmezdi, o zamanlar yedi sekizinde olmalıydı kız, Bekir de on beş. Nazlı bir gece karakolun yanındaki çınara tırmanmış, bir gün önce babasına çıkışan jandarmanın kafasına taş atıp yarmıştı. Ama başkasının canı yandı, kimse şüphelenmedi Nazlı'dan. Bir Bekir'e söylemişti kız:

—Yere düştüğünü görünce, sıyrıldım çınardan kaçtım.

—Senin yüzünden Ömer'i dövdüler amma.

—Dövsünler!

—Suçu senin, cezayı Ömer çekti (2018, s. 112).

Batı Trakya Türklerinin tarih boyunca uğradığı zulmü ve Balkan müttefikleri karşısında eriyip giden Türk ordusunu, Emine Işınsoy şu cümleler ile vermektedir:

Yıl 1912-1913! Analar başlarını soktukları kovuklarda, bebeklerin sesi duyulmasın diye üzerlerine abanıyorlar, beraberce boğuluyorlardı. Batı Trakya'da Türkler şaşkın, perişan ve yalnız!

"Yıl 1912-1913" der tarih kitapları ve yazar: "Kafasında, karşısındaki düşmanı asırlarca tebaası olarak kullanmış olmanın hâkimiyet duygusu bulunan Türk

ordusu, balkan müttefiklerinin karşısında dört ayda eriyiveriyor. Orduyu idare etmekten, ona kumanda edebilme gücünden yoksun kimseler.”

Edirne sükût ediyor!

Selimiye kapısından içeri, Bulgar çarığı giriyor.

Balkan müttefikleri İstanbul önlerine kadar dayanıyorlar.

Bâbîâlî şaşkın, Bâbîâlî acz içinde (2018, s. 37).

Azap toprakları romanında dini, dili, ırkı fark etmeksizin her insana yardım etmekle yardımseverlik, toprak uğrunda canını vermekle de vatanseverlik değerlerine sıkça rastlanmaktadır. Yardımseverlik ve vatanseverlik değerleri şu cümleler ile romanda yer alır:

“—Ulan ben onu gâvur, Müslüman diye kurtarmadım ki. Baktım ki arabası devrilmiş, herif ölüyor, attım benim arabaya götürdüm hastaneye. Gâvur olsun, yol ortasında bırakacak değildim ya.” (2018, s.53).

“Türklük diye bir şey var,” diyecekler, “gerekirse ölünür uğruna.”

Böylesi güzeli olur mu ölümün (2018, s. 127)?

—Değil be Hristo, dostum, değil. Benim kanımı, iliğimi, etimi, kemiğimi, bu topraklar besler, vallahi bu topraklar besler; ben anca onun hakkını vermeye çalışıyorum. Anlıyor musun Hristo, toprağa borçluyuz biz, Türk atlarının nalları ezmedikçe onu, toprak bize küskün kalır, anlıyor musun Hristo? Al bayrağın gölgesi düşmedikçe üstüne, toprak bize küskün kalır (2018, s. 238).

Türklerin ulusal sembollerinden biri de bozkurttur. Özellikle Bozkurt Destanı’nda Türklerin soyunun bir bozkurttan türediği üzerinde durulmuştur. Bu durum romanda da şu ifadeler ile karşımıza çıkar:

Çünkü Aydın Bey Türkiye’de okurken öğrenmiş ve Mehmet’e söylemiş “Türklerin soyu bir kurttan, bozkurttan gelir,” diye (2018, s. 80).

Azap Toprakları romanı derslerde materyal olarak kullanılırsa programda romanla ilgili yer alan kazanımları gerçekleştirmek için roman sırasıyla şu kazanımlarla ilişkilendirilebilir:

- Roman, A.2.8 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Kahraman bakış açısı ve hâkim bakış açısıyla kaleme alınmış olan romanla bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.9 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda sık sık iç çözümleme ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır. Yazar özellikle iç çözümleme tekniğine romanda sıkça yer vermiştir.
- Roman, A.2.11 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda Batı Trakya Türklerinin uğradığı zulümler, Batı Trakya’da yaşanan toprak kayıpları üzerinden dönemin gerçekliğine değinilir. Kamil’in konuşması üzerinden yardımseverlik, Bekir’in konuşması ve düşüncesi üzerinden de vatanseverlik değerlerine yer

verilmiştir. Bu iki durum değerler eğitimi çerçevesinde ele alınabilir. Türklerin soyunun bozkurda dayandırıldığı kısımda da mitolojik öğeleri belirlemede bu kazanım gerçekleştirilebilir.

Tablo 2. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Azap Toprakları Romanının Kullanılması

KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMA KODLARI	AZAP TOPRAKLARI
A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder	√
A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	√
A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.	√
A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.	√
A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.	√
A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	√
A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	
A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	√
A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	√
A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	
A.2. 11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	√
A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	
A.2. 13. Metni yorumlar.	√
A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	

Tablo 2. (devamı)

A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	√
A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	√

Ak Topraklar

Bu eser, Tuğrul ve Çağrı Bey dönemlerinden başlayarak Sultan Alp Arslan'ın Malazgirt'i fethine kadar olan olayları anlatmaktadır (Erol, 2006). Romanda Anadolu, Kuzey ve Doğu Türklüğü için "Ak Topraklar"dır. Türkler için bir ülkü, kıvılcık elma olan ak topraklar bir yer olmanın çok daha ötesindedir. *Ak Topraklar*, bir milletin nabzının attığı yerdir (Karakeçi, 2017).

Ak Topraklar romanında yer alan karakterlerin bir kısmı Çağrı Bey, Tuğrul Bey, Alp Arslan gibi Türk tarihinde yer alan gerçek şahsiyetlerden oluşurken bir kısmı da Bayındır, Yağmur, Yorgi, Selcen ve Yamtar gibi kurgusal şahsiyetlerden oluşmaktadır. Romanda geçen tarihî şahsiyetler şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

Alp Arslan Başbuğ'un sözün ettiğın de söylediler... Şol Başbuğ Alp Arslan, Tuğrul Sultan'ın karındaşı çağrı Başbuğ'un oğlu olurmuş kim; hem babasını savaşlarda arslan ve dahi şahin kılan güce; hem amcasını ol Türkmen üzre tek sultan yapan usa ve idareye sahipmiş. Çünkü daha doğuşunda bir keramet varmış; bu kerameti Dumrul Ata'dan sonra başka başka atalar da anlatageldiler; böylece Ak Topraklar üzerinde Türkmen'de ve kâfirde bilinir oldu (2017, s.79).

"Ne söylenebilir Romen Diyojen için?.. Yiğittir, atılgandır, er kişidir velhasıl. Tek kusuru; fazlaca kibir eylemesi, gönlünü hep yücelerde tutmasıdır. Yiğitliği özünün malûmudur, çünkü!" (2017, s.81).

Romadaki zaman 1069 ve 1071 yılları arasındadır. Ancak sık sık geriye dönüşler yaşanır ve başka zaman dilimlerinden bahsedilir. Bayındır'ın geçmişi de bu geriye dönüşlerden biridir ve okuyucuyu şu cümlelerle 1025 yılına götürür:

"Yıl 1025 olmalıydı; kadir Han'la, Sultan Mahmut'un buluşup söyleştiği o sırada, çözülecek iki konuları vardı; Ali, tekin hükûmetini yıkmak, Selçukluları Horasan'a sürmek! Anlaşadurdular." (2017, s. 11).

Yaşanan geriye dönüşler haricinde roman 1071 Malazgirt Savaşı'na kadar olan yaklaşık iki yıllık süreyi kapsar. Nitekim romanın son kısımlarında verilen tarih ve olaylar da bunu göstermektedir:

“Günlerden Ağustos’un 24’ü Çarşamba, yıllardan 1071 idi.” (2017, s. 187).

“Başbuğ kalktı:

—Yorgunsun, varıp dinlen. Tanrı’nın izni ile, savaşımız uma günüdür.” (2017, s. 188).

“Başbuğ, ak giyimli.

Başbuğ, ak atın üstünde.

O dem anladı çocuk:

Gayri Ak Topraklar Türk’ündür” (2017, s. 200).

Ak Topraklar romanı hâkim bakış açısıyla yazılmıştır. Yazar, karakterlerin duygu ve düşüncelerini şu şekilde yansıtır:

Oğlancık, yazısının başında düşünerdu. Yaa, hep böyle oluyor! İçindeki büyük kuşun kanatları delice delice çırpınıyor, ince gövdesini sarsıyor... Boğazı kuruyor, sonunu getiremiyor. Belli belirsiz bir nefes duydu dalında. Baktı, gül yüzlü anacağına karşı geldi. Selcen’in gözlerinde, oğlu için kırpışan yüreğinin cümle pırıltıları yanıp söner, yanar (2017, s. 9).

Anlatım tekniklerinden olan iç çözümleme ve geriye dönüş teknikleri romandan alıntı yapılan şu kısımlarda görülür:

“Ve dahi begler erler; “Ürümekli it, saldırabilmez” diye düşündüler...” (2017, s. 149).

Özü demişti, ya kimseler demediği nişanlısı, Aybala’sını dahi Emre’ye anlatakomuştı Yağmur. Öyle bir içten gelişti kim kızın sözün açmak, özünü durduramadı. Su gibi aktı, söyledi. Emre bu arı duru suya bakıp onun aşkına erdi; kopuzun çalışı incelme, hafifledi. Sansın Aybala kıza Yağmur’dan selâm salıyordu.

Yağmur anlattı kim; o sokak sokak avare, geziyürüp, başını taşlara urduğu gece, meğer Yorgi ardındaymış, dönüşünü de anası bekleyeyazmış. Özü atının boynuna sarılıp ağlarken hatun kapı dibinde onu dinlermiş. Galiba eski günlerini anmış, şu Bayındır erin tâ uzaktan çadırını gözlediği günleri. Onun ateşler içre kıvrandığını duyduğu zamanki iç acısını, daha bilmem başka şeyler. Yorgi, mümkün ola ki, Selcen’i kızdırmak için, Yağmur’un kara sokaklarda gezişini de, başını duvara urduğunu da söylediği zaman olan olmuş! Gayri başka bir şey duymaya katlanamamış Selcen: “Varsın benim yüzüm Çiçek’in ablasına kara çıksın, oğulcuğum yanacağına” diye fikreylemiş... Yağmur’u yanına çağırıp söylemiş kim:

—Çiçek’i istemez isen, düşündüm iki gündür, isteyeceğini sandığım bir kız buldum (2017, s. 153).

Emine İşinsu, *Ak Topraklar* romanını Dede Korkut üslûbuyla kaleme almış ve aynı Dede Korkut hikâyelerinin başlangıcında gördüğümüz üzere besmele ile romanına başlamıştır. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

“Bismillahirrahmanirrahim; esirgeyen ve bağışlayan Tanrı’nın adı ile başlarım.” (2017, s. 7).

Şol sıkıntı daha belli belirsizdi kafasında, şekillenmemişti; fakat yüreğini ağırlaştırdığı besbelli. Oysa dem dem, dünyaya sığıması yoktu; atına atlayuban, ta güneşin battığı yere doğru, yeni dağlar, yeni otlaklar, yeni pınarlarca... İnsanları tanıyabilmek; ulu Tanrı’nın Türk’e bağışladığı kutlu cihadı yapagörmek! (2017, s. 11).

Anadolu’daki Türk varlığının zamanla kök salmasında ve Anadolu’da İslamiyet’in yayılmasında büyük rol oynayan erenlere Emine Işınsu, *Ak Topraklar* romanında şu cümlelerle yer vermiştir:

Alp yiğitler bakıp gördüler kim özlerinin açıp koruduklarını sandıkları yollar, evvelinden açılarmış özlere. Çünkü gencinden, kocasından erenlere rastladılar bu yollarda... O erenler kim, soyları ve dinleri bir oluptur, bu yeni gelenlerle. Türk ve Müslümandırlar. Alp yiğitler, onların sohbetine derildiler. Onları “ata” bilip önlerinde el bağladılar... Sonra, onların sözlerin taşıyagittiler, yayagittiler.

Ata, deyişinde ulu Allah Tanrı’yı ve görklü yüzlü Muhammed’i anlatır dururmuş. Sanırsın, ağzından ışınan bal dökülürmüş... Dökülürmüş de azgın dinli kâfiri, dininden döndürürmüş.

Yollar Türk’ün önünde, ulu Allah nuru ile açılırken alp yiğitler bu nurun aydınlığında, *Ak Topraklar*’a ayak basıyorlardı (2017, s. 78).

Malazgirt Meydan Savaşı’nda Bizans ordusunda saf tutan Peçeneklerin büyük çoğunluğu savaş esnasında saf değiştirerek Alp Arslan’ın ordusuyla birlikte Bizanslara karşı savaşmıştır.

“Ardından tüm Oğuz ve Peçenek erleri, yüz dönüp geldikleri yöne; göz karartıp, haykırıp at sürdüler...” (2017, s. 198).

Ak Topraklar romanı birçok destan ile yer yer benzer özellikler göstermektedir. Bunlardan biri de *Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek Destanı*’dır. Emine Işınsu, Yağmur ve Aybala’nın arasındaki ilişkiyi Bamsı Beyrek ve Banu Çiçek’in ilişkisine benzetmiştir. Bu durum romanda şu cümleler ile anlatılır:

“—Er kişi sözle değil, erlikle çıkar olmalı karşıma! Gümanın yoksa erliğine, boy ölçüşelim. Benim atım kimsenin geçtiği yoktur, ersen atlan, geçedur! Benim okum kimsenin yardığı yoktur. Ersen oklan, beri gel!” (2017, s. 53).

Veremedi o adı, eyitti kim:

—Beni evereyim dersen, bana lâyük kız nice olur? Söz temsili, ben yerimde durmadan, o durmuş ola. Ben kara koç atıma binmeden, o binmiş ola. Ben kâfir eline varmadan, o varmış ola.

Selcen, Yağmur’un gönül koyduğu adı, bilmesine çok iyi bildi, anca bilmezden geldi, güldü:

—Karanlık gözlerimin aydını bellediğim oğul, sen kız değil, bir cilasun bahadır da değil, erenler evreni istersin. Böyle evdeş mi olur? (2017, s. 113).

Çağrı Başbuğ'un oğlu Alp Arslan'ın doğumu ile Oğuz Kağan Destanı benzer özellikler taşımaktadır. Oğuz Kağan'ın doğumu, fiziksel özellikleri, kırk günde büyüüp yürümeye başlaması ve daha birçok durum Alp Arslan'ın doğumu ve büyümesi ile eş özellikler gösterir.

Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

Çocuğun yüzü gökçe mavi, ağzı alev kırmızısı, gözleri süzme elâ, saçları ve kaşları karaydı... Öyle görklüydü kim; ne göğsü kaba güzel dağların üstünde açan çiçekler, ne alaca kayalardan fışkırıp gelen billûr pınarlar, ne boynu uzun kuğu kuşları, ne nazlı turnalar ona eş olabilirdi! Adını "Alp Arslan Mehmed" koydular, "Adı ile yaşasın, adına lâyük er olsun" dediler. Alp Arslan, anasının sütün bir emdi, bir daha emmedi. Yiyecek istedi, konuştu. Doğduktan kırk gün sonra yürüdü atına bindi, sürdü gitti. Ayakları kurt ayağına benzer ola, belî kurt belî misaliydi. Vücudun her yanı, güneşte altın gibi ışınan tüylerle kaplıydı... Oğuz'un ülkesinde büyük bir orman vardı; içinde çaylar, ırmaklar akar, olmadık renk görklü çiçekler açardı. Av hayvanının ise, bolcası bulunurdu. Yalnız o ormanı, bir kara evren yurt bellemişti. Ne özü çıkıp gidiyor, ne bir kimseyi içeri sokuyordu. Nice alıp yiğitlerin başı, onu öldürmek uğruna gitti... Nice yeşilce çayırarda çiçek deren ince kızlar, onun pençesi altında kaldı! Ulus açlıktan kırılıp duruyor, ormanda ise av hayvanı bollanıyordu. Ne ormana girebilmenin mümkünü var, ne ol evreni öldürebilmenin! Bir gün Alp Arslan, okun ve yayın ve kalkanın ve kargısın alıp gitti, yeşilin serininde ormana daldı, evren uyuyor olmalıydı; gürül gürül horlaması alaca kuşları, güzel gözülü ceylanları ürkütüyordu (2017, ss. 79-80).

Bamsı Beyrek ve Oğuz Kağan destanlarının yanı sıra romanda ismen "yada taşı"nın geçmesiyle *Göç Destanı*'nin izlerine de rastlanmaktadır. Şu şekilde işlenmiştir:

"Ataların yada taşı ise; Tanrı'ya bunca sığınmayı, anlayamayanlara, gözün görececek bir vesilesidir. Yoksa Başbuğ Alp Arslan'ın yada taşı mı vardı." (2017, s. 104).

Dede Korkut üslûbuyla yazdığı ve Bamsı Beyrek'ten de izler taşıyan romanında Emine Işınsu Dede Korkut duasına da yer vermiştir:

Sağlık ile devletin Hak artırsın
Ol övdüğün yüce Tanrı dost olup, medet etsin
Yöm vereyim sultanım,
Yarlı kara dağların yıkılmasın
Gölgelice kaba ağacın kesilmesin
Durmuyıp akan görklü suyun kurumamasın
Kanatlarının uçları kırılmasın
Kosar iken ak boz atın sendelemesin
Dürtüşürken ala gönderin ufanmasın
Hak yandıran çırağın yanadursun.
Kadir Tanrı seni namerde muhtaç eylemesin... (2017, s.137).

Yazılı olmayıp zamanla toplum içerisinde kanun değeri kazanan töreler Türkler için ayrı bir önem arz etmektedir. Türk töresi, Türklerin en hassas olduğu konulardandır. *Ak Topraklar* romanında Türk töresinden izlere sıkça rastlanmaktadır:

“Ne kötü iş işlese işlesin, çokça olanın, azı böyle titretmesi yakışmaz, töremize uyabilmez çünkü” (2017, s. 45).

Türklerin töresidir; belli zamanlar üzre, başbuğların, kapısını açıp ulusuna sofralar kurdurması, yeşilce çimenler üstüne ipek halıcılar döşetmesi; tepe gibi et yığdırıp, göl gibi kımız sığdırması... Açlar doyurulur, yalınca donatılır ve dahi kalan ne varsa, ulusun yağmasına bırakılır. Başbuğun ya da begin ululuğunca ulu toy şölen edilir. Çünkü Türk, inanagelir kim, konuk gördüğünde sevince düşen, konuğu uğur sayan; yiğit kişidir ve dahi er kişidir. Ta uzaktan varagelen bir gölge gördüğünde, çadırın yıkan ise, kötüdür, Türk'ten çok, azgın dinli kâfire yakın sayılır (2017, s. 71).

Ak Topraklar romanı derslerde materyal olarak kullanılırsa programda romanla ilgili yer alan kazanımları gerçekleştirmek için roman sırasıyla şu kazanımlarla ilişkilendirilebilir:

- Roman, A.2.6 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda yer alan Çağrı Bey, Tuğrul Bey, Roman Diyojen ve Alp Arslan ile tarihî kişilikleri göstermede ve bahsetmede bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.7 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. 1069-1071 zamanlarını ele alan romanda Malazgirt Meydan Muharebesi zamanıyla tarihsel zamanla ilişkisine, geriye dönüşlerde rastlanılan zamanla da kurgusal zamanla ilişkisinden bahsetmede bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.8 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Hâkim bakış açısıyla kaleme alınmış olan romanla bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.9 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda karşılaşılan iç çözümleme ve özellikle Bayındır'ın gençliğinden bahsedilirken kullanılan geriye dönüş teknikleri ile bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.10 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Dede Korkut üslûbuyla kaleme alınmış olan roman metnin üslûp özelliklerini belirtmede kullanılabilir.
- Roman, A.2.11 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Türk töresinden bahsetmesi ile millî, manevi değerlerin öğretilmesinde, Peçeneklerin savaş sırasında saf değiştirmesi ve erenlerin daha önceden Anadolu topraklarına gelerek burada İslamiyet'i yayarak yiğitlere önceden yol açmasıyla tarihî ve sosyal gerçeklikten bahsedilebilir. Bunların yanı sıra romanda Bamsı Beyrek, Oğuz Kağan ve Göç

destanlarından bahsedilmesi ve bu destanlardaki mitolojik ögelerin belirlenmesi, Türk tarihinin öğretilmesinde bu kazanım gerçekleştirilebilir.

Tablo 3. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Ak Topraklar Romanının Kullanılması

KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMA KODLARI	AK TOPRAKLAR
A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder	√
A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	√
A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.	√
A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.	√
A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.	√
A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	√
A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	√
A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	√
A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	√
A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	√
A.2. 11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik ögeleri belirler.	√
A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	
A.2. 13. Metni yorumlar.	√
A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	

Tablo 3. (devamı)

A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	√
A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	√

Nisan Yağmuru

Nisan Yağmuru, sosyal ve siyasi meselelerin aksine bireyselliğin ön planda olduğu bir romandır. İnsanın toplum içerisinde kendini keşfetmesinin, hayatın anlamını bulmasının yanı sıra yaşadığı iniş ve çıkışları konu edinmiştir (Karakeçi, 2017).

Roman, kahraman bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Romanın başkahramanı olan Meryem'in yaşadığı bütün değişimleri onun duygu ve düşüncelerinden okuyucuya aktarılmıştır. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

Acınmak istemiyorum, ah istemiyorum. Kaçıyorum... Şu zamanda, dedim; kendimden sıyrılıp bir başka şahıs gibi tıpkı bir öğretmen, hayır bir hâkim gibi kendimi sorgulayabilmek mümkün müdür? Ancak öğretmenleri de, hâkimleri de uzaklara yolluyorum. Yunus'ça söyleyebilirim; beni sorgulayabilecek olan bir ben vardır, benden içeri... Böylece sedefkâr dostumu tanıdıkça, sorularım artıyor... Önce kendimi, onu tanıyabilsem (2016, s. 11).

Kendi duygu ve düşünceleri içerisinde kaybolmuş olan Meryem'in iç konuşmaları romanda sıkça karşılaştığımız anlatım tekniklerindedir. Bunun yanı sıra geriye dönüşler ve bilinç akışı tekniğine roman boyunca rastlanır. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

Yoksa Cahit, benim putum muydu? Öylesine verdim ki kendimi ona, ruhumla ve bedenimle, fakat o, değerdi hepsine, değerdi! Bütün varlığımı, ipeklere sarıp sarmaladı, ipek kozamın içinde yaşadım yıllar boyu, hayır hapis gibi değil, hürdüm ve Cahit yollarına gül yaprakları serpti, on beş sene, dile kolay! Aynı zamanda bir nefeslik mutluluk diyebileceği kadar kısa! Onun adımları ile yürüdüm, onun doğru dediğine, doğru; onun yanlış dediğine, yanlış dedim. Ama Cahit her şeye değerdi. Kimlik sorunu hiç olmadı, o beni hep nazladı, bir prenestim nazarında, esirgenecek. Kötü olanı hiç görmedim, acıyı hiç tatmadım, Cahit göstermedi bana, işaret bile etmedi. Yerinde ve dozunda bir bal şerbetiydi yaşantım, yasemin kokardı... (2016, s. 12).

Yol olduğunca muntazam parke taşlarla kaplı ve sokakta bir eski Ankara evi, restore edilmiş, canlı ve sıcak duruyor, yaşıyor yani. Kaldırım değiştirip, karşıya geçtim, evin iki basamakla çıkılan ön odası dükkân, merdiveni çıkıp yaklaştım, âdeta cama yapıştım; türlü sedef işleri, kemer tokaları, cilt kapakları, eski biçim nalınlar, rahleler... Eski yazı tablolar, "Ayetler olmalı." dedim içimden... Belki de Fuzûlî'den, Şeyh Galip'ten, cümle şairlerden beyitler, kıtalardır... Gözyaşı sedeflerden kolyeler de vardı; altın gümüş zincirli... O kolyelerden birini, o yeşil-mavi pırıldayanı, satın almayı istedim. Cahit'in gidişinden sonra, neredeyse senesi

dolacak, ilk defa “bir şeyi almayı” düşünmüştüm, kendime şaştım, bozuldum, vitrinden hemen ayrılmak istedim ve galiba işte o an müziği işittim (2016, s. 14).

Çağrışımlar yönlendiriyor beni... Çağrışımlar, bazen ne kadar güzel ve anlamlıdır, denizde tek başına, doğan güneşe karşı, yüzmek gibi... Denizin bana ne sürprizler hazırladığını bilemeden ve hiç de umursamadan, gözüm uzakta, çok uzakta yakutlaşan gökyüzünde, bir yakut top gibi yükselen... Yükselen güneşe doğru, bana çarpıp geçen balıkları bile hissetmeden... Ağzıma burnuma dolan sulardan bihaber, soluk almaya çalışarak ve bizzat soluğun kendisini unutarak ve dalgalara bırakıp kendimi, her dalganın hikâyesini dinleyerek... Attığım her kulaçla o hikâyeyi yaşayarak... Böyle şeyler (2016, s. 33).

Nisan Yağmuru romanında Meryem, sedef işlemeciliğini öğrenirken aynı zamanda oradaki dostlarıyla ettiği sohbetlerde birçok konuda bilgiler edinir. Sabır ve saygı da bu atölyede öğrendiği en önemli değerlerdendir. Bu değerler, romanda şu şekilde okuyucuya verilir:

—Biliniz ki sabır tembellik değil, yıkıcılığa yılmadan mağlup olmamaktır aslında.

—Evet efendim, sabır, gaye doğrultusunda çalışarak beklemektir...” (2016, s. 26).

Oysa sedefkâr dostum, bizi gülmeye, neşelenmeye teşvik eder, “Sizin için en büyük kuvvet verici şey, sevinç ve kahkahalarınızdır,” der ama, yine de biz, onun yanında gürültücü kahkahalar atmaktan çekinir, edep edip susarız. Ustanın kişiliğindeki ciddiyetten mi? Yok daha doğrusu, aramızdaki seviye farkını hissetmemizden olsa gerek... Ustaya erişebilmek çok güç, onun üstünlüğünü, farklılığını böyle derinden derinden duyarken, sevgi ve saygıdan hemhâl, öyle bir kalıba giriyoruz ki bazen yanında konuşmaya, bir ses çıkarmaya bile ar ediyoruz... (2016, s. 53).

İncinin oluşum hikâyesi yazarlar ve şairler tarafından sıkça kullanılmıştır. Özellikle divan edebiyatındaki şiirlerde sıkça karşılaştığımız bu efsaneye Emine Işınsoy romanında yer vermiş, hatta romanın ismini ve kurgusunu bir bakımdan incinin oluşumuyla ilgili efsanenin etrafında şekillendirmiştir.

—Efendim, nisan yağmurları başlayınca, istiridyeler denizin üzerine çıkar, açılır ve içlerine bir nisan yağmuru damlası alır, kapanır ve tekrar denizin derinliklerine doğru çekilirlermiş... İşte inci, bu nisan yağmurunun damlasından oluşmuş! Hoş değil mi?

—Evet, hoş ve ince, dedim, bütün efsaneler gibi. Fakat ben şimdi diyebilirim ki Ustam da bir nisan rahmetidir, bizler de istiridye! Ve ha bire ondan bir damla alabilmek için gönlümüzü açıp duruyoruz, çalışıyoruz... Çalışıyoruz ki kendimizden bir inci elde edelim.

—Allah Allah, sen de pek hoş bir benzetme yaptın Meryem, bunu Ustamıza anlatacağım. Çocuklar işittiniz mi? Yanı başımda duran Merih:

—İşittim Ahmet ağabey, dedi, ben de çok hoşlandım, her güzel buluş Ustamıza yaraşır... Hani o da tümümüzü birden bir inciye benzetmez mi; bizim gerçeklerin tadımı tatmak, iyiliklerin ipliğini bükmek için var olduğumuzu söyler, “topunuz parlak bir incisiniz,” der ya... Demek Ustamız da, bir yerde nisan yağmuru! Sen çok yaşa Meryem (2016, s.117).

Toplumlarda çok uzun zamandan beri kimden veya nereden çıktığı belli olmayan “batıl inanç” olarak nitelendirilen inanışlar vardır. Bu inanışlar kimi zaman insanların hayatlarını yaşayış şeklini bile etkiler. Meryem’in yakın arkadaşlarından olan Zeynep karakteri üzerinden yazar bu batıl inançlara romanında yer vermiştir. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

Zeynep güya Allah’a inanamaz ama her türlü hurafeye inanır; tahtaya vurmaklar, salı günü hiçbir işe başlamamaklar, şu uğursuzdur, bu değildir! Atölyesinin her tarafını mavi nazar boncukları ile donatmıştır. Kısmetinin kesik olduğuna karar verirse yedi cami dolaşır kilit açar, herhangi bir şekilde, “on üç”le karşılaşmamaya özen gösterir, falan filan... (2016, s. 83).

Tasavvufî öğelerin sıkça kullanıldığı romanda surelerden alıntılar mevcuttur. Aynı zamanda ayetlerin tefsirlerine de yer verilmiştir. Romanda şu şekilde yer almaktadır:

“Orada Alak suresinde deniyordu ki; “İnsanı embriyondan / ilişip yapışan sudan / sevgi ve ilgiden yarattı.”” (2016, s. 52).

Ve buldum, bir de yaşar Nuri Bey’in makalesini iliştiirmişim yanına, sure Tîn, ayet bir-beş... Deniyor ki: “Andolsun incire, zeytine –Tur-i Sîna’ya- ve şu güvenli Kent’e ki biz, insanı, gerçekten en güzel bir biçimde yarattık sonra da onu düşüklüğün en düşüğüne, aşağıların en aşağısına çevirip attık.” (2016, s. 104).

Çantay’ın tefsirine baktım, o “aşağı yer” olarak bazı eski din bilginlerine de dayanarak cehennem veya ateşin kastedildiğini, ancak “bazı” fertlerin oraya gidebileceğini söylüyor. Bana kalırsa ayette bütün insanlar kastedilmektedir ve Allah, cümlemizi toptan cehenneme, ateşe yollamayacağına göre?! Hayır, Çantay’ın tefsirine aklım yatmadı. Yaşar Nuri Bey’in “Kur’an’daki İslâm”ına baktım, diyor ki: “En yüce bir yaratılıştaki dünyaya gönderilmesine rağmen, insanın en aşağılara düşebileceği, bu düşüşü önlemenin yolunun iman ve amel-i salih olduğu, son hükmün Allah tarafından verileceği.” (2016, ss. 104-105).

“Râd Sûresi, “Her olacak iş için, tayin edilmiş bir vakit vardır,” diyor.” (2016, s. 134).

Mevlana’nın şiirlerinden birçok alıntı romanda yer alır. Meryem’in başucunda bulundurduğu Mevlana’nın Mesnevisinden okuduğu bir bölümde neyin hikâyesine rastlanılır:

“İşit, bu ney neler anlatıyor; dinle, ayrılıklardan nasıl şikâyet ediyor:

Beni bir sazlıktan kestiklerinden beri, kadın erkek bunca insan feryadından inledi
Ayrılık acılarıyla parça parça olmuş bir kalp isterim; ta ki iştiyak derdini şerh edebileyim.

Aslında vatanından uzaklaşmış olan kimse, o vuslat zamanını bekler durur (2016, s. 186).

Nisan Yağmuru romanı derslerde materyal olarak kullanılırsa programda romanla ilgili yer alan kazanımları gerçekleştirmek için roman sırasıyla şu kazanımlarla ilişkilendirilebilir:

- Roman, A.2.8 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Kahraman bakış açısıyla kaleme alınmış olan romanla bu kazanım gerçekleştirilebilir.

- Roman, A.2.9 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda iç konuşma, bilinç akışı ve geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır. Romandan hareketle bu anlatım teknikleri öğrenciye kazandırılabilir.
- Roman, A.2.11 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda Zeynep'in inandığı batıl inançlar üzerinden toplumsal gerçekliklere, sure alıntıları ve tefsirleri ile manevi değerlere, incinin oluşum hikâyesi üzerinden mitolojik öğelere yer verilir. Saygı, sabır gibi değerlerin öğretiminde de bu kazanım gerçekleştirilebilir.

Tablo 4. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Nisan Yağmuru Romanının Kullanılması

KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMA KODLARI	NİSAN YAĞMURU
A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder	√
A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	√
A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.	√
A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.	√
A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.	√
A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	√
A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	
A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	√
A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	√
A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	
A.2. 11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	√
A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	

Tablo 4. (devamı)

A.2. 13. Metni yorumlar.	√
A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	
A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	√
A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	√

Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri

Romanın ismi olan *Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri* sözü Yunus Emre'nin bir şiirinden alınmıştır. İsim, Yunus'un arayışını, kendisini bulmasını ve insan-ı kâmil mertebesine ulaşmasını simgeler (Karakeçi, 2017).

Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri romanı hâkim bakış açısıyla yazılmıştır:

Alevler, birden parladı! Bir irkildi çocuk, yüreciği fena hâlde çırpınıyordu, “Hiç olmazsa,” diye düşündü, “etrafi görebileceğim, karanlık değil artık...” Oysa çevresi hâlâ karanlıktı... Yunus, gözlerinin dikip alevlere, “İşte öldüm, tamudayım!.. Cehennemdeyim!” dedi ve dehşet içinde hatırladı: “Babaanne, aynı senin söylediğin gibi!” (2022, s. 9).

Hâkim bakış açısıyla kaleme alınmış olan romanda Yunus Emre'nin iç düşünceleri sık sık “diye düşündü” ifadesiyle okuyucuya aktarılır. Anlatım tekniklerinden iç çözümleme tekniği olan ve “diye düşündü” ifadesinin kullanıldığı teknik romanda şu şekilde işlenir:

““Neden endişelenirim bilmem, elbet bir biçimde çaresi bulunacak, insanlar geçip gidiyor, ne geçmemiş ki... Endişe etmek, belki de Allah'a şirk koşmaktır... Olabilir...” diye düşündü Yunus.” (2022, s. 19).

““Gerçekten de misafirim, şurada kaç günüm, yahut kaç ayım var, ben dahi bilmiyorum.” diye düşündü ve anladı Yunus; karısını bir şekilde kaybettiğini!..” (2022, s. 117).

“Belki deyip şüphe gösteririm, tabii ki nefisten gelmekte, oysa ben Allah rızası için, şeyhimin her yaptığına, her dediğine rıza göstermek için çıktım bu yola. Eğer geri dönersem, önce kendi kendime karşı çıkmış olurum.” diye düşündü, sonra dayanamadı, Bodur Musa'ya sordu (2022, s. 145).

““Şu nefisle uğraşmak, buzdan duvara tırmanmaya benziyor, insanı ne çabuk kaydırıp başladığı noktaya getiriyor.” diye düşündü.” (2022, s. 165).

Önemli mutasavvıflardan biri olan ve “Ene’l-Hak” dediği için önce kırbaçlanıp ardından kolları, bacakları ve başı kesilen Hallac-ı Mansur’un gövdesi de yakılarak idam edilmiştir. Yazar, romanın bir kısmında Yunus’un eşi Zehra ile konuşmalarında Hallac-ı Mansur’a değinmiştir:

—Anladım, dedi Zehra, bana, “Ben Hakk’ım” diyen, hallaç-ı Mansur’un hikâyesini anlatmıştın, ama onun başını almışlardı...

—Siyasî sebepler de vardı o olayda. Ve o vaktin Bağdat’ı, bu vaktin Anadolu’su, arada çok fark var. Zaman çok değişti Zehra’m! Ve benim de başımı alsalar ne olur, âşıklar ölmez, derler (2022, s. 135).

Sıtkı Hoca’nın Yunus’a verdiği tavsiyeden empatiyi, Ögedey ile Yunus’un yaptığı sohbetlerden birinde Ögedey’in İslâmiyet’i benimseyip ismini değiştirmesi esnasında da saygı değeri romanda yer alır. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

“İşittiklerini, sıkı bir akıl ve mantık süzgecinden geçir. Sadece bu taraftan bakma, bir de karşı tarafa geç, öyle bak. Anlayabiliyor musun oğlum?.. Olayları tarafsız incelemek iyidir, seni daha çabuk doğruya götürür.” (2022, s. 51).

“—Fark etmişsindir belki, biz adı güzel, görklü Muhammed’e saygımızdan, tam onun ismini vermeyiz de, çocuklarımıza Mehmet, deriz. Sana da artık Mehmet diyelim, ne dersin?” (2022, s. 318).

Tasavvufî öğelerin ağırlıkta olduğu romanda Mustafa Efendi karakteri üzerinden zikir ve süluk hakkında oldukça detaylı bir bilgi okuyucuya verilmektedir:

Mustafa Efendi; “zikir”in, mana yolunun temelini teşkil ettiğini, Kur’an’da yetmiş surede ve iki yüz elli altı yerde zikirden bahsedildiğini, aslında gerçek zikrin, her an Allah’ı hatırlamak olduğunu söyledi. Toplu veya şahsî zikrin kuru kuru “Allah Allah” diyerek veya O’nun herhangi bir ismini tekrar ederek yapılmayacağını, zikrin dilden gönüle, gönülden bütün vücuda yayılması lâzım geldiğini, böyle zikirlerde, O’ndan başka bir şeyin düşünülmemesi lâzım geldiğini, kişinin aklını ve ruhunu tam anlamıyla ve teslimiyetle Yaradan’ına vermesi gerektiğini anlattı (2022, ss. 170-171).

Zikir, gönlün ilacı, nefsin zehridir, dedi, insanın dostu, fakat kibrin, gıybetin, haksızlığın, yalanın, öfkenin, kinin velhasıl her türlü kötülüğün düşmanıdır! Zikirle meşgul olan bir kimsenin nefsi çatlar, bütün kötülükler, ağaçlardan düşen yapraklar misali düşer, toprağa da karışmaz, kaybolur... O insan, anasından yeni doğmuş gibi, saf ve temiz olur. İşte bu saflıkla kişi, neler neler öğrenir, sırlar ona açılır, ayan beyan olur. Çünkü, nefsin kötülüklerinden kurtulması, Cenab-ı Hakk’ın, şerefli kıldığı insana bir dönüştür, O’nun halifesi olmaya lâyık olur. Şunu da unutmayın, zikrin gün veya gece içinde belirli bir saati yoktur. Kul, istediği zaman zikir yapabilir. Zaten her an, O’nu aklına getirebilir, getirmelidir de, yani bir derviş, aslında daimi zikir içinde bulunmalıdır (2022, s. 171).

Sülûk, Allah’a varış yoludur, diyordu, işte bu bizim yolumuz; sıfatları ile tanıdığımız Allah için kullara hizmet ve onları sevmek esaslarına göre kurulmuştur. Çünkü bu iki şey gönlü yumuşatır, bilirsiniz gönül ise O’nun yeridir.

Tanrı, kirden pastan temizlenmiş, kinden arınmış bir gönülde yer ister. Evet, temiz ve geniş bir gönül, gönül alçaklığı ve ibadet ve içinde sevgi, saygı bulunan bir hizmet kullara... Çünkü burada hep işiteceksiniz: Hakk'a hizmet, halka hizmet; halka hizmet, Hakk'a hizmettir. Çünkü Hak, halkın hakikati; halk, Hakk'ın zuhurudur. Sizler bu saydıklarım da ceht, yani sıkı bir çalışma gösterir seniz, öbür dünyayı beklemenize gerek yok, bu dünyada Yaradan'ınıza kavuşabilir, O'nun Didar'ını görebilirsiniz (2022, s. 306).

Yunus Emre'nin Türk diline olan katkısının yanı sıra dönemin devlet adamlarından olan Karamanoğlu Mehmet Bey'in dergâhta, dükkânda her yerde Türkçeden başka bir dilin konuşulmamasını emretmesi Türk dili için çok önemli bir adım olmuştur. Yazar bu duruma romanda şu şekilde yer vermiştir:

Bugünlerin birinde, tekkeye uğrayan bir ahî grubundan, kendisini neşelendiren bir haber aldı Yunus. Söylediklerine göre; Karamanoğlu Mehmet Bey, Konya'da idareyi ele almış ve hemen tellâl çağırtmış ve o tarihten sonra, ki güzel bir bahar günüymüş; dükkânda, dergâhta, bargâhta hülâsa her yerde, Türkçeden başka bir dil konuşulmayacağını emretmiş! Yunus; "Hay Allah'ım, yüce Allah'ım," dedi kendi kendine, "şu güzel dile sahip çıkan bir bey oldu nihayet! Dilerim bundan böyle Türkçenin önü açık olur, zenginleşerek, daha bir güzelleşerek, ta kıyamete dek devam eder gider." derken, kendi yazdığı şiirlerin Türkçe ile devam edip etmeyeceğini düşündü ve yine dua etti: "Bu âcizane şiirlerim eğer hayırlı olacaksa millete, hep hatırlansın, okunsun dursun ya Rabb'im!" (2022, ss. 328-329).

Yunus Emre'nin içerisinde yaşadığı dönemde halkın en büyük sorunlarından biri de Moğollardı. Moğollardan kaçan insanlar Anadolu'ya gelmekte ve Anadolu topraklarını kendilerine yurt edinmeye çalışmaktadır. 13. yüzyılda yaşanan kıtlık ve Moğol sorununun yanı sıra, Yunus Emre'nin yaşadığı dönemde Söğüt dolaylarında kendilerine yurt verilen Kayı aşireti de dönemin bir diğer önemli olayıdır. Yazar, dönemin bu siyasi ve sosyal ortamına romanda şu şekilde yer vermiştir:

Köylülerden biri:

—Benim sorum dinimizle ilgili değil, dedi, sizler de biliyorsunuz ki, çekik gözlüler bizleri kırdı geçirdi, hepimiz fakirleştik, acaba devletimizde bir umut var mıdır, yeniden toparlanabilecek miyiz, yoksa böyle böyle telef olup gidecek miyiz?

Yaşlı derviş, iç geçirdi:

—Biz üçümüzün, dedi, yola çıkış sebebimiz de budur. Anadolu halkının yeni bir kurtarıcıya ihtiyacı var. Söğüt taraflarını bilir misiniz, işte oraları kendilerine yurt verilen bir Kayı aşireti vardır. Başları, Uç Beyi Ertuğrul Gazi idi, fakat işittiğimiz kadarıyla ölmek üzeredir. Ardından oğlu Osman Bey'in geleceğini ummaktayız. Ertuğrul Gazi, Allah ondan razı olsun, kendisine verilen toprakları genişletmiştir, hatta bu Söğüt'ü de, Bizanslardan almış, verilen yurda, yurt katmıştır. Uzun zamandan beri, belki elli yıldır aşiretinin başındadır, hayırlı bir düzen kurmuştur. Oğlu Osman Bey'in de kendisinden geri kalmayacağını ummaktayız, o hâlde gidip Osman Bey'in dirliğine, emrine katılmakta fayda vardır. Biz böyle düşünürüz, dedi (2022, ss. 352-353).

Bir Ben Var Bende Benden İçeri romanında Yunus Emre nefsiyle bir mücadele içerisinde ve zamanla nefsinin yenerek nefsin mertebelerinde ilerler. Mertebeler romanında şu şekilde işlenmiştir:

“Tasavvufta nefsin kademeleri vardı çünkü, hayvansal benlik “emmâre”den sonra, kınayan nefis; “levvâme”ye geçilirdi.” (2022, s. 141).

“—Bilir misin anacığım âşıklar dilinde miskin; Allah'ta yok olmuş olan” yani, “fenafillah” mertebesine ulaşmış olan demektir... Tam anlamıyla, benlik terkidir.” (2022, s. 110).

11. yüzyılda kaleme alınmış olan Türk edebiyatının önemli eserlerinden biri olan Kutadgu Bilig hakkında romanda şu bilgiler yer almaktadır:

Kutadgu Bilig. Mesnevi tarzında, Karahanlı Hükümdarı Süleyman Arslan'a takdim için yazılmış, pek güzel, pek faydalı, bakınız, şu sözlerine bakınız: “Bu Türkçe sözü, yaban geyiği gibi gördüm. Onu yavaşça tuttum, kandırarak kendime çektim. Okşadım, ısındırdım. Bana çabuk gönül verdi. Yine de arada sırada ürküyor, korkuyordu. Ele geçirdiğimce bu söz geyiğinin peşinden koştum, onun miski bana güzel kokular saçmaya başladı...” vs. vs. İşte böyle güzel Türkçemizle yazılmış mükemmel bir eser azizim. Hesapça, rahmetli Alparslan'ın Malazgirt Zaferi'nden bir yıl önce tamamlanmış. Demek, o zamanlarda ve daha önce de varmış ki dilimizde yabancı kelimeler, Yusuf Has Hacı, nazik ve pek hoş bir üslupla, isyan etmiş. (Kır düşmüş kısa sakalını bir iki sıvazladı.) Türkçe konuşmalı, konuşmalı ki, dil bize, biz dile alışalım, dilimiz incelsin, güzelleşsin zenginleşsin, değil mi efendim (2022, ss. 39-40).

Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri romanı derslerde materyal olarak kullanılırsa programda romanla ilgili yer alan kazanımları gerçekleştirmek için roman sırasıyla şu kazanımlarla ilişkilendirilebilir:

- Roman, A.2.8 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Hâkim bakış açısıyla kaleme alınmış olan romanla bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.9 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda sık sık anlatım tekniklerinden biri olan iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.
- Roman, A.2.11 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda Karamanoğlu Mehmet Bey ve onun Türk dili konusundaki hassasiyetine değinmesi, yaşanan kıtlık ve Moğol baskınları sonucu insanların yurtlarından göç edip Anadolu'ya göç etmeleri, Söğüt dolaylarında kendilerine yurt verilen Kayı aşireti ve Osman Bey'den bahsedilmesi Yunus Emre'nin yaşadığı dönemin gerçekliğine ışık tutmaktadır. Millî ve manevi değerlerimizden olan Kutadgu Bilig'den, tasavvufun mertebelerinden, zikir ve süluktan da bahsedilmiştir. Bunun yanı sıra değerler eğitimi

çerçevesinde empati ve saygı değerlerinin öğretiminde bu kazanım gerçekleştirilebilir.

Tablo 5. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri Romanının Kullanılması

KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMA KODLARI	BİR BEN VARDIR BENDE BENDEN İÇERİ
A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder	√
A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	√
A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.	√
A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.	√
A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.	√
A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	√
A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	
A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	√
A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	√
A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	
A.2. 11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	√
A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	
A.2. 13. Metni yorumlar.	√
A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	

Tablo 5. (devamı)

A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	√
A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	√

Atlıkarınca

Romanda bir tarih belirtilmemiştir. Olaylar YÖK Başkanlığı adayını belirleme sürecinden başlayarak Başkanlığa Aysan Semir'in seçilmesi ile son bulur. Romanda geçen ANAP'tan yola çıkarak olayların Turgut Özal'ın döneminde yaşandığı söylenebilir:

“ANAP’lıların gündelik ve güncel şahsî çıkarıcılığı, Bulgurlu gibilerin Refahçılığı, hepsi ayrı bir yükü Zeki için, Sosyal Demokratlar’ı benimsiyor, onları aydın ve uygar buluyordu.” (2021, s. 123).

“Başbakan türlü parçalara ayrılmış, her bir parçası ayrı ayrı yenilip tüketiliyordu, Zeki'nin şaşıdığı, koyu koyu ANAP'lı bilinenlerin dahi, Turgut Bey'i savunmaktan imtina edişleriydi.” (2021, s. 124).

Atlıkarınca romanında mekân özellikleri olarak ayrıntılı tasvirler yer almamaktadır. Yazar sadece Ankara, İstanbul; Nurgün'ün evi, Zeki ve Ersan'ın evi gibi ismen şehir ve mekânlardan bahsetmiştir.

Kahraman bakış açısıyla kaleme alınmış romanda birden çok karakter üzerinden romanın ilerleyişi verilmiştir. Nurgün, Merve, Mehtap karakterlerinin oldukları bölümlerde kahraman bakış açısı kullanılmıştır.

“Karşımda, sanki ciddi bir hüznle oturup süzüm süzüm süzülen adamı, kapkara boyuyorum. Griler de olmalı, belirsizlikler... Sonra!.. Aman sonra, ancak boyanın bilmem kaçınıcı katmanında, belki.” (2021, s. 5).

Yazar “Başkanlık” başlıklı bölümlerinde ise hâkim bakış açısını kullanmıştır.

Akşam evde, Zeki, ailesine açarken konuyu, sanki Orhan'a dair bütün şüphelerini yitirmiş, ona karşı tam bir güven içindeydi.

Ersan ve Mehtap, Kadriye, Galip, Merve, Gül hepsi toplanmış, İstanbul'dan gelecek damadı bekliyorlardı. Kadriye kıymış; gümüş takımlarını, billûrlarını çıkarmış, işli keten örtüsünü yaymış, pek şık bir sofraya tertip etmişti. Bu gösteriş, elbet Merve'yi istediğinden ötürü küçük gördüğü damat için değil, Ersan'la Mehtap'ın gözünü boyamak içindi; görsünler, Kadriye Merve'yi ve damadı ne kadar benimsiyor, anlasınlar istiyordu (2021, s. 77).

Hâkim bakış açısıyla kaleme alınmış bölümlerde Ersan'ın üzerinden iç çözümlene tekniği, kahraman bakış açısıyla yazılmış bölümlerde de Nurgün ve Mehtap kısımlarında bilinç akışı tekniği kullanılmıştır. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

“Ersan, bir kahkaha attı, Zeki ona baktı; “İşte arkadaş diye bağrında beslediğin bile, sana gülüveriyor,” diye düşündü, Ersan’a hırslanmıştı, savunmaya geçti:” (2021, s. 37).

“Ersan, Zeki’ye yalvarır gibi bakıyor, içinden, “kabul etmek mi, kaç gündür, bu yüzden sancı çekmiyor musun zaten, aziz kardeşim?..” diye düşünüyordu.” (2021, s. 45).

Hep, bir şeyi unuttuğumu sanır bunlar, tabii bilemez benim niçin bir daha sorduğumu. Sahi niçin sormuştum, sormamın bir sebebi olmalı, söğüt ağacının altında... Serçeler konuyordu söğüt ağacına, dalları aşağıya inmiş, rahat. Çünkü çeşmenin suyu akar, söğüt ağacının kökleri mutlu. Mutluluk senin neyine kötü ağaç, şahidimdir işte o kötü ağaç ve Erol’un şahidi, “seni kaçırmam!” dedi (2021, s. 49).

Çok sıradan olmak da bir vasıftır. Bu adam vasıflardan azade, bazı karakter özellikleri var pek tabii. Eskiden benim üzerimde, bir hardal sarılığı izlenimi bırakmıştı, ağır ağır akan, bulaşan. Bembeyaz mermer üzerinde, bir bayat sandviçten arda kalan leke gibi! Yoksa; bembeyaz mermer ben miyim? Haydi Nurgün.. uzun etme, “kurbanlık”tan “mermer beyazlığı”na nasıl da atlayabiliyorsun? Dur şimdi, eğer kurbandıysam, kanımı vermeye dahi sürükledi(ler) diyorsam, ki öyle de olmuştu, yine bir saflık ifadesi değil mi?.. Geç saflığı, basbayağı budalalık! Silkinip özü sorumluluğuma sahip çıkışım.. aklımı ne zaman toparlamaya başladım?.. İşte yine, şu adam karşımda oturuyor, diye kafam karışmakta, oysa “Hadi portreni yapayım,” deyişim, kendime güvenimden geliyordu; artık iyileştim, ben Nurgün Ay, ressam.. artık iyileştim! (2021, s. 5).

Atlıkarınca romanı daha önceden de bahsedildiği üzere ilk senaryo olarak kaleme alınmıştır. Ancak konusu itibarıyla üniversite çevrelerini alaya aldığı ithamından dolayı TRT’de yayınlanmaktan vazgeçilmiştir. Emine Işınso da bunun sonucunda senaryoyu romana dönüştürmüştür.

Eserin isminin *Atlıkarınca* olması aslında Emine Işınso tarafından kullanılan bir benzetmedir. Bu durumdan romanın içeriğinde de şu şekilde bahsetmiştir:

Derin bir felsefe yaparcasına, “herkes yaşıyor,” buyurdu.

“Herkes yaşadığını sanıyor..” dedim “sanıyor”un üstüne basarak, “hayatını kemirerek.”

“ne demek,” beni taklit etti: “Hayatını kemirerek?”

İzah ettim kendimce: “Kim olduğunu hatta ne istediğini bilmeden, özü yeteneklerinin hiç farkında olmadan, sadece nelere sahip olacağımı düşünerek ve bunun için küçük hesaplar içinde bunalarak... Onlar yaşamıyor, bir atlıkarınca üzerinde inip çıkmakta, dönüp durmaktalar! (2021, s. 23).

Atlıkarınca romanı derslerde materyal olarak kullanılırsa programda romanla ilgili yer alan kazanımları gerçekleştirmek için roman sırasıyla şu kazanımlarla ilişkilendirilebilir:

- Roman, A.2.7 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda net bir zaman ifadesi olmasa da geçen bazı siyasi parti gruplarının isimlerinden dönemin sosyal zaman dilimini tahmini olarak Turgut Özal'ın 1983-1989 yılları arasındaki dönemini söylemek mümkündür.
- Roman, A.2.8 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Kahraman bakış açısı ve hâkim bakış açısıyla kaleme alınmış olan romanla bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.9 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Mehtap ve Nurgün karakterlerinin olduğu bölümler kahraman bakış açısıyla yazılmıştır ve bu bölümlerde anlatım tekniklerinden bilinç akışı tekniğinin kullanıldığı kısımlar mevcuttur. Başkanlık bölümü hâkim bakış açısıyla yazılmıştır ve bu bölümde Ersan karakteri üzerinden de iç çözümleme tekniği ile karşılaşmaktayız. Roman, bu tekniklerin gösteriminde kullanılabilir.
- Roman, A.2.14 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. *Atlıkarınca*, TRT'de yayınlanmak üzere senaryo olarak kaleme alınmıştır. Osman Sınav tarafından çekilen dizi aydınlarla alay ediliyor düşüncesinden dolayı yayınlanmamıştır.

Tablo 6. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre *Atlıkarınca* Romanının Kullanılması

KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMA KODLARI	ATLIKARINCA
A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder	√
A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	√
A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.	√
A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.	√
A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.	√
A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	√
A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	√
A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	√

Tablo 6. (devamı)

A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	√
A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	
A.2. 11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	
A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	
A.2. 13. Metni yorumlar.	√
A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	√
A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	√
A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	√

Cumhuriyet Türküsü

Cumhuriyet Türküsü, aynı zamanda Türk Ocağı'nın ve ocaklıların romanıdır. Ana kahramanların tamamı Türk Ocaklıdır ve ocağın faaliyetlerine katılırlar. Ana kahraman olmamakla birlikte romanda adları geçen Ziya Gökalp, Yahya Kemal, Mehmet Emin, Halide Edip hep Türk Ocağı çevresindeki faaliyetleriyle anılırlar. Romanın Ankara bölümünde Halide Edip ve Ziya Gökalp, Millî Mücadele'deki rolleriyle de söz konusu edileceklerdir (Ercilasun, 2021).

Romanda İstanbul ve Ankara olmak üzere iki önemli mekân vardır. Romanın başlarında İstanbul'da bulunan iki kız kardeş üzerinden İstanbul'un o karamsar havası ve içerisinde bulunduğu zor durum anlatılmaktadır. İşgal altında, kıtlıkla mücadele eden İstanbul, eski ihtişamını kaybetmiştir. İstanbul'un yanı sıra Ankara'da dönemin siyasi ve sosyal ortamı kendisini net bir şekilde göstermektedir. Vatan ve millet endişesinin yaşandığı merkez olan Ankara'ya gelen iki kız kardeş Ankara'nın içerisinde bulunduğu bu atmosferden etkilenirler.

Şu işgal altında, şu haysiyeti beş paralık olmuş İstanbul'da, kız hâlleriyle tek başına kalacaklarına... Kalabilmeleri imkânsız (2018, s. 58).

Eskiden yapmazlardı böyle şeyler, şimdi şu kıtlık zamanında, elde edilen her gıdayı, son derece dikkatli değerlendirmeleri gerekiyor... Allah'tan Konya'daki uzak akrabalarından, bir çuval un gelmişti de, hamur işlerine ağırlık vermişlerdi. Yoksa Allah affetsin, çarşı işi ekmekle yenilir yutulur cinsten değil, içlerine süpürge tohumu bile karıştırıldığı söyleniyor, bunun yanında sebze meyve hak getire! Sadece gıdada mı?... “Yokluk” bir kara kâbus gibi İstanbul'un üzerine çökmüş; anaların, bebeklerine bez için, yatak yorgan çarşafalarını yırttıklarını işitiyor, ayrıca gaz yok... Mum yok... Ne var ki? Rumların, Ermenilerin, Yahudilerin deli coşkularından başka! Evlerini, dükkânlarını, hep yabancı bayraklarla donatıyorlar; “Zito Venizelos” naraları ayyuka çıkıyor (2018, s. 77).

Kızlarım, burada yeni kurulan, gepegenç bir devleti, yeniden doğmakta olan büyük bir milleti; burada, bozkırın sertliği, belki merhametsizliği ile beraber yaşamalı, bu hayat ile meşbû, mütareke ile esarete duçar olan köhnemiş İstanbul'dan mümkün olduğu kadar uzakta, Ankara şeraitinde, muzaffer Türk milletinin efradı olarak, zamanı, vakaları ve hayatı paylaşmalı. Onların Mustafa Kemal Paşa ile tanışmalarını istiyorum (2018, s. 40).

Cumhuriyet Türküsü'nde mekânın olduğu kadar zamanın da karakterler üzerinde büyük bir etkisi vardır. 1922 yılının konu edildiği roman Büyük Taarruzun başlamasına kadar geçen bir yıldan az bir süreyi kapsamaktadır. Siyasi ve sosyal ortamın oldukça çalkantılı olduğu 1922 yılı karakterlerin düşünce yapısında ve yaşayışlarında değişikliklere sebep olmuştur. Nitekim Emine Işinsu romanını net bir tarih ile sonlandırır:

Ve... 26 Ağustos sabahı... fecirle, taarruz başladı (2018, s. 416).

Cumhuriyet Türküsü romanı hâkim bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

“Ne çok şey isterim, gönlüm bütün arzulara teşnedir, fakat hakiki, en hakiki isteğim nedir, bunu bir bilebilsem” diye düşünüyordu Nazan, ablasını yavaşça yönlendirip tekrar kırmızı kadife kanepeye oturttu, ayaklarının altına pufu çekti, bir yere kıpırdamamasını, ona kendi elçeğiyle bir kahve yapıp getireceğini söyledi. Hüsnüye Dadı da, “Dur, ben yapayım kahveyi.” deyip arkasından seyretti. Kahve sever Hikmet, o kadar ki, Dilşad Kalfa'nın dediği gibi “tövbe estağfurullah kefereler gibi” çay fincanı ile ve sade içer (2018, s. 11).

Romanda anlatım tekniklerinden olan iç çözümleme tekniğine sıkça yer verilmiştir. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

““Ne çok şey isterim, gönlüm bütün arzulara teşnedir, fakat hakiki, en hakiki isteğim nedir, bunu bir bilebilsem” diye düşünüyordu Nazan.” (2018, s. 11).

““Sen bilsen bana söylemezsin, ben bilsem sana söylemem birader!” diye düşündü Abdülgalib, sonra bir iki öksürdü.” (2018, s. 233).

“Nedeni var mı bunun, benim de onca erkekle ahbablığım vardır usulü dairesinde, lakin Celaleddin Hikmet'i görünce... Hoş, bana evlenme teklif edeceğini dahi ümit ettim, ayıp bir şey, fakat yaptım, kendimi kendime rezil ettim! E şimdi Nazan

niçin tutulmasın Mehmed Efendi'ye, demek âşık olmanın da bir vakti saati var, eğer bu saat gelmişse..." diye düşündü (2018, s. 288).

1921 yılında yapılan muharebeler, askerlerin yaşadığı teçhizat ve kıyafet eksikliğinin yanı sıra açlık, askerleri zor durumda bırakmış ve onları bıkkınlığa sürüklemiştir. Türk tarihinin sayfalarına geçen bu elim manzara romanda şu cümlelerle anlatılmıştır:

—Hayır anlamıyorsunuz Abdülgalib, hayır! (Sesinde ince, acı bir alayla sordu.) Bilmem ki, hatırlıyor musunuz; geçtiğimiz 1921 yılının dokuz ayında, birbirinden şiddetli dört muhtelif muharebe yaptık, ikisi İnönü mevkiinde, üç ay sonra Kütahya-Eskişehir'de ve ondan yirmi dört gün sonra da Sakarya! Bütün bu muharebeler zarfında Ankara bölgesi ordunun ikmal için o derece zorlandı, o kadar istismar edildi ki, âdeta posası çıktı, belki daha beter oldu! Bu yüzden ordu, nispeten ikmal kolaylığı bulunan Konya-Afyon demiryolu bölgesine kaydırıldı. Artık cenuptan, Anadolu içlerinden, İstanbul'dan yardım bekliyorduk... Evet, evet azizim Abdülgalib, acaba o sırada askerimizin ne vaziyette bulunduğunu tahayyül edebilir misiniz, hayır edemezsiniz!

Celaleddin Hikmet ayağa fırladı, bir iki gezindi küçük odanın içinde, anlatmaya başladı:

—Birliklerimiz âdeta çıplaktı, çıplak! Hani askerî üniformadan çoktan vazgeçtik, üzerlerinde köylü esvapları bile yırtık pırtık giyilmez bir hâldeydi... Ya kaput, evet vardı, vardı, ordunun ancak yüzde beşinde! Çarıklar giyilmeyecek bir hâlde, ekser asker yalın ayak. Don, gömlek, falan filan, bunlar pek az bulunan lüks şeyler! Ya matra, çanta, beylik, torba, siper kazmak için bulundurulması lazım gelen küçük kürekler, evet bunlar ancak bütün askerın yüzde onunda ya var, ya yok, gerisi teçhizatsız!. Tüfek mevcudunun dörtte biri süngüsüz, askerın hemen yarısında fişeklik yok, hayvanların semer ve koşum takımları çok eksik. Ve bir de azizim, açlığı ekleyeceksiniz bu vaziyete (2018, s. 70).

Romanda vatan ve millet kavramlarına sıkça değinilerek vatanseverlik değerine de yer verilmiştir:

“Abdülgalib, elinin tersi ile gözyaşlarını kurularken, ağladığının şuuruna vardı; ah ne çok seviyordu şu memleketi, şu milleti!” (2018, s. 178).

Mutasavvıf bir kişilik ile romanda karşımıza çıkan Mehmed Efendi'nin Nazan'la yaptığı sohbetlerden birinde velilerin kerametlerinde sıkça karşılaşılan tayy-i zaman, tayy-i mekâna rastlanır:

“Maddemizle elbet hepimiz, şu zamanın hudutları içinde, şu mekânda bulunmaktayız, ancak gönlümüzle, mana yüzümüzle geçmiş ve gelecek zamanlarda, değişik mekânlar içinde bulunmuşuzdur.” (2018, s. 222).

Kadınların sosyal hayattaki yeri zamanla değişmeye başlamıştır. Darülfünunda kadın ve erkekler birlikte ders almaya başlamış, Kuvâ-yı Millîye ve Hilal-i Ahmer'in kadınlar cemiyeti kurulmuştur. Ayrıca Türk tarihi boyunca kadının toplum içerisinde yaşadığı değişikliklerden de romanda bahsedilmiştir. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

“Nazır, “arz-ı hâl”i müspet karşılamış ve 16 Eylül 1921’de İstanbul Darülfünunu’nda ilk defa fen ve Edebiyat şubelerinde kız-erkek, beraber ders görmeye başlamışlardı...” (2018, s. 14).

—Ne güzel, ne faydalı, dedi Hikmet, sizler de Kuvâ-yı Millîye’nin kadınlar şubelerini temsil ediyorsunuz!..

—Efendim asıl bu işleri başlatanlardan Allah razı olsun, Sivas’ta üç sene önce kurulan Anadolu kadınları Müdafaa-i vatan Cemiyeti’nden, razı olsun... Bu Cemiyet’in Anadolu’nun muhtelif şehirlerinde şubeler de açtığını biliyor musunuz?.. Mesela, Amasya’da, Kayseri’de, Bolu’da efendim, Burdur, Erzincan, Erzurum sonra Pınarhisar, Kangal’da bütün bu şehirlerde hanımlarımız sahiden Kuvâ-yı Millîye’nin hanımlar şubesi gibi çalışıyorlar, Allah hepsinden ve bizlere de, bu işlere başlamamızda yardım eden Halide Edip Hanım’dan razı olsun. Vakıa burada, Hilal-i Ahmer’in kadınlar şubesi de var, onlar daha başka çalışıyorlar; konferanslar, müsamereler tertip ediyorlar, falan (2018, s. 226).

Asya bozkırlarından gelen atalarımızın temiz ahlakları, güzel huyları, uzun asırlardan beri bozulmuş, değişmiş, töre unutulmuş, bu yüzden Türk kadını, içtimai hayattaki yerini yavaş yavaş kaybetmiştir, dedi. Kadını attan indirdiler, dışardan çekip evin içine hapsettiler; içtimai hayattan, cemiyet içinde her türlü faaliyetten menettiler. İşte milletin kuvveti, bundan ötürü bozuldu, azaldı. Ancak Balkan muharebelerinde, Harb-i Umumî’de, şehirlerde kurulan kadın cemiyetlerinin ve bazı mesleklerde çalışmaya başlayan kadınlarımızın yanı sıra, bugün Anadolu hanımları da; harmanını topluyor, çobanlık ediyor, sırasında askere erzak temin ediyor, ona malzeme taşıyor. Eveet, şimdi ve bilhassa istiklali elde ettikten sonra münevver hanımlarımıza büyük vazifeler düşmektedir; onlar, bu kadın uyanışını inkişaf ettirmek, cemiyetin bu zamanlara kadar atıl kalmış bu kuvvetini yeniden tanzim ederek, yeniden millete kazandırmak mecburiyetindedirler. Kadını tıpkı bir erkek gibi, erkeğe hukukta müsavi, devlet işlerinde büyük vazifeler deruhte eden, çocuk terbiyesinde, aile işlerinde gayet mahir, muhterem bir unsur hâline getirmelidirler. Çünkü kadın, kendi başına bizi bir kıymettir (2018, ss. 250-251).

Hikmet’in katıldığı sohbetlerde Halide Edip Adıvar’ın ismiyle sık sık karşılaşılır. Adıvar’ın Türkcülüğü ve bağımsızlığı desteklemeden önce Amerikan mandacılığını savunması dönemin gerçeklerinden biridir. Romanda bu duruma yer verilmiştir:

Hüseyin Hüsnü Bey, hafifçe tebessüm etmiş, “Halide Edip Hanım, çok milliyetperver olduğu için mi, bir ara, Yunus Nadi, Ahmet Emin, Velid Ebuuzziya vesair zevat ile, Amerikan mandasını tercih buyurmuştu?” diye sormuştu, Hikmet kızarmış, cevap vermemiş; Nazan, sakın sakın: “Dedeciğim,” demişti. “insan bu, hata yapar, siz de her zaman, hata yapmak mühim değil, hatayı devam ettirmek vahim olan; asıl bundan imtina etmelisiniz, demez misiniz? Halide Hanım, hatasından pek çabuk dönmüş; bugün Türk’ten gayri hiç kimsenin Türk dostu olmadığını söylemektedir... Hatta onun Anadolu’ya geçmek istediğini de, biz, hususi surette biliyoruz...” (2018, s. 43).

Nakiye Elgün, Fehime Nüzhet, Gülsüm Kemalova, Müslüman Türklere yapılan zulümleri protesto etmek amacıyla toplantılarda faal rol oynayan dönemin önemli kadın

şahsiyetleridir. Emine Işınsu, romanında Hikmet ve Nazan'ı bu toplantılarda bulundurmıştır. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

Nasıl da doluymuş Darülfünun'un salonu, silme hanım, altı tane tanınmış yazar ve şair konuşmuş, içlerinde Rusya'dan Hilâl-i Ahmer'e yardım maksadıyla gelen gruptan Gülsüm Kemalova da varmış ve bilhassa, o, İslam tarihinden misaller vererek konuşmuş, Hazreti Aişe'yi hatırlatmış Peygamber Efendimiz zamanında harplerde kadınların erkeklere nasıl yardım ettiklerini sayıp dökmüş, şimdi de hanımların bizzat fırkalar kurarak, askerinin yanında yer alması gerektiğini söylemiş... Fehime Nüzhet Hanım'sa, “Mal Hatun size bakıyor, onun üstünde Hazreti Muhammed size bakıyor, herkesi esaretten kurtaran dinimizin, esir olduğunu görmek için mi bekliyorsunuz? Yardım ediniz, veriniz, Allah rızası için veriniz.” diye feryat etmiş, işte bu feryatları gözyaşları ile dinleyen Nazan, ablasına sormaya bile lüzum görmeden; parmaklarında, kolunda, kulaklarında, boynunda ne varsa çıkarıp yardım kutusunun içine doldurmuş.

“Nakiye Hanım da, hanımların mücevherlerini vermelerini teşvik etmişti. O, “Paralarımızı, camilerimizi meyhaneye çevirmek için bekleyen düşmana mı bırakacağız? Elmaslarımızı, madamların, kiliseleri tezyini için mi saklayacağız? Veriniz hanımlar!” diyormuş...” (2018, s. 42).

Dönemin karışık siyasi ve sosyal ortamında farklı fikir akımları ortaya çıkmıştır. Bu fikir akımlarında karşımıza çıkan Osmanlıcılık ve Türkçülük akımıdır. Eski İttihatçılardan olan Hüseyin Hüsnü Bey padişah yanlısı olup Osmanlıcılık fikrinin savunucularındandır. Damadı Selim Muhtar ve torunu Hikmet ise Türkçülük akımını savunmaktadır. Nitekim kız kardeşi Nalan ile birlikte Ankara'ya babasının yanına giden Hikmet ile Türkçülük akımının yansımaları roman boyunca okuyucuya sunulur. Osmanlıcılık ve Türkçülük romanda şu şekilde işlenmiştir:

Osmanlı Devleti'nin çocukları olarak, elbet bir ırk davamız yok; kendisini Türk hissedene, Türk'tür, böyle kabul ediyoruz, kendisini Türk hissetmeyenler ise, buyurun kapılar açık; pek çok Osmanlı halkı, başka milliyetleri benimseyip Osmanlı'dan ayrılmış durumda, onlar da kimi istiyorlarsa, intihap edip gitsinler (2018, s. 141).

İlk iki Türkçü cemiyet, sınırlı kalmış, dal budak salamamış lakin Türk ocağı, kökü, dalları ve çiçekleriyle pek taze bir umut! Bu artık “eskimiş” adamın orada ne işi var?! Hem şu sıralar ne ile meşgul olduğu da bilinmiyor, memleketin tam hizmet beklediği bu günlerde, Türk Yurdu'nda çıkan bir iki makalenin, değil ya, hepsi de bomba olsa, ne gibi tesiri olabilir ki!.. (2018, s. 17).

Tek lisan meselesi bile Türkçülüğü ayakta tutmaya yeter, diyordu. Genç Kalemler Mecmuası, işin büyük bir kısmını halletmiş sayılır, bırakın, Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçede karşılıkları bulunanlarından vazgeçmeyi, en ziyade lisanımızdan Arapça ve Farsça kaidelerin atılmasını müdafaa ettikleri ve böyle yaptıkları için, muvaffaktırlar. Geçen akşam, Necip Asım Bey'e bir göz attım da, diyor ki, “Karamanoğlu Mehmed Bey, Anadolu halkının hissiyatına tercüman olarak, istiklal-i milliyemizi kurtarmak için mücahedeye başladığı zaman, lisan-ı resmîmizin de Türkçe olduğunu her tarafa ilan etmişti” ve çok doğru bir hükme varıyor; bu tarihten sonra, Anadolu'daki müessesatımızın millileştigini, söylüyor.

Ben bir Osmanlı lisanı hocası olmama rağmen, onun tespitleriyle mesut oldum. İnanır mısınız, heyecanlandım; bugün başımızda Karamanoğlu Mehmed Bey yok fakat Mustafa Kemal var. Onun bu yolda resmi bir faaliyeti; bize güzel lisanımızı yeniden bağışlayacağı gibi, müessesatımız da yeniden millileşecektir. Emin olunuz hatta yeni Yunus Emreler, Seyyâd Hamzalar, Kul Mes'udlar çıkaracaktır edebiyatımız (2018, ss. 286-287).

Cumhuriyet Türküsü romanı derslerde materyal olarak kullanılırsa programda romanla ilgili yer alan kazanımları gerçekleştirmek için roman sırasıyla şu kazanımlarla ilişkilendirilebilir:

- Roman, A.2.7 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. İstanbul ve Ankara'nın siyasi ve sosyal ortamları karakterler üzerinde etkili olmuştur. 1922 yılının bahar ayından 26 Ağustos 1922 tarihine kadar olan zamanı konu alan romanla bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.8 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Hâkim bakış açısıyla kaleme alınmış olan romanla bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.9 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. *Cumhuriyet Türküsü* romanında yazar anlatım tekniklerinden iç çözümleme tekniğine yer vermiştir. Metinler üzerinde tekniğin tespit edilip öğretilmesinde bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.11 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. 1921 yılında yaşanan muharebelerde askerinin durumu, halkı bilinçlendirmek için yapılan toplantılar, bu toplantılara katılan dönemin önemli kadın şahsiyetleri ve Halide Edip Adıvar'ın düşünce yapısında yaşanan değişiklikler romanda yer almaktadır. Ayrıca kadınların ve erkeklerin toplu olarak ders görmesi, Kuvâ-yı Millîye ve Hilal-i Ahmer'in kadınlar cemiyetinin kurulması da dönemin gerçekliği ile ilişkili unsurlar romanda sıkça yer almaktadır.

Bunun yanı sıra romanda yer alan vatanseverlik anlayışı değerler eğitimi çerçevesinde ele alınabilir. Son olarak Mehmed Efendi'nin konuşmasında karşımıza çıkan tayy-i zaman, tayy-i mekân teriminde de manevi değerlerin tespit edilmesi bakımından bu kazanım gerçekleştirilebilir.

- Roman, A.2.12 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Türkçülük ve Osmanlıcılık fikir akımlarının romanda yer almasından dolayı bu kazanım gerçekleştirilebilir.

Tablo 7. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre *Cumhuriyet Türküsü* Romanının Kullanılması

KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMA KODLARI	CUMHURİYET TÜRKÜSÜ
-----------------------------------	--------------------

A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder	√
A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	√
A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.	√
A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.	√
A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.	√
A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	√
A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	
A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	√
A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	√
A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	
A.2. 11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	√
A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	√
A.2. 13. Metni yorumlar.	√
A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	
A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	√
A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	√

Kaf Dağı'nın Ardında

Romandaki vaka zamanı 12 Eylül 1980 yılının öncesi ve sonrasını ele alan bir zaman dilimidir. 12 Eylül askerî darbesinin öncesinde ve sonrasında yaşanan siyasi ve sosyal

gelişmeler karakterlerin üzerlerinde bıraktığı tesirlerle okuyucuya sunulur. Mevsim Öz, her ne kadar bir siyasi fikrin savunuculuğunu yapmasa da dönemin karışık siyasi ortamı ruh hâli üzerinde değişikliklere sebep olur.

“Ertesi gün, 12 Eylül, 1980’di.” (2020, s. 209).

Ha bire konuşuluyordu, bazen açıkça, daha çok fısır fısır kulaktan kulağa pek çok şey söyleniyordu. Kafam arı kovanı gibi, yüreğim ezikti. Demokrasi ve hürriyet sevdam, elbet silah önünde kurumuştur, insanın, keyfi için yahut herhangi bir ideal uğruna can almaya hakkı yoktu, bunu biliyordum ki, kan tutkusu, idealleri unutturmuş, kişisel sadizmler hâline dönüştürmüştü, yaşamıştık bunları... “Allah kahretsin..” diyordum... “memlekete silah satanları da, burada, bu işe aracı olanları da...”

Bazen umutlu sevinçler dolaşıyordu; “Falanca idareci bizdenmiş!”, “Filanca komutan bizdenmiş.” Yalnız mesela, bizim evde Şevket’in “bizden” olduğunu işitmişsem, bir iki gün sonra bir başka yerde, bir başka ağızdan onun, koyu bir faşist olduğunu duyuyordum!

Galiba 12 Eylül hareketi; umutla umutsuzluk arasına bir salıncak kurup; solu, sağ, tarafsızları, cümlemizi üstüne oturtmuştu! (2020, ss. 214-215).

Kaf Dağı'nın Ardında romanını kahraman bakış açısıyla yazılmıştır. Yazar, romanda Mevsim Öz'den geçmişini, içinde bulunduğu zamanı ve romanda yaşanan bütün olayları verir.

Bu akşam ben, bende değilim... Mehmet'te hiç değilim ve Mehmet, bende değil! Bu akşam fırtına kokusu var, Yeşil Koy'da yaşadığımdan çok daha değişik bir fırtına, belki... Kıyamet belirtisi! Hissettiklerimi kelimelere dökmem, bildiğim şu ki; sabaha karşı Mehmet'i yırttım, öğleüzeri Ömer'le yemeğe çıktım ve onun evlenme teklifini kabul ettim! (2020, s. 5).

Kitap boyunca Mevsim Öz'ün iç düşüncelerinde bilin akışı, iç konuşma ve geriye dönüş tekniklerine rastlanır.

Babam hiç âdeti olmayan bir şey yaptı; kadehi dikip başına, konyağın hepsini bitirdi, kadehi yavaşça fırlattı yere... Küçük parlak şey yuvarlandı, yeşil halının üstünde bir damla konyak.. kurumuş kalmış bir damla kan! Damla büyümekte, kan lekesi... Hayır! Yine gelenler geliyor üstüme, Mehmet'le falan ilgisi yok bu işin, kan lekesi iyice belirleniyor. Hayır!.. Görüntüyü kaybetmek için gözümü açıp kapadım, babama döndüm, sesimdeki heyecanı mümkün olduğu kadar kontrol etmeye çalışarak (2020, s. 12).

Bütün leylaklar birden açtı, Mine'nin karyolasını bahçeye çıkarmalıyım, fakat bahçe deniz olmuş baba, baba bahçemiz nerede... Nerede leylaklarımız? İşte denizin üzerinde açıyor leylak ağaçları. Ne çok renk, mor en parlağı... Işık seli bükülüp dönmekte. Dönüyorum.. dönüyorum. Sema, cânânı kalbin içine gömüp onun etrafında dönmektir. Cânân. Yâr... Yâr. Kara saplı bıçak. Kara saplı.. kara! Bir kara Mercedes'in içinde, bir adamı vurmuşlar. Yeşil halıda kan lekesi büyümekte... Benimle ilgisi yok bu lekenin, Ömer'le evleneceğim dedim ya (2020, s. 301).

Kolum kanadım kırıldı, bir koltuğa çöktüm: “Nesi var bu adamın?” “Ne olursa olsun, benim seni çok sevdiğimi...” İçimden: “ne olabilir ki baba..” dedim.. “ya

karar vereceğim evlenmeye, ya vazgeçeceğim! Hiç önemli değil, sen varsın ya, sen, mühim olan bu.” (2020, s. 20).

O sene, on yedi yaşındaydım, başıma Emel Hanım’dan gayri, bir özel tarih, bir özel edebiyat ve din öğretmeni sardı, doladı. Tarih ve edebiyatta, okulda öğrenmediklerimi öğreniyor; zihnim yeni, bambaşka, çok boyutlu bir dünyaya açılıyordu, edindiğim bilgilerin dışında, olayları değişik açılardan görüp tartabilme yeteneğini kazanıyordum (2020, s. 34).

Zümrüdüanka, Kaf Dağı’nda yaşadığına inanılan renkli tüylere sahip efsanelerde ve rivayetlerde rastlanılan bir kuş türüdür. Bunun yanı sıra Divan edebiyatı şiirlerine de sıkça konu olmuş olan Zümrüdüanka ve Kaf Dağı efsanesine Emine Işınsoy da romanında yer vermiştir. Romanına isim olarak koymasının yanı sıra Mevsim Öz’ün düşüncelerinde de bu iki kavram okuyucunun karşısına çıkar.

“Benden oldu, gidip kaçıp Kaf Dağı’nın ardına saklandı, Zümrüdüanka kuşu olup arzı kanatlarıyla.. öf be!” (2020, s. 9).

12 Mart İhtilali, 12 Eylül İhtilali ve bu ihtilaller sonucunda toplumda yaşanan kargaşa, dehşet ortamı ülkenin geneline yayılmış durumdadır. Üniversitelerde yaşanan sağ ve sol olayları ve bu olaylardan dolayı sağcı ve solcu gençlerin teşkilatlanarak birbirlerine saldırmaları, yapılan işkenceler, yakalananlar ve kaçanlar dönemin içerisinde bulunduğu gerçekliktir. Özellikle 12 Eylül askerî darbesinden sonra dönemin siyasi ve sosyal ortamını Emine Işınsoy şu cümlesiyle ortaya koymuştur; “Galiba 12 Eylül hareketi; umutla umutsuzluk arasına bir salıncak kurup; solu, sağı, tarafsızları, cümlemizi üstüne oturtmuştu! (2020, s. 215)”

Öğrenci olayları alıp yürümüştü.. gerçi bir yıl önceki 12 Mart Muhtırası’ndan sonra tevkifatlar yapılmış, birçok fraksiyonun elebaşları –bazıları arkadaşımdaydı- içeri girmişlerdi ve görünüşte üniversite ve memleket nispeten sakindi. Ancak içten içe bir kaynama ve hazırlık olduğunu, biz öğrenciler çok iyi biliyorduk (2020, s. 47).

Mamafih daha o günler, biz böyle şeylerin olabileceğini tahmin etmiyorduk, Deniz Gezmiş ve arkadaşları, Ankara’daki ODTÜ olayı, Adana ve İstanbul’daki bazı emekçi grevleri, sol eylemin en “dehşet” olaylarıydı! Sağın örgütlenmesini ise hiç ciddiye almıyorduk, bir kere onlarda sanatçı yoktu, aydın değillerdi, entelektüellere hitap edemiyorlardı. Onlar, ne denli teşkilatlanırlarsa teşkilatlanırlar, Nazi taklidi fedakâr izci grupları olmaktan öte gidemezlerdi (2020, ss. 100-101).

Ertesi gün, 12 Eylül, 1980’di.

Telefonun sesine uyandım, ahizeyi kaldırırken, saate baktım, yedi! Bu vakitte, beni uyandırmaya kimse cesaret edemezdi, yanlış numara düşmüş olmalıydı. Uykulu sesime, Sırrı’nın pek heyecanlı, pek tedirgin sesi cevap verdi:

—İhtilal oldu!

O anda topladım kendimi, hemen sordum:

—Hangi taraf?

Oldu.. bilmiyordu, ilk bildirilere bakılırsa, sağın eylemiydi.. Ancak şu anda hiçbir şey, tam belli olmazdı!

—Yok yahu, sahi mi, sağ, ha?

Adamakıllı şaşırdım, son zamanlarda bizimkiler arasında bir “sağ darbe” sözü dolaşıyordu, lakin hiç ciddiye almamıştım. Ecevit mi, biri iddia ediyormuş galiba.

Sırrı, küçük çapta çılgılık attı:

—Ordudan bahsediyorum kızım ordudan!

Belli belirsiz bir ferahlık duydum; ona ve kendime izah ettim:

—Yani ordu, idareye el koydu!

—Her neyse.. dedi.. durum kötü, 12 Mart’tan beter görünüyor şimdilik.

Oysa daha militanlar, 12 Mart’ın intikamını alıp hain bellediklerinin tümünü temizlememişlerdi! (2020, s. 209).

Romanda, Mevsim her ne kadar rahat bir yaşam sürse de kurguladığı Mehmet karakterinin o serbest, gezgin yaşamına karşı derin bir arzu duymaktadır. Ancak toplumun dayattığı kuralları bildiğinden kendisinin hatta herhangi bir kadının bu şekilde yaşayamayacağını da bilir. Bunun yanı sıra bireylerin toplum üzerindeki sorumluluğuna da yer verilen romanda toplumsal gerçeklik ilişkileri kendisini gösterir.

“Oysa Mehmet için kurduğum, düşündüğüm hayat tarzımı, bir kadın yaşayamaz, bizim ülkede.. belki hiçbir ülkede!” (2020, s. 23).

Aaa evet biliyorum, önce kendimizi adam edeceğiz!. Dedim.. Ancak bir Müslüman olarak görevimiz, diğerlerinin hatalarına da işaret etmek, göstermek, düzeltmek değil midir? Bir toplum içinde yaşadığımızı göre, birey olarak kuşkusuz, o toplumdaki biz de sorumluyuz! Bakın benim o durumumda, siz “Bana ne!” diye kenara çekilmediniz, yardım ettiniz (2020, s. 258).

Emine İşinsu’nun her romanında olduğu üzere bu romanında da tasavvufî ve dinî kavramlara sıkça rastlanmaktadır. Bu kavramlardan biri de “çilehâne”dir. Küçük, dar bir odadan oluşan çilehâneler özellikle dervişlerin belli bir gün az miktarda su ve yemekle çilesini doldurduğu yerdir.

—Ha.. dedi.. çilehane, şimdi içerde bir adam var, kırk günlüğüne.. orada oturur, ibadet eder, getirirlerse yer, getirmezlerse aç kalır!” (2020, s. 270).

Kaf Dağı’nın Ardında romanı her en kadar 1980 yılı üzerinde yoğunlaşsa da Mevsim Öz’ün geçmişe dair düşüncelerinde başka önemli tarihlere de rastlanılır. Bu tarihlerden biri de 27 Mayıs 1960 tarihidir. İlk askerî darbenin yapıldığı 27 Mayıs zamanında dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakanı da Adnan Menderes’tir. Başkanlık görevinden alınan ve Yüce Divan’da yargılandıktan sonra suçlu bulunularak hapsedilen Adnan Menderes kısa bir süre sonra idam edilmiştir. Türkiye Cumhuriyetinin idam edilen ilk ve tek başbakanı olmuştur.

“27 Mayıs hareketinde çocuktum ama iyi hatırlıyorum: İlk konuşmalarda “Sayın Cumhurbaşkanı” ve “Sayın Başbakan” lafları edilmişti.. derken bu adamlar türlü hareketler gördüler, hapis edildiler ve Sayın Başbakan ipe çekildi.” (2020, s. 211).

Küçük yaştan beri yazı yazan ve hayatına yazarak devam eden Mevsim Öz, özellikle yazı konusunda önemli bir özdenetime sahiptir. Bu, romanda şu şekilde işlenmiştir:

Yetenek ayrı.. dedim.. ben inanırım, geç. Disiplin önemli. Çok disiplinli olduğumu biliyorsunuz, bak on dört yaşımdan beri her gün bir şeyler yazarım ben. Her Allah’ın günü, ama öykü, ama anı, ama mektup, not.. ne bileyim, yazarım işte. Yazı, yaşantımın bir parçası değil, kendisi (2020, s. 97).

Emine Işınsu, otobiyografi tarzında kaleme aldığı ve son eseri olan *Kendimden Kendime*’de daktilo ile olan bağından şu şekilde bahsetmiştir;

Âdetim daktiloya iki kere yazmaktı, birincisi yaz boz kopyası, ikincisi esas roman!..

Nerede benim sevgili daktilom!..

Bir yaz, masaüstü bilgisayarımı götüremeyeceğim için yazlığa, daktilomu almak istemişim, kocam da, çocuklar da, ‘artık daktilo ile yazamazsın.’ Demişlerdi. Fakat denedim. Gerçekten de ağır ve hantal geldi benim sevgili daktilom (Işınsu, 2020, s. 58).

Kaf Dağı’nın Ardında romanının başkahramanı olan Mevsim Öz de aynı Emine Işınsu’nun kendisi gibi daktilo ile yazmayı seven biri olarak romanda yer alır. Yazar ve karakteri arasındaki bu benzerlik dikkat çekicidir.

Sevgili yazı makinem, ona sadece dokunmak, hayır onu şöyle iki elimle kavramak dahi, beni rahatlatmaya yetiyor. Kim ne derse desin, alaya alsınlar kabulüm, iddia ediyorum yazı makinemle benim aramda bir duygu alışverişi vardır! İlk hikâyem yayınlandığı gün, babam hediye etmişti.. o gün bugün beraberiz. O olmazsa, yazamam gibi geliyor (2020, s. 59).

Mevsim Öz, roman yazmak için daktilosunun başına oturduğunda yeni yazacağı romanı için düşünmeye başlar. Mevsim’in düşüncelerinde kurguladığı ve yazmak istediği romanın Emine Işınsu’nun kaleme aldığı ilk romanı olan *Küçük Dünya* olduğu görülür.

Velhasıl bir roman yazmaya karar verdim; bir aşkı anlatmak istiyorum. Kelimelere dökülmemiş, karşılıklı alışverişi hep belirsiz kalan, aynı zamanda iki kişi tarafından derinlemesine duyulan bir aşk. Şu zamanda olabilir mi? Biraz zor. Ancak taraflardan biri evli olursa ve aile kavramına değer veriyorsa, olabilir... Evli olan, kadındır elbet.

Evet kadını, evli olacak. Ters bir evlilik yapmış, yapar ya. Ters evlilikler genellikle bir şeyden kaçmak için yapılıyor; aile baskısı, baba korkusu, kuralcı bir anne, çeşitli engellemeler. Bunlardan biri olmalı. Ya erkek? İşte o mühim, benim kadını ona âşık olacak kadar değer vermişse, o adam.. o adam? Kuzum, nasıl bir erkeğe âşık olunur? En azından iyi.. nasıl iyi? Anlayışlı, ilgili, tanıyan, sorumluluk taşıyan, karşısındaki kadını kişiliğini, kendi egosuna göre biçimlendirmeye kalkmayan. Çocukluktan sıyrılmış... Babam! İyi ama o da şu düşündüğüm

vasıfları kızına karşı taşımakta, kadınlarına bana davrandığı gibi davranmıyor ki....

Belki benim kadını görmektedir erkekte bu özellikleri, yani ona değil de, bir biçimde kafasındaki adama âşıktır, evet.. böylesi daha iyi! Erkek de, haydi canım o kadar kıymayayım; sağlamdır, güvenilir biridir, en azından iç çatışmasını bitirmiş, kendini kabul etmiş, hayata iştirak eden, etkenliği olan bir adamdır. Koca.. hımm, aman yahu o da dert mi, yaz tanıdığın herhangi bir kocayı, olsun bitsin! Neyse yazarken tipler iyice belirlenir, meseleler çözüme ulaşır nasıl olsa. Yapacağım iş kadının karakterini iyi çizmek, onun ruh hallerine sanki bana aitmiş gibi sahip olmak.. sonrası, gelir. Fakat bu üçlü ilişkide bir romana yetecek kadar malzeme var mı elimde? Bir Anadolu şehri bulmalı, değişik. Hayır, o şehrin ezilmişliği; büyük kent, küçük kent farklılıkları, yabancılaşma falan değil tasam. İstanbul'dan değişik bir yer olsun, kendine has özellikler taşıсын, yeter (2020, ss. 90-91).

Kaf Dağı'nın Ardında romanı derslerde materyal olarak kullanılırsa programda romanla ilgili yer alan kazanımları gerçekleştirmek için roman sırasıyla şu kazanımlarla ilişkilendirilebilir:

- Roman, A.2.7 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. 1980 yılının çalkantılı siyasi ve sosyal ortamı ve bu ortamın başkahraman Mevsim Öz'ün ruh hâli üzerindeki yansımalarına romanda yer verilir.
- Roman, A.2.8 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Kahraman bakış açısıyla kaleme alınmış olan romanla bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.9 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Romanda kullanılan bilinç akışı, iç konuşma ve geriye dönüş teknikleri anlatım tekniklerinin tespitini kazandırmada kullanılır.
- Roman, A.2.11 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Yaşanan sağ-sol çatışması, üniversite öğrencilerinin yürüyüşleri, 12 Eylül darbesi döneminin gerçekliğine ilişkin unsurları yansıtmaktadır. Bu siyasi ortamın bir diğer göstergesi de Mevsim karakterinin küçükken hatırladığı 27 Mayıs 1960 darbesi ve bu darbe sonucunda idam edilen Başbakan Adnan Menderes'tir. Bu ayrıntılar dönemle ilgili önemli siyasi ve sosyal gerçeklerdir.

Romana ismini veren Kaf Dağı ve Kaf Dağında yaşadığına inanılan Zümrüdüanka kuşu, romandaki mitolojik öğelerin belirlenmesinde kullanılabilir. Bunun yanı sıra Mevsim Öz karakterinin düşünceleri üzerinden özdenetim değerini ve dönemin toplumsal normlarını tespit etmek mümkündür.

Emine Işınsu'nun romanlarının vazgeçilmez unsurlarından olan tasavvufi öğelere de romanda rastlamak mümkündür. Bu bahsedilenlerden yola çıkarak bu kazanım gerçekleştirilebilir.

- Roman, A.2.14 kodlu kazanımın öğretilmesi için kullanılabilir. Emine Işinsu'nun daktiloya duyduğu sevgi ile romanda Mevsim Öz'ün daktilosuna duyduğu sevgiden yazarın romanda kendisinden izler verdiği görülür. Ayrıca, Mevsim'in yazmak için kurguladığı bir romanının kurgusunu okuduğumuzda bu kurgunun Emine Işinsu'nun Küçük Dünya romanına ait olduğunu görmekteyiz.

Tablo 8. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Kaf Dağı'nın Ardında Romanının Kullanılması

KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMA KODLARI	KAF DAĞI'NIN ARDINDA
A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder	√
A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	√
A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.	√
A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.	√
A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.	√
A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	√
A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	√
A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	√
A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	√
A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	
A.2. 11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	√
A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	
A.2. 13. Metni yorumlar.	√

Tablo 8. (devamı)

A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	√
A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	√
A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	√

Tutsak

Emine Işınsu, kadınların yaşadığı tutsaklık ve Kerkük Türklerinin yaşadığı tutsaklığı anlattığı bu romanında birden fazla anlatıcı kullanmıştır. Anlatıcı değişikçe bakış açısı da roman boyunca değişmiş ve okuyucuya farklı bakış açılarından romana bakma imkânı sunmuştur. Kahraman bakış açısını ve hâkim bakış açısını roman boyunca bölüm bölüm tespit etmek mümkündür.

“Orhan kocaman kafasının altında ahenkle sallanan hantal vücudunu piyonun ardına sakladı. Yüzünün kızılığına, en utanmazından bir tebessüm eklenmişti. Çevresine dağılmış on iki gevşek ses, hep birden ve aynı anda;

- Olmadı, bitmedi... Devam, haydi, devam! Diye bağırdı.” (2018, s. 7).

Tutsak romanında, yukarıda da bahsedildiği üzere kahraman bakış açısıyla yazılmış bölümler görülür.

“Arkalarından kapıyı kapattım, merdivenden gürültüleri geldi, Haldun’un şarkısı, derken kalkan otomobillerin sesleri. Öyle kapıya dayanıp bekleyişim, onları dinlediğimden değil, midem bulanıyor.” (2018, s. 11).

Işınsu, romanın başkarakteri olan Ceren’in düşüncelerine yer verirken anlatım tekniklerinden bilinç akışı ve iç konuşma tekniklerine sıkça yer vermiştir. Bunu yanı sıra farklı bakış açılarıyla romanını yazdığını belirttiğimiz Işınsu, hâkim bakış açısıyla yazdığı bölümlerde iç çözümleme ve geriye dönüş tekniğini de kullanmıştır.

Sıkı sıkı yapıyorum, tırnaklarımı ve dişlerimi geçiriyorum ve artık bu ‘dokunulmazlık’ açısından bakıyorum her şeye. Komik değil mi? Ama kaderi yaşadığımın aksi iddia edilebilir mi? Ah neden bu sorular? Al cemiyetin bütün bireylerini tek tek sor istersen, kim çözüm getirebilir? Boş ver kızım Ceren, en iyisi bütün gece patlayıp atlayan kahkahaları topla, bir büyük kah-ka-ha olsun, işte onu ta yüreğinin içinden boşalt gitsin... Uzasın... Nasıldı, nasıldı? Küplü bir şey.

Ha, yerden göğe küp dizseler, en alttakini bir çekseler, seyreyle sen gümbürtüyü (2018, s. 11).

Ben hiç uyumadım biliyor musun? Dedi. Sizden çıkınca işkembeciye gittik. Suna arabasının lastiklerini kestikten sonra, kocası ile pek iyi olmuş, o gezdirdi bizi. Çankaya’da güneşin doğuşunu seyrettik, sonra yedide bıraktılar beni eve. Ne halt edersin, başımı yastığa koysam bir daha kalkmam, iyisi mi duş yapıp giyindim. Erken erken işe geldim, şimdi sallanıyorum (2018, s. 19).

O zaman yeni evlenmişlerdi. Orhan yedek subaylığını yapıyordu. Ne kadar az paraları vardı! Ay sonlarında Ceren birikmiş yoğurt kâselerini, gazoz şişelerini falan satıp yiyecek alırdı. Maaş küçük olduğundan zahir, ay başlarında Orhan parayı karısına verip idare etmesini söylerdi. Genç kadın da yarım kilo kıyma ile üç çeşit –hem de leziz- yemek yapıp ev kadınlığı ile övünürdü (2018, s. 26).

““Neden geldim sanki? Meliha ısrar etti, etmez olaydı. Kocası sihirbaz sanki, bir dokunuverince şişmanlayacağım! Pöf, çok istiyorum da şişmanlamayı... Patlasınlar... Şimdi kim bilir, kaç dakika burada böyle oturup...” diye düşünürken, birden radyoyu kapattı doktor.” (2018, s. 54).

Tarık karakteri üzerinden okuyucunun karşısına Kerkük Türklerinin yaşadığı problemleri çıkaran Emine Işinsu romanda Kerkük Türklerinin yaşadığı sıkıntılardan, Irak’ta yaşanan ihtilalden ve Türkiye’deki siyasi rejimden bahsederek dönemin gerçekliğine ilişkin unsurlara yer verir. Bunların yanı sıra boğazlar meselesi üzerine Kerkük’teki Türkler tarafından söylenen bir hoyrat da romanda dikkat çeken unsurlardandır. Ceren üzerinden kadın tutsaklığını dile getiren Işinsu, Ceren’in arkadaşı üzerinden de boşanmış bir kadının toplumdaki yerine dikkat çekmektedir. Bu durum, metnin toplumsal gerçeklikle ilgisini göstermesi bakımından önemlidir.

“Kadın hemen susuverdi. Ceren kahkahalarla güldü. Çok değil, on yıl önce, “Paşa gitti, demokrasi geldi!” diye bayram yapıyordu halk. Bu beyinsiz deve, “Demokrasi nedir?” diye sorsan, “Canının çektiğini yapmaktır,” diye cevap veriyordu.” (2018, s. 14).

“Kerkük’ün Anadolu’dan da eski bir vatan olduğunu bilmezdi. Bu vatanda elli yıldan beri bir yaranın, gündün güne derinleşip kokuşarak büyüdüğünü yine hiç öğrenememişti. “Tutsak Türk” ah, böyle birini, Tarık’ı görünceye kadar tanımamıştı.” (2018, s. 44).

“Biliyorsunuz, Irak’taki ihtilal, kralı devirdi, öldürdü geçti, ama komünist hareketin su yüzüne çıkmasına sebep oldu. Kasım siyasi suçluları affedip Barzani’nin Rusya’dan Irak’a dönmesine sebep oldu. Küba’da, Castro rejimi şiddetle renk değiştiriyor, diyorlar, hep ihtilal sonrası...” (2018, s. 56).

“Temmuzmuş, 14 Temmuz! İnsan nasıl unutabilir bu tarihi. Kerkük’te toprak evler, taş köprü hatırlar bu tarihi. Hatırlar mutlak.” (2018, s. 59).

“... Tarık’ın sık sık söylediği bir hoyratı tekrarlıyor: “Ağlarım ağlar kimin / Derdim var dağlar kimin / Yüz yerden yaralıyam / Gezerem sağlar kimin.” (2018, s. 59).

Boğazlar

Kasap koyun boğazlar

Tanrı yer dağıttığında

Türk’e düştü Boğazlar.

—Ne güzel diyor Ceren, bak Kerkük nasıl ilgili bizim meselelerimizle.

—Ceren, biz meseleleri sizin, bizim diye görmeyiz ki! Tek mesele vardır ortada, Türklerin meselesi, ha Musul’da doğmuşsun ha Anadolu’da, ne fark eder? Ruslar Boğazları istiyor, Türk’ün boğazlarını, mesele bu. Oradakilerin de içi buradakiler kadar yanıyor; dinle:

Avazlar

Göge çıktı avazlar

Arz çıksa mihverinden

Türk’ten çıkmaz Boğazlar (2018, s. 120).

Dikkat! Dikkat! Muhterem vatandaşlar! Radyolarınızın başına geçiniz. Güvendiğiniz Silahlı Kuvvetlerinizin sesi, bir dakika sonra sizlere hitap edecektir. Bugün demokrasimizin içine düştüğü buhran ve son müessif hadiseler dolayısı ile ve kardeş kavgasına meydan vermemek maksadı ile Türk Silahlı Kuvvetleri, memleketin idaresini eline almıştır. Bu hareketi, Silahlı Kuvvetlerimiz, partililerin içine düştükleri uzlaşmaz durumdan kurtarmak... (2018, s. 197).

Kolay değil kavrayabilmen, çünkü insanların tümüne bu nikâh halkasının içinden bakıyorsun, onlar da sana öyle. Yüzüğü çıkardığın an çehreler değişiyor. Anlayamazsın, çünkü genç kızlık gibi değil bu... Bu garip bir şey... Çehreler değişiyor doğru. Olayların bir değil, iki değil, belki üç, belki dört yüzü birden beliriveriyor karşısında (2018, s. 36).

Romanda ağırlıklı olarak kendini göstermese de yer yer fikir akımlarının yansımaları da vardır. Türkçülük fikir akımı özellikle Tarık karakteri üzerinden romanda yerini almıştır.

“Almanya zaferden zafere koşarken Saraçoğlu Türkiye başvekili olarak, meclis kürsüsünden, “Biz Türk’üz Türkçüyüz,” diye haykırıyordu, “Türkçülük bizim için bir kan meselesi olduğu kadar bir kültür meselesidir,” diyordu...” (2018, s. 64).

“Turancılık bir ülküdür, dedi Tarık, ülküsü olmayan bir millet nasıl yaşar yahut neden yaşar? –Kafası almıyordu!-” (2018, s. 65).

Tutsak romanında yer alan kazanımlar:

- Roman, A.2.8 kodlu kazanımı sağlamaktadır. Romanda hem kahraman bakış açısı ve hâkim bakış açısının kullanılmasıyla bu kazanım gerçekleştirilebilir.
- Roman, A.2.9 kodlu kazanımı sağlamaktadır. Kahraman bakış açısıyla yazılan kısımlarda anlatım tekniklerinden bilinç akışı ve iç konuşma tekniği; hâkim bakış

açısıyla yazılan kısımlarda ise iç çözümleme ve geriye dönüş tekniğinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

- Roman, A.2.11 kodlu kazanımı sağlamaktadır. Türkiye'nin ve Kerkük'ün içinde bulunduğu siyasi ve sosyal ortama, Kerkük Türklerinin yaşadığı tutsaklığa ve toplumun boşanan kadına bakışına yer verilmesi bu kazanımı sağlar.
- Roman, A.2.12 kodlu kazanımı sağlamaktadır. Romanda Türkçülük, Turancılık fikrinin yansımaları görülmektedir.

Emine İşinsu'nun kaleme almış olduğu *Tutsak* romanı birçok kazanımı sağlamaktadır. Ancak romanın bazı bölümleri ders kitabına alınacak nitelikler kısmındaki bazı maddeleri taşıyamamasından dolayı romanın birtakım bölümleri derslerde materyal olarak kullanılmamalıdır. Bahsedilen olumsuz durumlar şunlardır:

Tutsak adlı romanında evli bir çiftte yer verilmiştir. Ressam olan Ceren, Orhan ile yaptığı yanlış bir evlilik sonucu mutsuz bir evliliğe hapsedilmiştir ve iç sıkıntısını geçirmenin, eşine tahammül edebilmesinin tek yolu sarhoş olmaktır.

Karşılıklı rakı içiyorlar. Ceren iyi biliyor ki sarhoş olmazsa artık geceleri, kocasına tahammül etmenin imkânı kalmadı. Bile bile uyuşturuyor beynini (2018, s. 49).

Ceren'in eşi Orhan, çocukluğundan itibaren annesi tarafından aşırı derecede övülerek ve kadınların onun yanında değersiz olduğu düşüncesi ile büyütülmüştür. Küçük yaşlarda annesiyle yaşadığı durumlar kişiliği üzerinde olumsuz etkilere sebep olmuştur. Orhan, roman boyunca karısının en yakın arkadaşına yaklaşmaya çalışan ve karısını aldatan, bunu da erkeklik olarak gören bir karakterdir.

“Kadın mı; ne olacak oğlum, biri olmazsa öbürü! Kadınlardan bol ne var? Sen bir tanesin. Sen güzelsin, akıllısın. Bir tanesin, cansın. Erkeksin. Kadından bol ne var oğlum, hepsi kurban önüne, vur birine tekme, al öbürünü...” (2018, s. 152).

Uzun süre böyle bozuk geçiyor... Ta ki Orhan karısının başarısını hazmedinceye kadar... Bu huzura da, şüphesiz, randevuevine gidip orada bir iki kadınla yatması yardımcı oluyor; “Oh,” diyor, bir arkadaşına, “kendime güvenim geldi yahu!” (2018, s. 51).

Haldun'un diploma eksikliği, erkekliğine yansıyor ve karısını ne kadar çok aldatırsa o kadar bütünleştiğini sanıyor. Müzikte bir şey yapmak istemiş onu da becerememiş. Eee bi tek, kala kala bi tek erkekliğine kalıyor, sığınıyor, nasıl sığınmaksa! Ona göre erkek demek, bir sürü kadınla yatmak demek, o kadar. Anlıyor musun Orhan? (2018, s. 27).

Romanda yer alan bu olumsuz ifadeler öğrencilerin sınıf düzeylerine ve on sekiz yaş üstü unsurlar barındırmasından dolayı yaş seviyelerine uygun olmayıp ruh dünyalarını olumsuz etkileyeceği sonucuna varılmıştır. Yukarıda romandan alınan alıntılardan ve açıklamalardan

dolayı *Tutsak* romanının belirtilen bölümleri, ders kitabında yer almaya ve derslerde materyal olarak kullanılmaya uygun bulunmamıştır.

Tablo 9. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre *Tutsak* Romanının Kullanılması

KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMA KODLARI	TUTSAK
A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder	√
A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	√
A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.	√
A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.	√
A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.	√
A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	√
A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	√
A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	√
A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	√
A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	√
A.2. 11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	√
A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	√
A.2. 13. Metni yorumlar.	√
A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	√

Tablo 9. (devamı)

A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	√
A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	√

Sanct

Emine Işinsu, sağ ve sol kesimi savunan gençliği ele aldığı *Sanct* romanında hâkim bakış açısını kullanmıştır.

“—Kar ki, ne kar!

Dedi Salih, bezgindi, yorgundu. Şoföre hiç kızmamıştı. Canı konuşmak istemiyordu. Düşünmek istemiyordu. Hiçbir şey istemiyordu. Yüreğinden bir damar, Süleyman'ı yerde yatarken gördüğü zaman, kopmuştu. Ondan sonra yuvarlanıverdiği boşlukta, yaptıklarını yapılması gereklidir, diye yaptı...” (2018, s. 6).

Hâkim bakış açısıyla yazılan eserlerde çokça karşılaşılan anlatım tekniklerinden biri olan iç çözümleme tekniğini romanda tespit etmek mümkündür.

““Polis mi? Niçin?.. Yoksa baskın yapan bütün arkadaşları topluyorlar mı?.. Benim orada olduğumu nasıl ispat edecekler?” Böyle düşündü Coşkun.” (2018, s. 14).

““Demek doğruymuş, burada, onun evinde bir şeyler dönüyor olmalı, yoksa bunca teksir, kitap ne arasın, rezalet!” Diye düşündü, hemen çıkıp gitmekle oturmak arasında tehdit etti.” (2018, s. 248).

İstanbul ve Ankara'da özellikle üniversiteli gençler arasında yaşanan sağ-sol çatışması ve bu çatışmanın yansımaları dönemin gerçekliğini yansıtmak için romanda yerini almıştır. Işinsu, iki tarafında düşüncelerine romanda açıkça yer vermiş ve Yusuf İmamoğlu gibi fikirleri uğrunda şehit düşmüş kişileri de romanında işlemiştir. Nitekim romanın baş kahramanı olan Dursun Önkuzu da o kişilerden biridir.

Yüksek Öğretmen Okulu'nu ellerinde tutan, ülkücüleri dışarı koyuvermeyen gençler de bekliyordardı. Silahları vardı, kurşunları bol. Bina kapılarına, merdivenlere demir karyolalar bağlamışlar, cereyan veriyorlardı. Kendi çaplarında iyi tahkim edilmiş birer kale idi binaları, ki girip çıkmanın imkânı yok... Yine de İlâhiyat'ta yanıp sönen ışıklar, arsadaki dövüşme olayı... Caddeyi kaplayan polis arabaları sınırlarını bozuyordu. Bir hücumla, her an hazır, bekliyordardı. Beyinleri donmuş gibiydi, küfür etmeye bile takatleri kalmamıştı. Ufak bir gürültü ile, ancak tetiklere basabilirlerdi (2018, s. 10).

“Gençlik, bu kokuşmuş düzene karşı çıkıyor. Gençlik her bir haksızlığa ve Ege'nin Söke'sinden başlayıp, Doğu Anadolu'nun Mardin'inde düğüm üzerine düğüm atılan adaletsizliğe karşı çıkıyor. Gençlik, bu düzeni yalnız kendi çıkarları için kullanıp, yıllardan beri sömürülmüş Türkiye halklarını daha fazla sömürmek isteyenlere karşı çıkıyor. Gençlik mücadelesinde devrimcidir. Devrimci gençliğin amacı, devrim ateşini fabrika fabrika, köy köy, toplumun bütün sınıflarına doğru sıçratmak, bütün sınıflarda devrim yangını tutuşturmadır. Gençliğin tek sloganı: Millî Demokratik Devrim'dir.” (2018, ss. 51-52).

“İstanbul'daki olaylar Ankara'dakine benzemedi, bağırdı açılan yaralar misali, memleketi etkiledi... Dursun, Yusuf İmamoğlu'nun katledilişini, gazetelerde okuduktan sonra, dergi yazıhanesine gerçeği dinledi... Göçmen Yusuf! Yiğit Yusuf!...” (2018, s. 168).

“Ama sol gençlik, dikkat Leylâ...” diye geçirdi içinden; sosyalist öğretiyi tam kavramış kişiler değil. Daha idealizmden, materyalizme geçememiş olanlar... Gerçeği anlamış olanlar... Daha, “Bir Türkiye var” yahut “Kürdistan kuracağız” diyenler... Aslında onların kalkınma, güvenli bir toplum olma, sosyal adaleti sağlama gibi, pek soylu gayeler uğruna didindiklerine inanıyorlar... Karşılarına dikileni yanlış tanıyarak ölüyorlar ve öldürüyorlar (2018, s. 318).

Türklerin eski zamanlardan beri önem verdikleri törelerini, Ergenekon Destanını, bozkurdun Türkler için taşıdığı önemi, İslâmiyet'i kabul etmelerinden önce şamanlık yapmalarını ve Türklerin cihan hâkimiyeti için verdikleri mücadeleyi romanında işleyen Işınsoy millî, manevi değerlere ve tarihî, mitolojik öğelere sıkça yer vermiştir.

“Türkler, esirlere iyi muamele ederler, töre budur.” (2018, s. 13).

Gayet tabii kızlara, kadınlara bir şey yapamazsınız. Türkler tarihleri boyunca kadınlara saygılı olmuşlardır. Onları korumuşlardır. Sizin temsil ettiğiniz cephe, Türk töresinin, görgüsünün örneği durumundadır. Çocuklar, Milliyetçi Hareket'in içindeyseniz, başka türlü hareket etmeniz mümkün değil... Ha şunu da biliyorsunuz değil mi. Türkler tutsaklarına da iyi muamele ederler (2018, s. 121).

Ben Türk'üm, bundan gurur duyuyorum, eskiden Türklerin çok çok kahraman olduklarını da biliyorum. Ergenekon Destanını da biliyorum. İşte bunun için komando olmak istiyorum, çünkü komandolar bozkurtlar. Bozkurdun önderliğinde Ergenekon'dan çıktığımız gibi, yine bozkurtların önderliğinde Türklerin, ataları gibi kahraman olacaklarına, ilerleyeceklerine, güçlü ve büyük Türkiye'yi kuracaklarına inanıyorum (2018, ss. 61-62).

“—Peki dedi, bozkurt meselesinden bahsetmediniz mi?..

—Bahsetmez olur muyum ağabey, dedim ki bozkurt milli sembolümüzdür. Siz istesenez de, istemesenez de okullara girecek, tarih hocası Göktürk Devleti'nden bahsederken, Türkçe hocası, destanlarımızı işlerken bozkurdu anlatacaklar.” (2018, s. 324).

“Bu çok, çok eski bir inanç,” dedi, “belki de Türklerin Şamanlık devrinden kalma... Bilmez misin, eskiden yeni doğana ad konmaz, çocuk ismini kendi hüneri, fedakârlığı, kahramanlığı ile elde ederdi. Dedem Korkut da gelip, boy boylar, soy soylar, yapılan kahramanlığa, çocuğun hünerine göre bir isim koyardı ki, Dede Korkut zamanında, Türkler İslamiyet'i kabul etmişlerdi. Daha sonraları,

bu inanç da diğer bazıları gibi değişikliğe uğramıştır. Ana-baba, yeni doğanın kaderini, karakterini kendi gönüllerinin çektiği gibi olsun istemişler, önce ismini koyalım. Tanrı da çocuğu istediğimiz yola doğrultsun demişlerdir. Öyle olacağına da inanmışlardır. Dursun, yavrum, milletin inançlarını küçümseme. Bu millet, pek büyük bir tarihin mirasçısıdır, bu yüzden âdet ve töreleri asırların içinden süzülüp gelmişler. Hemen hepsinde bir gerçek payı ve mutlak ibret vardır” (2018, ss. 110-111).

“Türk milleti kendini dünyaya nizam vermek için yaratılmış bir kavim olarak kabul etmiş, bu inançla da cihan hâkimiyetleri kurmuştur.”

Tanrı ile Türk arasında bir kutlu bağ, ta ezelden atılmış, ebediyete devam edecek, buna inanmış, Türkoğlu. Bu inançtan cesaret almış... (2018, s. 336).

Sancı romanında Leyla'nın babası üzerinden Batılılaşma düşüncesine yer verilmektedir.

Roman boyunca tarafsızlığını koruyan ve sağ-sol çatışmasına karışmayan Saadettin Bey'in batıya olan hayranlığından dolayı Batılılaşma anlayışının yansımalarını görmek mümkündür.

—Tamam, aferin, Ali, bak Milliyetçi Hareket yepyeni bir yoldadır, bütün milliyetçi geçinen kurum ve partilerden daha değişik ve emin bir yolda. Dikkat et, Batı'nın tekniğine değil karşı oluşumuz, Batı'nın kültürüne, Batı'yı Batı yapan törelere, âdetlere, dünyaya bakış açısına, anlıyor musun Ali? Sanırım anlıyorum... dedi Ali, (Babasının Batılılaşmak üzerine anlattıklarını hatırladı, sordu.) Peki niçin Atatürk Batılılaşmak istemiş?

—Atatürk Batılılaşalım dememiş ki, muasır medeniyet seviyesine çıkalım demiş. Yani bilim ve teknikte, en medeni memleketlerle aynı seviyede olalım demiş. Batılılaşmak ayrı bir şey, bilim ve teknikte ilerlemek ayrı bir şey. Ali, pırıl pırıl güldü:

—Türkiye'nin, aya füze gönderdiğini düşünebiliyor musun, ne kral olurdu!

Dursun da güldü:

—Hem de ne kral, ama dikkat et, kendi benliğinden soyunmamış bir Türkiye'nin, Amerika'nın vs. uydusu olmayan, Türk Türkiye'nin... (2018, ss. 333-334).

Sancı romanında Emine Işınsu, 1971 yılında kaleme aldığı *Ak Topraklar* romanından kısaca bahsetmiştir.

Yağmur Beyler, İnal Beyler, Sanduk Beyler ve yiğitleri, ok ve kılıçları ile açtıkları yollarda, zaman zaman ermiş kişilere rastladılar. O erenlerle, dindaş ve soydaşları. Onların atları ve kılıçları yoktu, kopuzları vardı, dillerinde "Tek Tengri" vardı. İslâm nurunun taşıyıcısı ve yayıcısıydılar. Sultan Tuğrul'un, Çağrı Başbuğ'un ve dahi Sultan Alparslan'ın gönderdikleri vardı aralarında, kendi gönüllerinin buyruğuna uyup gelenler de. Yollarda, dağlarda, kentlerde bu erenler:

"La ilahe illallah Muhammeden resûlullah." söylüyorlardı, halk derleniyordu çevrelerine... Alp erenlere rüzgârla yarışanlara o yollar, daha bir kolay açıyordu.

Orta Asya'nın alp yiğitleri, bu toprakları "Ak Topraklar" deyip, sevip, yurt kılınca... Erenler, gittikçe genişleyen halkalar misali, daha içlere, batıya, kuzeye, güneye yayılagittiler... (2018, s. 106).

Sancı romanında yer alan kazanımlar:

- Roman, A.2.8 kodlu kazanımı sağlamaktadır. Sancı romanı hâkim bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Bundan dolayı da bu kazanım gerçekleştirilmektedir.
- Roman, A.2.9 kodlu kazanımı sağlamaktadır. Hâkim bakış açısıyla yazılmış eserlerde sıkça karşılaşılan iç çözümleme tekniğini Sancı romanında tespit etmek mümkündür.
- Roman, A.2.11 kodlu kazanımı sağlamaktadır. Dönemin içinde bulunduğu gerçekliğini vermesi, üniversite ortamına ve sağ-sol düşünceleri savunan gençlere ışık tutması bakımından verimli bir eserdir. Bunların yanı sıra mitolojik ve tarihî öğelerin tespiti, Türklerin töre anlayışı da Sancı romanında mevcuttur.
- Roman, A.2.12 kodlu kazanımı sağlamaktadır. Leyla'nın babası Saadettin Bey üzerinden Batılılaşmanın romandaki yansımaları görülür.
- Roman, A.2.14 kodlu kazanımı sağlamaktadır. Sancı romanında 1971 yılında kaleme almış olduğu *Ak Topraklar* romanından bahsetmiştir.

Emine Işinsu'nun kaleme almış olduğu *Sancı* romanı birçok kazanımı sağlamaktadır. Ancak romandaki bazı bölümler, ders kitabına alınacak nitelikler kısmındaki maddelerin birkaçını taşıyamamaktadır. Bahsedilen olumsuz durumlar şunlardır:

Olayları yakından izleyen, bir kısmını bizzat yaşayan yazarın, roman kahramanlarına söylediği milliyetçi görüşlerle bezenen eser, belli bir görüşün sözcülüğünü yapıyor. Bu özelliğiyle *Sancı*, tezli bir romandır (Yazıcı, 2017, s.306).

Emine Işinsu'nun kaleme aldığı *Sancı* romanında Dursun ve arkadaşları üzerinden sağ kesimi ve bu kesimin savundukları ideolojiyi, Leyla ve çevresi üzerinden de sol kesimi ve bu kesimin savunduğu ideolojiyi görmek mümkündür. Yazar, her ne kadar iki ayrı düşünce ve çevreye yer vermiş olsa da romanında ağırlıklı olarak sağ ideolojiyi savunan karakterlerin yanında yer aldığı görülmektedir. Sağ kesimden olan Dursun Önkuzu karakterinin taşıdığı iyimser, hoş özelliklerin yanı sıra sol kesimin savunuculuğunu yapan Seyhan karakteri kötü, saldırgan, ahlaksız olarak okuyucunun karşısına çıkar. Sadece bu karakterler üzerinden değil, Emine Işinsu sağ kesimi savunan bütün insanları iyi, ahlaklı bir şekilde romanında göstermiştir.

Seyhan oturdu, çok ufak tefekti, anca Turgut'un yarısı kadar. Biçimsiz bir kafası, seyrek sarı saçları vardı. Küçük ve birbirine son derece yakın mavi göz arasından uzun bir burun, beklenmedik bir tarzda fırlıyordu. Sanki birisi onu, bu gözlerin arasına alay olsun diye yerleştirivermişti! Dudakları ince kırmızı, ağzı genişti. Zayıf yüzünü, kızılı sarılı üç günlük bir sakal kaplamıştı. Üzerinde, kahverengi buruşuk bir pantolon, kirli beyaz bir kazak ve lacivert ceket vardı (2017, s. 79).

“Ortaokulu bitirinceye kadar, meselesi, “insanlık” kavramı oldu. Pek oyun oynamazdı. Ya şurdan burdan bulup buluşturduğu kitapları okur, ya basma perdelerini çekip kapattığı kerevetin üstüne yata, düşünürdü.” (2017, s. 99).

Dursun, sırtüstü uzanıp gözlerini isle kararmış tavana dikti: “Kız gibi saf!”, “Çekingen, durgun!”, “Sessiz, sakın, kendini hep ikinci, üçüncü plana atar.”, “alındır ha, birdenbire öfkeleniverdi mi..” Ve nihayet... “Çıtkırıldım yürekli!” Aslında kendi hakkında bütün bu söylenenler, birbirini tamamlayan şeylerdi, yine de “bütün”ü tarifte yetersizdiler. Sükûnetinde inadı, çıtkırıldım yüreğinin ta derininde sağlam iradesi olmasa, o, militan bir ülkücü olabilir miydi (2017, s. 367).

Turgut aracılığıyla Seyhan ile tanışan Leyla, aynı gün içerisinde Seyhan tarafından tecavüze uğrar. Bunun yanı sıra romanda Dursun’un çocukluğundan tanıdığı hemşire Nurten’in Seyhan tarafından istismar edildiği de görülmektedir. Nurten, hemşireliği bırakmış ve Seyhan tarafından ona açılan bir evde devrimcilere hizmet etmeye başlamıştır.

—Eee, biraz uzattın şekerim, vaktim az... (Sesi o eski militan sesi, soğuk, emredici, hâkim, sağ elini kaldırdı, yavaş yavaş nişan alıp indirirken silâhı, tetiği düşürdü.) Hemen soyun ve yat, dişlerini sıkmana ve gözlerini kapatmana müsaade ediyorum. Leyla çaresiz soyunmaya başladı.

“Nasıl olsa bırakacak tabancaları,” diye düşünüyordu, “birden fırlar, kalkar... Silkeler atarım üstümden, ne kadarcık canı var. Çırlıçiplak sokağa fırlasam da umurumda değil. Yok kapıcı dairesine sığınırım, polis çağırırlar... Çağırırlar, n’apım, Profesör Saadettin Koç’un kızına tecavüz ettiler! Gazete manşetleri! Oh ne âlâ! Pis komünistler deyip yakamı kurtarırım. Peki ya ben ne arıyordum o pis komünistlerin ininde? Ne cevap veririm? Ne yapayım Tanrı’m, vallahi billahi inanacağım sana, tek Turgut’u döndür... Aman, ne derlerse desinler, atacağım üstümden, sıskacık şey ne olacak! Elbet bir şey bulurum, hah, kapıcıya para veririm, para, bol para, keserim sesini.”

Fakat Leyla, günler geçtikten sonra bile o "sıskacık şey"in ezici kuvvetini aklına sığdıramadı. (2017, s. 86).

“—Devrimciler de hizmet istiyorlar senden, hem de... Şey hizmetler!.. Yani moral verme falan gibi, şey hizmetleri!..” (2017, s. 261).

Sol kesimin kadınlara karşı bu davranışlarının aksine, sağ kesimi savunanlar kadınlara zarar vermez ve onları koruyup kollamaktadır. Özellikle bu algı, tecavüze uğradıktan sonra psikolojik bir çöküntü yaşayan Leyla’nın rahatsızlanması ve kardeşi Ali ile konuşması, bu konuşmanın ardından gerçekleşenlerde görülmektedir. Ablasının sözleri ve tavırları üzerine ablasını korkutan kişilerin ülkücüler olduğunu düşünen Ali, yazıhaneye giderek bunun hesabını sormak ister ve orada gerçeklerle yüzleşir. Leyla’yı korkutan kişilerin kendi arkadaşları olduğunu, ülkücülerin böyle bir şey yapmayacağını öğrenir.

“Ülkücüler kızlara karşı saygılıdırlar, kızları korkutmazlar, onları korurlar.” (2017, s. 120).

—Şimdi düşün bakalım, sana göre, ablanı kim korkutmuş olabilir?

Ali, ceketinin düğmesi ile oynuyordu, başını eğdi, küçük, kısık bir sesle itiraf etti:

—Kendi arkadaşları olmalı, Turgut ağabey, belki de Seyhan.

—Seyhan akla daha yakın, çünkü o, sonradan gelmiş ve ablanla uzun müddet beraber kalmışlar. Zaten bu işler, genellikle Seyhan Durur idare ediyor, işlerin önemli bir kısmını.

Ali, büyük utangaçlığından bir an için kurtulup sabırsız ve hırçın bağırdı:

—Peki ama neden? Ablamın en yakın arkadaşları onlar.

Osman biraz alaylı, biraz kötü; çocuğa cevap verdi:

—Ablanın, komünistlerin arkadaşlıkları böyledir, onar... (2017, s. 148).

Yukarıda bahsedilen olaylar ve romandan alınan alıntılar *Sancı* romanın belli bir ideoloji çerçevesinde yazıldığını göstermektedir. Roman sol kesimin kötü, sağ kesimin iyi gösterilmesinden dolayı tezli bir roman özelliği taşır. Ayrıca romanda yer alan tecavüz sahnesi de öğrenciler için olumsuz öge oluşturmaktadır.

Ders kitabına alınacak metinlerin nitelikleri bağlamında *Sancı* romanının bu bölümleri ele alındığında öğrencilerin sınıf düzeylerine ve yaş seviyelerine uygun olmadığı, öğrencilerin ruh dünyalarını olumsuz yönde etkileyecek nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Bu durumlardan dolayı *Sancı* romanının bu kısımlarının ders kitaplarında ve derslerde metin olarak kullanılması uygun bulunmamıştır.

Tablo 10. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre *Sancı* Romanının Kullanılması

KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMA KODLARI	SANCI
A.2. 1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder	√
A.2. 2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	√
A.2. 3. Metnin tema ve konusunu belirler.	√
A.2. 4. Metindeki çatışmaları belirler.	√
A.2. 5. Metnin olay örgüsünü belirler.	√
A.2. 6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	√
A.2. 7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.	
A.2. 8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	√

Tablo 10. (devamı)

A.2. 9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	√
A.2. 10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	
A.2. 11. Metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	√
A.2. 12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.	√
A.2. 13. Metni yorumlar.	√
A.2. 14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.	√
A.2. 15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.	√
A.2. 16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.	√

Tablo 11. 2018 TEDÖP Konu, Kazanım ve Açıklamalarına Göre Romanların Kullanılması

KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMA KODLARI																
ROMANLAR	A.2.1	A.2.2	A.2.3	A.2.4	A.2.5	A.2.6	A.2.7	A.2.8	A.2.9	A.2.10	A.2.11	A.2.12	A.2.13	A.2.14	A.2.15	A.2.16
Küçük Dünya	√	√	√	√	√	√	√	√	√		√	√	√		√	√
Azap Toprakları	√	√	√	√	√	√		√	√		√		√		√	√
Ak Topraklar	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√		√		√	√
Nisan Yağmuru	√	√	√	√	√	√		√	√		√		√		√	√
Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri	√	√	√	√	√	√		√	√		√		√		√	√
Atlıkarınca	√	√	√	√	√	√	√	√	√				√	√	√	√
Cumhuriyet Türküsü	√	√	√	√	√	√	√	√	√		√	√	√		√	√
Kaf Dağı'nın Ardında	√	√	√	√	√	√	√	√	√		√		√	√	√	√
Tutsak	√	√	√	√	√	√		√	√		√	√	√		√	√
Sancı	√	√	√	√	√	√		√	√		√	√	√	√	√	√

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada Emine Işınsu romanlarının Türk dili ve edebiyatı öğretim programında yer alan genel amaç ve kazanımları karşılayabilirlik durumuna bakılırken romanların ders kitaplarına alınıp alınmaması ya da derslerde materyal olarak kullanılıp kullanılmaması değerlendirilmiştir.

Hikâye ve şiir alanında da yazmış olan Emine Işınsu, edebiyatta daha çok romanları ile tanınmıştır. Romanlarında dönemin siyasi anlayışının yanı sıra tasavvufî anlayışa da yer vermiştir. Karakterlerin bu anlayışlar doğrultusunda geçirdiği değişimin yanı sıra düşünce yapılarına da romanlarında sıkça yer vermiştir. Bunun dışında *Küçük Dünya* romanı gibi bireyselliği ön plana alan eserleri de mevcuttur. Emine Işınsu'nun *Küçük Dünya* romanındaki gibi mekânın karakterlerin ruh hâli üzerindeki etkisi görülmektedir. Ayrıca romanlarında ağırlıklı olarak tarihsel zamanların, karakterler üzerindeki etkisine de yer vermiştir. Özellikle siyasi olayların olduğu tarihsel zamanlara romanlarında sıkça yer vermiş ve karakterlerin dönemin siyasi ortamından etkilenmesi üzerinde durmuştur. Bundan dolayı A.2.7. metinlerdeki zaman ve mekân özelliklerini belirler kodlu kazanımın gerçekleştirilmesinde Emine Işınsu'nun incelemeye dâhil edilen romanları programda yer alabilir.

Işınsu'nun romanlarındaki karakterlerin çoğunluğu kurgusaldır. Ancak bazı romanlarında tarihsel kişilikler ve romandaki şahısların ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. Bundan dolayı Işınsu'nun incelemeye dâhil edilen romanları/eserleri A.2.6. metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler kodlu kazanım için kullanılabilir.

Emine Işınsu, romanlarını kahraman ve hâkim bakış açısıyla kaleme almıştır. Yazdığı bazı romanlarında ise iki bakış açısını da kullandığını tespit etmek mümkündür. Özellikle kahraman bakış açısıyla yazdığı romanlarında anlatım tekniklerinden bilinç akışı ve iç konuşmayı sıkça kullanmıştır. Hâkim bakış açısıyla kaleme aldığı romanlarında ise en çok iç çözümleme tekniğini kullandığı tespit edilmiştir. Metnin üslup özelliklerine bakıldığında Emine Işınsu'nun, *Ak Topraklar* romanını *Dede Korkut Hikâyeleri* üslubuyla kaleme aldığı görülür. Bahsedilen bu sebeplerden dolayı A.2.8. metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler, A.2.9. metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler ve A.2.10. metnin üslup özelliklerini belirler kodlu kazanımların gerçekleştirilmesinde Işınsu'nun romanlarından faydalanılabilir.

Bir dönem toplumu etkisi altına alan darbelere kayıtsız kalamayan Işınsu, romanlarında bu konuya sıkça değinmiştir. Dönemin çalkantılı siyasi olayların yanı sıra, yaşanan sağ ve sol çatışmaları, hükûmet değişiklikleri, üniversite olayları, sendika faaliyetleri gibi dönemlere damgasını vuran olaylara da yer vermiştir. Dönemlerin geçekliğini yansıtan bu unsurların yanı sıra metinde yer alan millî, manevi değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri de metinlerde tespit etmek mümkündür. Işınsu, romanlarında değerlere ve mitolojik öğelere sıkça yer vermiştir. Bundan dolayı romanları A.2.11. metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler kodlu kazanımın gerçekleştirilmesinde kullanılabilir.

Batıcılık, Osmanlıcılık, Türkçülük gibi belli dönemlerde ortaya çıkan fikir akımları vardır. Emine Işınsu'nun romanlarında da başta Türkçülük anlayışı olmak üzere bu fikir akımlarının metindeki yansımaları görülür. *Küçük Dünya* romanının Mehmet Rauf'un *Eylül* romanıyla olan benzer tarafları göz önüne alındığında romanlarının A.2.12. metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir kodlu kazanımını karşıladığı ifade edilebilir.

Yazar ve metin arasındaki ilişki ele alındığında Emine Işınsu romanlarında kendisinden izlere yer vermiştir. Son kitabı olan *Kendimden Kendime* adlı otobiyografik eserine bakıldığında romanlarındaki karakterlerin Emine Işınsu'nun şahsiyetinden birçok özellik taşıdığı tespit edilmiştir. Bunun dışında dönemde ses getiren ve ilkin senaryo olarak kaleme alınıp ardından romana uyarlanan *Atlıkarınca* adındaki eseri de mevcuttur. Bu sebeplerden ötürü yazarın romanları A.2.14. yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir kodlu kazanımın gerçekleştirilmesinde kullanılabilir.

Türk dili ve edebiyatı öğretim programı çerçevesinde hazırlanacak ders kitabına alınacak metinlerin nitelikleri dikkate alınarak incelenen romanların derslerde kullanılabilirlik durumuna bakılmıştır. Ders kitabında kullanılacak nitelikteki romanlar ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Yine programdaki kazanımlar bağlamında Emine Işınsu'nun ders kitabına girmesi uygun olmayan romanları da tespit edilmiş. Bu romanların bazı kısımları öğrencilerin sınıf düzeylerine ve yaş seviyelerine uygun değildir. Ayrıca öğrencilerin ruh dünyalarını olumsuz yönde etkileyecek nitelikte olmasından ötürü bazı kısımların derslerde materyal olarak kullanılmaması sonucuna varılmıştır. Ancak bu romanlar da Işınsu'nun diğer romanları gibi birçok kazanımı sağlamada faydalıdır. Şahıs kadrosu, zaman ve mekân özellikleri, bakış açısı ve anlatım tekniklerinin tespiti, metinde yer alan millî ve manevi unsurlar, mitolojik öğeler ve fikir akımları gibi birçok özellik bu romanlarda da yer almaktadır.

Sanrı romanı birçok kazanımla ilişkilendirilebilecek nitelikleri taşıyan bir yapıttır. Hâkim bakış açısıyla kaleme alınan eser A.2.8. metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler kazanımının yanı sıra iç çözümlene tekniklerine yer vererek A.2.9. metindeki anlatım bicileri ve tekniklerinin işlevlerini belirler kazanımını da sağlamaktadır. Işinsu, öğrenci olaylarının aktif olduğu döneme eserinde başarıyla yer vermiştir. Türk töresi, mitolojik ve tarihî öğelerden de roman boyunca sıkça bahsetmiştir. Ayrıca fikir akımlarına değinmesi ve 1971 yılında kaleme almış olduğu *Ak Topraklar* romanından da bu eserinde bahsetmiştir. Bahsedilen durumlara bakıldığında A.2.11. metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler, A.2.12. metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir ve A.2.14. yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir kazanımlarını da sağlamakta olduğu sonucuna ulaşılır.

Emine Işinsu'nun ders kitabına alınacak metinlerin nitelikleri kısmındaki bazı maddeleri sağlamayan bir diğer romanı *Tutsak*'tır. Ancak *Tutsak* romanı her ne kadar birkaç maddeyi sağlamıyor olsa da *Sanrı* romanı gibi birden fazla kazanımın öğretilmesi bakımından zengin bir eserdir.

Kahraman ve hâkim bakış açısının ortak olarak kullanıldığı *Tutsak* romanında anlatım tekniklerinden bilinç akışı, iç konuşma, iç çözümlene ve geriye dönüş tekniğine sıkça rastlanmaktadır. Bu sebeplerden ötürü A.2.8. metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler ve A.2.9. metindeki anlatım bicileri ve tekniklerinin işlevlerini belirler kodlu kazanımların gerçekleştirilmesinde kullanılabilir.

Türkiye'nin ve Kerkük'ün içinde bulunduğu duruma yer vermesinin yanı sıra *Tutsak* romanında Türkçülük ve Turancılık fikirlerinin yansımaları vardır. Bu fikir akımlarıyla roman, bir duyarlılık kazandırabilecek niteliktedir. Bu bahsedilenlerden dolayı *Tutsak* romanı A.2.11. metinde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler ve A.2.12. metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir kodlu kazanımlarının öğretilmesinde faydalanılabilir.

Sonuç olarak romanlarıyla edebiyat dünyasında yerini almış olan Emine Işinsu'nun on (10) romanı ders kitaplarında metin olarak kullanılabilir. Ayrıca derslerde materyal olarak da kullanılabilir. Ancak çalışmada ele alınan on (10) romandan ikisinin bazı bölümlerinin ders kitabına alınacak metinlerin nitelikleri kısmından bazı maddeleri sağlamadığı sonucuna varılmıştır.

Öneriler:

1. Çalışma, ileride Türk dili ve edebiyatı ders kitabı hazırlayacak olanlar için ders kitaplarında Emine İşinsu'nun romanlarına yer vermeleri açısından yardımcı olabilir.
2. Derslerde öğretmenlerin Emine İşinsu romanlarından bahsetmelerinde ya da romanları içerisinden metin seçimlerinde öğretmenlere yardımcı olabilir.
3. Emine İşinsu'nun bu çalışmada incelenmeyen *Çiçekler Büyür*, *Alpaslan*, *Havva*, *Bukağı*, *Hacı Bayram*, *Hacı Bektaş Veli*, *Bir Aile* romanları için de benzer bir çalışma yapılabilir.
4. Bahsedilen romanların derslere getirilmesi ve öğrencilere okutulması kalıcı öğrenmeler sağlayabilir.
5. Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programının genel amaç ve kazanımlarını gerçekleştirmede kullanılabilirlik durumu açısından yapılacak diğer çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir.
6. Emine İşinsu ve romanları hakkında ileride yapılacak çalışmalarda kullanılabilir.
7. Yapılan çalışma, farklı yazarlar ve türler üzerinde çalışma yapacak olan araştırmacılara yol gösterebilir.

KAYNAKÇA

Emine Işınsu'nun Materyal Olarak Kullanılan Romanları

- Işınsu, E. (2016). *Nisan yağmuru*. (2. baskı). Bilge Kültür Sanat.
- Işınsu, E. (2017). *Ak topraklar*. (3. baskı). Bilge Kültür Sanat.
- Işınsu, E. (2017). *Sancı*. (5. baskı). Bilge Kültür Sanat.
- Işınsu, E. (2018). *Azap toprakları*. (5. baskı). Bilge Kültür Sanat.
- Işınsu, E. (2018). *Cumhuriyet türküsü*. (2. baskı). Bilge Kültür Sanat.
- Işınsu, E. (2018). *Tutsak*. (2. baskı). Bilge Kültür Sanat.
- Işınsu, E. (2020). *Kaf dağı'nın ardında*. (2. baskı). Bilge Kültür Sanat.
- Işınsu, E. (2021). *Atlıkarınca*. (2. baskı). Bilge Kültür Sanat.
- Işınsu, E. (2022). *Bir ben vardır bende benden içeri*. (11. baskı). Bilge Kültür Sanat.
- Işınsu, E. (2022). *Küçük dünya*. (5. baskı). Bilge Kültür Sanat.

Diğer Kaynaklar

- Atsız, H. N. (2015). *Türk edebiyatı tarihi*. Ötüken Neşriyat.
- Aytaç, G. (2012). *Çağdaş Türk romanı üzerine incelemeler*. Cantekin matbaacılık, 273-286.
- Bakırcıoğlu, N. Z. (2002). *Başlangıcından günümüze Türk romanı*. Ötüken Neşriyat, 212-215.
- Bulut, F. (2021). Askerî ihtilal romancılığı: 27 Mayıs 1960 ihtilali romanı. Çetin, N., Sakallı, F. & Karataş, C. (Eds). *Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı*. İlbilge.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2021). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Calp, M. C. & Aslan, F. (2019). 2011 dil anlatım ve Türk edebiyatı dersleri ile 2018 Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programlarının karşılaştırılması ve değerlendirilmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(17), 357-393. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.590697>.
- Cansız-Aktaş, M. (2019). Nitel veri toplama teknikleri. Özmen, H. & Karamustafaoğlu, O. (Eds). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. (2. baskı). Pegem Akademi.
- Cemiloğlu, M. (2018). A critical approach to Turkish language and literature course syllabus dated 2017. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 279-298. <https://doi.org/10.19171/uefad.450127>.
- Çelik, T. (2018). Türkiye'de 1924-2017 arası dil ve edebiyat dersi öğretim programlarına bir bakış. *Turkish Studies*, 13/4, 245-274.
- Çetin, M. A. (2015). *Emine Işınsu romanları üzerine bir inceleme (1980-2013)* (Tez No. 393439) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Demir, M. (2020). *9. Sınıf Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri* (Tez No. 652301) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Doymaz, Y. (2018). *Rasim Özdenören'in hikâyelerinin Türk dili ve edebiyatı dersi programının genel amaç ve kazanımlarını gerçekleştirilmede kullanılabilirlik durumu* (Tez No. 497263)[Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ercilasun, A. B. (2021). Emine Işınsu ve Cumhuriyet Türküsü. *Türk Yurdu Dergisi*, 41(73), 14.
- Ercilasun, B. (2013). *Türk roman ve hikâyesi üzerine*. Dergâh yayınları
- Erol, G. (2006). *Emine Işınsu'nun tarihî romanları üzerinde bir inceleme* (Tez No.228775)[Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi-Manisa]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güçyeter, B. (2002). *1950-2000 yılları arasında yayımlanan çeşitli dergilerdeki Türkçe ve Türk dili edebiyatı öğretimi ile ilgili makalelerin incelenip değerlendirilmesi* (Tez No. 110057) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güven, İ. (2018). *Türk eğitim tarihi*. Pegem Akademi.
- Işıksalan, S. N. (2011). 2005 Türk edebiyatı dersi öğretim programının değerlendirilmesi: Eskişehir örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 10000-10000.
- Işınsu, E. (2020). *Kendimden kendime*. Ihlamur.
- İleri, S. (2015). *Edebiyatımızda sevdiğim romanlar kılavuzu*. Everest Yayınları, 507-508.
- Kaplan, M. (2019). *Kültür ve dil*. Dergâh.
- Karaca, N. (2021). “Bizim Yunus”u anlatan bizim kız: Emine Işınsu. *Türk Yurdu Dergisi*, 41(73), 35.
- Karadamlı, A. H. (2018). *Emine Işınsu romanlarına dayalı bir söylem analizi denemesi* (Tez No. 507976) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi-Sakarya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karakeçi, M. N. (2017). *Emine Işınsu'nun romanlarında yapı ve izlek* (Tez No. 460525) [Doktora tezi, Ardahan Üniversitesi-Ardahan]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kaya, M. (2012). *Emine Işınsu'nun romanlarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* (Tez No. 411795) [Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi-Uşak]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kılıç, A. Ş. (2019). *Emine Işınsu'nun sancı isimli eserinin söz varlığı açısından incelenmesi* (Tez No. 565003) [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi-Sivas]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kökdemir, A. (1995). *Emine Işınsu hayatı-şahsiyeti-sanatı-fikirleri-eserleri* (Tez No. 41387) [Doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi-Samsun]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. (2018). *Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersi (9, 10, 11, 12. sınıflar) öğretim programı*. Ankara.

Özgül, Ş. (2019). *Emine Işınsu'nun romanlarında yolculuk arketipi* (Tez No. 551503) [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi-Erciyes]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Sezgin Selçuk, G. (2019). Tarama yöntemi. Özmen, H. & Karamustafaoğlu, O. (Eds). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

Topbaş, S. (2021). 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabındaki metinlere ait değerlendirme sorularının öğretim programındaki okuma kazanımlarıyla ilişkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 104-121. <https://doi.org/10.29129/inujse.940345>.

Yalçın, A. (2012). Türk edebiyatında kadın romancılar ve Emine Işınsu. *Töre Dergisi*, 1(1), 71-74.

Yazıcı, G. (2017). *Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı*. Edebiyatist.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12. baskı). Seçkin.

ÖZ GEÇMİŞ

Tuğçe Kurt, yılında doğdu. Eğitim hayatına 2005 yılında Van'da başladı. İlkokulu Van'da tamamladıktan sonra ortaokulu Hatay'da ve lise öğrenimini Rize Tevfik İleri Anadolu lisesinde tamamladı. 2017 yılında Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü'ne yerleşti ve 2021 yılında mezun oldu. 2021-2023 yıllarında Halk Eğitim bünyesinde çeşitli kurslarda usta öğreticilik görevinde bulundu. 2023 yılında Kahramanmaraş iline bağlı bir kamu kurumuna memur olarak atandı. Hâlen de Kahramanmaraş'ta memur olarak çalışmaya devam etmektedir.

